

**กลไกการติดตาม
และประเมินผล MSME ของประเทศ**

กลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME

ระบบกลไกการติดตามและประเมินผล ในปัจจุบัน สสว. จะติดตามโครงการส่งเสริม MSME ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และตามแผนปฏิบัติการของ สสว. โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานผลผ่านระบบ Data SME แต่ยังไม่ครอบคลุมถึงโครงการส่งเสริม MSME ที่ขับเคลื่อนผ่านแผนงานยุทธศาสตร์ แผนงานบูรณาการ และแผนงานพื้นฐานอื่น ๆ รวมถึงมาตรการรัฐและสิทธิประโยชน์ ทั้งนี้ระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว. ในปัจจุบันนั้นมุ่งเน้นการติดตามด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ ความคืบหน้าในการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็น ค่าต่ำกว่าแผน ใกล้เคียงแผน และตามแผน โดยหน่วยรับงบประมาณจะนำเข้าข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลที่มีรายชื่อ ผู้รับบริการ และรายงานมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งครอบคลุมถึงมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง เมื่อสิ้นสุดโครงการ (มูลค่าเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา) และประมาณการมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นใน 1 ปีข้างหน้า (มูลค่าเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา)

สำหรับในรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนั้น จะระบุหน่วยงานผู้รับผิดชอบ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ ความเชื่อมโยงของแผนระดับต่าง ๆ งบประมาณ และระยะเวลาโครงการ ภาคธุรกิจ (ตามประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (TSIC)) และพื้นที่ การส่งเสริม โดยแต่ละโครงการจะระบุ ผลผลิต และผลลัพธ์ แต่ผลผลิต ผลลัพธ์ที่ระบุในปัจจุบัน ถูกกำหนดโดยหน่วยงานผู้จัดทำโครงการทั้งในส่วนส่วนตัวชีวิต และ หน่วยงาน ส่งผลให้ข้อมูลที่ได้รับจากแต่ละหน่วยงาน มีความหลากหลาย และแตกต่างกัน

ข้อจำกัดของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว.

ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME โดยลำดับแรก คือ เสนอให้ขยายขอบเขตของการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วน นอกเหนือจากตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และตามแผนปฏิบัติการของ สสว. โดยจัดทำระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่นอกเหนือจากการติดตามตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และตามแผนปฏิบัติการของ สสว. โดยปัจจุบันการติดตามการส่งเสริม MSME ในส่วนนี้ มีการติดตามโดยออกหนังสือไปขอความอนุเคราะห์ ข้อมูลจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือการติดต่อสอบถามผ่านทางช่องทางอื่น ยังไม่มีระบบกลไกการติดตามและประเมินในรูปแบบแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ ข้อจำกัดของการระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่สำคัญคือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดตัวชี้วัด การรายงานผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยจะต้องให้คำแนะนำในการพัฒนาการติดตามและประเมินผลเพื่อต่อยอดระบบ Data SME มีดังนี้

คำแนะนำในการพัฒนาภาคีการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วนที่นอกเหนือจากกองทุน สสว. และงบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 1

การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือระบบฐานข้อมูล เพื่อติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME เพิ่มเติม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบันทึกข้อมูลติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้ใช้สามารถรายงานผลและอัปเดตข้อมูลได้ง่าย ซึ่งหากเป็นแพลตฟอร์มจะต้องมีการจัดระเบียบของผู้ใช้ระบบ ดังนี้

ก) ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ของ สสว.

ผู้ดูแลระบบของ สสว. จะทำหน้าที่จัดระบบข้อมูลในแต่ละมิติ เช่น เพิ่มหน่วยงาน เพิ่มมิติที่เกี่ยวข้อง เพิ่มหัวข้อยุทธศาสตร์ หรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม MSME เพิ่มประเภทตัวชี้วัด เพิ่มพื้นที่ดำเนินงาน เพิ่มประเภทรูปแบบ MSME ที่สนใจ เพิ่มผู้ใช้งานและสิทธิ์ รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ตาม

ข) ผู้ดูแลระบบ (Admin) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เนื่องด้วยภายในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม MSME อาจจะมีโครงการส่งเสริม MSME ที่จัดทำโดยหลายฝ่าย ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่กำหนดผู้ปฏิบัติงาน หรือทีมงานรับผิดชอบโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นฝ่ายต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และเป็นการจัดกลุ่ม ผู้รับผิดชอบประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับโครงการส่งเสริม MSME ที่ดำเนินการ รวมถึงการกำหนดขอบเขตของโครงการส่งเสริม MSME ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ รวมถึงที่สำคัญที่สุดคือจัดการมอบหมายผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานจะสามารถมองเห็นรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ หรือรายงานความก้าวหน้าของโครงการ รวมถึงงบประมาณ ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องของทั้งหน่วยงาน

ค) ผู้ปฏิบัติงาน (User) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยจะปรับปรุงข้อมูลของโครงการในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโครงการ ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ พื้นที่ดำเนินการ งบประมาณ การใช้งบประมาณ รวมถึงผลผลิต ผลลัพธ์ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถปรับข้อมูลเป็นปัจจุบันได้เป็นรายเดือน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของผลการดำเนินงาน งบประมาณ และสามารถดูรายงานความก้าวหน้าเฉพาะโครงการที่ตนเองเป็นผู้กรอกบนระบบเท่านั้น

ง) ผู้ดูแลด้าน IT ของ สสว.

ทำหน้าที่ดูแลการทำงานของระบบให้ราบรื่นและ Back Up ระบบ

จ) ผู้ดูแลโครงการในภาพรวมของ สสว.

ทำหน้าที่ติดตามและดูความก้าวหน้าให้มีหน่วยงานส่งเสริม MSME ได้ใช้ระบบอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงติดตามผลการโครงการส่งเสริม MSME ทุกไตรมาส เพื่อจัดทำรายงานสรุปผล

การประเมินโครงการส่งเสริม MSME ของทุกหน่วยงานที่เข้าร่วม เพื่อจัดทำกลยุทธ์หรือแนวทางการส่งเสริม MSME ในระดับประเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ขั้นตอนที่ 2

การกำหนดกรอบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่เพิ่มเติมตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับโครงการส่งเสริม MSME การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการนั้นจะต้องมีการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จที่เหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียดในการกำหนดตัวชี้วัดของโครงการดังนี้

Lead Indicator

ตัวชี้วัดผลนำ/สาเหตุ ในบริบทของโครงการส่งเสริม SMEs หมายถึงตัวชี้วัดประสิทธิภาพประเภทหนึ่งที่ให้ข้อมูลเชิงลึกเบื้องต้นเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการ เป็นการวัดเชิงรุกที่ช่วยคาดการณ์ผลลัพธ์และแนวโน้มในอนาคต โดย Lead Indicator เสมือน "ตัวทำนาย" หรือ "ตัวขับเคลื่อน" ที่เพื่อให้โครงการเป็นยังเป้าหมาย

Lagging Indicator

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ประเมินผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของโครงการ ในบริบทของโครงการส่งเสริม SMEs นั้น หมายถึงตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ประเมินผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของโครงการ โดย Lagging Indicator จะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจริงอันเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการ เน้นการประเมินความสำเร็จและประสิทธิผลโดยรวมของโครงการ

ทั้งนี้ลักษณะตัวชี้วัดที่ดีควรจะเป็นไปตามหลัก SMART อันประกอบด้วย

S - Specific

มีความเฉพาะเจาะจง

การวัดผล KPI ที่ดีนั้นควรมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการวัดที่ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจง บอกชัดเจนว่าต้องทำอะไร ต้องการอะไร

M - Measureable

สามารถวัดผลได้

การวัดผล KPI ควรจะสามารถวัดได้ในทางสถิติ (มีการวัดผลเป็นตัวเลข) ได้ ซึ่งจะนำเอาข้อมูลนั้นมาเป็นเกณฑ์ที่ชัดเจนกว่า

A - Achievable

สามารถบรรลุผลสำเร็จได้

เป้าหมายที่ตั้งจะต้องสามารถบรรลุผลได้จริง ไม่ตั้งจนเกินพอดี ไม่สมเหตุสมผล หรือไม่มีทางเป็นไปได้

R - Realistic

มีความสมจริง

การตั้งเกณฑ์ในการวัด KPI นั้นจำเป็นจะต้องดูตามสถานการณ์ ตั้งให้สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

T - Timely

ปฏิบัติได้ภายในเวลาที่กำหนดและคำนึงถึงทรัพยากร

การวัดผล KPI ควรจะมีการกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจน มีระยะเวลาในการดำเนินงานในกระบวนการต่างๆ เพื่อนำมาวัดผล

หน่วยของค่าของตัวชี้วัดนั้นส่วนใหญ่แสดงในรูปของตัวเลข เช่น จำนวน (Number) ร้อยละ (Percentage) อัตราส่วน (Ratio) สัดส่วน (Proportion) อัตรา (Rate) และค่าเฉลี่ย (Average Mean)

การกำหนด KPI ที่เหมาะสมสำหรับโครงการส่งเสริม MSME ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 2: ระบุกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3: เชื่อมวัตถุประสงค์กับ KPI

ขั้นตอนที่ 4: ตั้งค่าการวัดเชิงปริมาณ กำหนดหน่วยเมตริกที่สามารถวัดได้เป็นตัวเลข

ขั้นตอนที่ 5: ใช้เกณฑ์ SMART ในการวัดที่มีความเฉพาะเจาะจง วัดผลได้ บรรลุผลได้ มีความเกี่ยวข้อง และมีกำหนดเวลา

ขั้นตอนที่ 6: พิจารณาเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อเทียบเคียง

ขั้นตอนที่ 7: ติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลนี้จะเอื้อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับออกมานำเสนอมิติความสัมพันธ์ของข้อมูลในรูปแบบกราฟในอนาคต ที่จะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละมิติกับผลการดำเนินงาน และรูปภาพ โดยใช้ข้อมูล 6 มิติซึ่งจะเป็นผลลัพธ์รายงานของโครงการในภาพกว้างที่ครอบคลุมทุกบริบทที่มีความจำเป็นต้องการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการส่งเสริม MSME

มิติที่ 1 หน่วยงานที่ดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME ประเภทหน่วยงานที่ดำเนินงาน ภารกิจของหน่วยงาน

มิติที่ 2 ประเภทของโครงการส่งเสริม MSME การแบ่งหมวดหมู่ของประเภทโครงการส่งเสริม MSME ในมิติต่าง ๆ

มิติที่ 3 งบประมาณที่มาของงบประมาณ ประเภทของงบประมาณ

มิติที่ 4 ระยะเวลาของโครงการ

มิติที่ 5 ความสอดคล้องของโครงการกับแผนระดับต่าง ๆ

มิติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้

ทั้งนี้ในแต่ละมิติจะมีรายละเอียด ดังนี้

● **มิติที่ 1** หน่วยงานที่ดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME ประเภทหน่วยงานที่ดำเนินงาน ภารกิจของหน่วยงาน

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) ชื่อหน่วยงาน
- 2) ประเภทหน่วยงาน ซึ่งจะแบ่งรายละเอียดออกเป็น
  - 2.1) หน่วยงานภาครัฐ
    - ก. ส่วนราชการ
    - ข. หน่วยงานรัฐ (องค์กรมหาชน หน่วยงานอิสระ)
    - ค. รัฐวิสาหกิจ
  - 2.2) หน่วยงานภาคเอกชน
    - ก. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
    - ข. หอการค้าจังหวัด
    - ค. สภาหอการค้า
    - ง. สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
    - จ. สมาคม/สมาคม
    - ฉ. สถาบันอิสระ

2.3) สถาบันการเงิน

- ก. สถาบันการเงินเฉพาะกิจของภาครัฐ
- ข. สถาบันการเงินเอกชน
- ค. กองทุนหมู่บ้าน
- ง. กองทุนต่าง ๆ

2.4) สถาบันการศึกษา

- ก. มหาวิทยาลัย
- ข. หน่วยงานวิจัย
- ค. วิทยาลัยเทคนิค
- ง. วิทยาลัยพาณิชยกรรม
- จ. อื่น ๆ (ระบุ.....)

3) ภารกิจของหน่วยงาน

- **มิติที่ 2 ประเภทของโครงการส่งเสริม MSME การแบ่งหมวดหมู่ของประเภทโครงการส่งเสริม MSME ในมิติต่าง ๆ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) กลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลประโยชน์ ตามนิยาม SME โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) วิสาหกิจชุมชน
  - ข) วิสาหกิจรายย่อย (Micro)
  - ค) วิสาหกิจขนาดย่อม (S)
  - ง) วิสาหกิจขนาดกลาง (M)
  - จ) ขนาดใหญ่ (L)
- 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลประโยชน์ ตามสาขาอุตสาหกรรม โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรม
  - ข) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
  - ค) กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป
  - ง) กลุ่มธุรกิจการค้า
  - จ) กลุ่มธุรกิจบริการ
  - ฉ) อื่น ๆ
- 3) พื้นที่การดำเนินงาน โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) กรุงเทพฯ และปริมณฑล
  - ข) ภาคเหนือ
  - ค) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - ง) ภาคกลาง

- จ) ภาคตะวันออก
- ฉ) ภาคตะวันตก
- ช) ภาคใต้
- ซ) ทั่วประเทศ

มาตรการส่งเสริม MSME

- 1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
  - 1.1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์/การบริการ
  - 1.2) การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรที่จำเป็น
  - 1.3) ความรู้และทักษะทางการเงิน
  - 1.4) การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและผลผลิตภาพ เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา
  - 1.5) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี
  - 1.6) การทำการตลาดดิจิทัลและธุรกิจออนไลน์
  - 1.7) การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา
  - 1.8) การสร้างแบรนด์และมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์
  - 1.9) การลดต้นทุนการผลิตและการดำเนินงาน
  - 1.10) การทำงานร่วมกันและการสร้างเครือข่าย (คลัสเตอร์)
  - 1.11) การตลาดและการขยายตลาดใหม่
  - 1.12) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
  - 1.13) อื่น ๆ
- 2) การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ
  - 2.1) การปรับกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2) การเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐ
  - 2.3) โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านระบบ Business Development Service/การใช้เงินอุดหนุน
  - 2.4) พัฒนาสภาพแวดล้อม ด้านตลาดทุนตลาดเงิน
  - 2.5) การพัฒนาฐานข้อมูลสนับสนุนการทำธุรกิจ

● มิติที่ 3 งบประมาณ ที่มาของงบประมาณ

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) งบประมาณการดำเนินงาน
- 2) แหล่งประมาณ
- 3) ประเภทของงบประมาณ
  - ก. งบประมาณใหม่
  - ข. งบประมาณต่อเนื่อง

- 4) หมวดงบประมาณ
  - ก. งบดำเนินงาน
  - ข. งบลงทุน
  - ค. งบบุคลากร
  - ง. งบเงินอุดหนุน
  - จ. งบรายจ่ายอื่น ๆ
  - ฉ. อื่น ๆ
- 5) การเบิกจ่ายงบประมาณ
  - ก. แผนการเบิกจ่าย
  - ข. ผลการเบิกจ่าย

● **มิติที่ 4 ระยะเวลาของโครงการ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ
- 2) ช่วงเวลาในการดำเนินโครงการ
- 3) สถานะของการดำเนินงานในช่วงที่ติดตาม
  - ก) เป็นไปตามแผนงาน
  - ข) ล่าช้ากว่าแผนงาน

● **มิติที่ 5 ความสอดคล้องของโครงการกับแผนระดับต่าง ๆ กรณีหน่วยงานรัฐ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
  - ก) ประเด็นแผนแม่บท
  - ข) รหัสเป้าหมายแผนย่อย
  - ค) เป้าหมายแผนย่อย
  - ง) ความเกี่ยวข้องสำหรับเป้าหมายย่อย (หลัก, สนับสนุน)
  - จ) องค์ประกอบ
  - ฉ) ปัจจัย
    - ข) ความเกี่ยวข้องสำหรับปัจจัย (หลัก, สนับสนุน)
- 2) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 2
  - ก) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
  - ข) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13
  - ค) แผนการปฏิรูปประเทศ
  - ง) นโยบายและแผนระดับชาติ
- 3) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 3
  - ก) แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานตนเอง
  - ข) แผนงานยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้เพื่อใช้สามารถพัฒนาการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ตามลำดับชั้นของความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติลงมาจนถึงระดับโครงการย่อย เพื่อให้สามารถติดตามได้ว่าโครงการส่งเสริม MSME นั้น ตอบสนองเป้าหมายใดบ้าง ตั้งแต่ในระดับหน่วยงานตนเอง ตามลำดับชั้นไปถึงเป้าหมายของหน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ ซึ่งประโยชน์ของการศึกษาความสอดคล้องในส่วนนี้จะช่วยให้เห็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ โดยเริ่มจากเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติและไล่ระดับลงมาถึงการจัดทำโครงการย่อย แล้วสะท้อนกลับไปยัง ตัวชี้วัดที่ใช้ที่เกี่ยวข้องกับสำหรับโครงการ แผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการติดตาม และการวางแผนสำหรับการส่งเสริม MSME ต่อไปในอนาคต รวมถึงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริม MSME อย่างบูรณาการ

● มิติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการส่งเสริม MSME ซึ่งเป็นหัวใจหลักของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วนนี้จะเปรียบเหมือนตัวชี้วัดสำหรับการวัดผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งในมุมของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact)

ตัวอย่างผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการส่งเสริม MSME มีดังนี้

1) ด้านการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ

ผลผลิต

- จำนวนวงเงินสินเชื่อและเงินช่วยเหลือที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสำหรับ MSME
- จำนวนขั้นตอนการขอสินเชื่อและการอนุมัติที่คล่องตัว/ได้รับการพัฒนา
- จำนวนโครงการอบรมความรู้ทางการเงินสำหรับเจ้าของกิจการ MSME
- จำนวนโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความพร้อมด้านการลงทุนเพื่อช่วย MSME ดึงดูดแหล่งเงินทุน/นักลงทุน
- จำนวนโครงการรูปแบบการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อส่งเสริมให้ธนาคารปล่อยกู้ให้กับ MSME
- จำนวน SME ที่เข้าร่วมโครงการความรู้ทางการเงินและการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- จำนวน SME ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการค้ำประกันสินเชื่อ

ผลลัพธ์

- เปอร์เซนต์ที่สูงขึ้นของ MSME ที่ประสบความสำเร็จในการขอสินเชื่อหรือเงินช่วยเหลือ
- การเข้าถึงสินเชื่อที่ดีขึ้นสำหรับ MSME นำไปสู่การขยายธุรกิจ
- MSME สามารถลดการพึ่งพาการเงินนอกระบบ
- เพิ่มจำนวนธุรกิจ MSME ที่มีกระแสเงินสดและเงินทุนหมุนเวียนที่มั่นคง
- เจ้าของธุรกิจ MSME มีทักษะการจัดการทางการเงินมากขึ้น

2) ด้านประสิทธิภาพการกำกับดูแล

ผลผลิต

- มีขั้นตอนการจดทะเบียน MSME ที่ง่ายและเป็นดิจิทัล
- มี One Stop Service สำหรับการให้ความช่วยเหลือ MSME
- มีแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการยื่นภาษีและการส่งเอกสารตามกฎหมาย
- มีการพัฒนามาตรฐานสำหรับกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกฎระเบียบเพื่อประเมินและแก้ไขกฎระเบียบที่ล้าสมัย
- จำนวน MSME ที่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการดำเนินงานจดทะเบียน
- จำนวน MSME ที่ได้รับประโยชน์จากการจดทะเบียน MSME ที่คล่องตัว

ผลลัพธ์

- สามารถลดเวลาในการจดทะเบียนธุรกิจและการขอใบอนุญาต
- ต้นทุนของ MSME ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการกำกับดูแลลดลง
- MSME มีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- MSME มีความมั่นใจทางธุรกิจและความเต็มใจที่จะจดทะเบียนบริษัทเข้าสู่ภาคธุรกิจที่เป็นทางการ

3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและการฝึกอบรม

ผลผลิต

- จำนวนโปรแกรมการฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการแบบครบวงจร
- จำนวนการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะเฉพาะ
- จำนวนการจัดสัมมนาการจัดการด้านธุรกิจต่าง ๆ
- จำนวนเครือข่ายพี่เลี้ยงและการฝึกสอนสำหรับ MSME
- จำนวนการอบรมด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้และความรู้ด้านดิจิทัล
- จำนวนเจ้าของธุรกิจ MSME ที่เข้าร่วมอบรมการเป็นผู้ประกอบการ
- จำนวน SME ที่เข้าร่วมในโปรแกรมการให้คำปรึกษาและการอบรม

ผลลัพธ์

- เจ้าของธุรกิจมีทักษะและความรู้ในการจัดการธุรกิจที่สูงขึ้น
- MSME มีการนำเทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมมาปรับปรุงให้ดีขึ้น
- MSME เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของตลาด
- MSME เข้าร่วมเครือข่ายที่เข้มแข็งสำหรับการแบ่งปันความรู้และการทำงานร่วมกัน
- อัตราการเริ่มต้นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสูงขึ้น

4) การเข้าถึงตลาดและความเป็นสากล

ผลผลิต

- จำนวน MSME ที่เข้าร่วมแสดงสินค้าและนิทรรศการ
- จำนวนโครงการประเมินความพร้อมในการส่งออก
- จำนวนแหล่งข้อมูลการวิจัยตลาดเพื่อระบุโอกาสในการส่งออก
- จำนวนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซสำหรับ MSME เพื่อเข้าถึงฐานลูกค้าที่กว้างขึ้น
- จำนวน MSME ที่ได้รับการประเมินความพร้อมในการส่งออก

ผลลัพธ์

- เปอร์เซนต์ที่เพิ่มขึ้นของ MSME ที่มีส่วนร่วมในการค้าข้ามพรมแดน
- MSME มีฐานลูกค้าที่หลากหลายและลดการพึ่งพาสถานในประเทศ
- MSME มีความเข้าใจในกฎระเบียบและแนวปฏิบัติทางธุรกิจระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น
- MSME มีการปรับปรุงกลยุทธ์การสร้างแบรนด์และการตลาดเพื่อความสามารถในการแข่งขันระดับโลก
- MSME มีรายได้จากการส่งออก

นอกจากนี้ตัวชี้วัดทางด้านผลลัพธ์ต่อ MSME ยังสามารถเป็นภาพรวมของกิจการ เช่น

- ยอดขายที่เพิ่มขึ้น
- รายรับที่เพิ่มขึ้น
- กำไรที่เพิ่มขึ้น
- ต้นทุนที่ลดลง
- การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น
- ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น
- การเติบโตของส่วนแบ่งตลาดที่ดีขึ้น
- สถานะการเงินที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ในส่วนสุดท้ายจะเป็นเรื่องผลกระทบ (Impact) ของโครงการส่งเสริม MSME โดยคำจำกัดความของคำว่าผลกระทบคือ ผลกระทบที่กว้างขึ้น ว่าผลลัพธ์ หรือเป็นการรวมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในส่วนนี้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและความยั่งยืนจากการเกิดโครงการส่งเสริม MSME นำมาสู่เศรษฐกิจสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น

- ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ
- การเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การจ้างงาน
- ความยั่งยืนของธุรกิจ
- การพัฒนาเครือข่าย MSME ที่เข้มแข็ง
- การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงใน MSME

- การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ
- การส่งเสริมกลุ่มด้อยโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค
- การเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน

ขั้นตอนที่ 3

การรวบรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในส่วนนี้รวมถึง การรวบรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริม MSME ที่นอกเหนือจากที่รับงบประมาณจากกองทุน สสว. และงบประมาณการ เช่น หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สมาคมธุรกิจ

สสว. ในฐานะหน่วยงานหลักควรจะมีการสื่อสารอย่างชัดเจนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึง วัตถุประสงค์ของโครงการที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการติดตามโครงการส่งเสริม MSME ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการสร้างกระบวนการเชิญชวนผู้มีส่วนได้เสียส่วนเสียเพื่อร่วมรายงานผลและการประเมินผลของโครงการส่งเสริม MSME ในกระบวนการนี้ควรมีการสร้าง ความสนใจและความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการรายงานผล ทั้งนี้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริม MSME จำนวน 117 หน่วยงาน สามารถสรุปรายชื่อได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
1	สำนักนายกรัฐมนตรี	1	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
		2	สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)
2	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	3	กรมการข้าว
		4	กรมประมง
		5	กรมปศุสัตว์
		6	กรมวิชาการเกษตร
		7	กรมส่งเสริมการเกษตร
		8	กรมส่งเสริมสหกรณ์
		9	กรมหม่อนไหม
		10	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
		11	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
		12	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
		13	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3	กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	14	กรมการท่องเที่ยว
4	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	15	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว

ตารางที่ 1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ต่อ)

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
5	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	16	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
		17	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
6	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	18	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
7	กระทรวงพาณิชย์	19	กรมการค้าภายใน
		20	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
		21	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
		22	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
		23	สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
		24	องค์การคลังสินค้า
8	กระทรวงวัฒนธรรม	25	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
		26	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
9	กระทรวงสาธารณสุข	27	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
		28	กรมอนามัย
		29	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
10	กระทรวงอุตสาหกรรม	30	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
		31	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
		32	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
		33	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม
11	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.)	34	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
		35	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
		36	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
		37	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
		38	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
		39	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
		40	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		41	มหาวิทยาลัยนเรศวร
		42	มหาวิทยาลัยบูรพา
		43	มหาวิทยาลัยพะเยา
		44	มหาวิทยาลัยมหิดล
		45	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
		46	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
		47	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
		48	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
		49	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

ตารางที่ 1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ต่อ)

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
11	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (อว.) (ต่อ)	50	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
		51	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
		52	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
		53	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
		54	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
		55	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
		56	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
		57	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
		58	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
		59	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
		60	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
		61	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
		62	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
		63	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
		64	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
65	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง		
12	สถาบันการเงิน	66	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แห่งประเทศไทย
		67	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
		68	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
		69	ธนาคารออมสิน
		70	ธนาคารอาคารสงเคราะห์
		71	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
		72	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
		73	ธนาคารแห่งประเทศไทย
13	รัฐวิสาหกิจ	74	สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)
		75	การกีฬาแห่งประเทศไทย
		76	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
		77	การยางแห่งประเทศไทย
		78	องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร
		79	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ต่อ)

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
14	ภาคเอกชน	80	บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด
		81	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
		82	สถาบันไทยเยอรมัน
		83	สถาบันพลาสติก
		84	สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
		85	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
		86	สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
		87	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
		88	สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย
		89	สถาบันยานยนต์
		90	สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ
		91	สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมการผลิต (SMI)
		92	สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย
		93	สถาบันอาหาร
		94	สภาวิชาชีพบัญชี
		95	สภาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย (สภาเอสเอ็มอี)
		96	สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย
		97	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
		98	สมาคมการค้าปุ๋ยและธุรกิจการเกษตรไทย
		99	สมาคมการค้าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
		100	สมาคมธนาคารไทย
		101	สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทท.)
		102	สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย
		103	สมาคมผู้ประกอบการข้าวถุงไทย
		104	สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมไทย
		105	สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย
		106	สมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าฮาลาลไทย
		107	สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป
		108	สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น
		109	สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย
		110	สมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย
111	หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย		

ตารางที่ 1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ต่อ)

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
15	หน่วยงานอื่น ๆ	112	กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรม
		113	กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน
		114	กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวยุคใหม่
		115	กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
		116	กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
		117	หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

ขั้นตอนที่ 4

การอบรม การสร้างความตระหนักและการรับรู้ ในส่วนนี้ครอบคลุมถึงให้การอบรมบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์ม และกรอบการติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างความเข้าใจถึงคำจำกัดความด้านตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME รวมถึงการสร้าง ความตระหนักในการรายงานผลและการประเมินผลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสื่อสารความสำคัญของข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์และการพัฒนา ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพ ในการดำเนินโครงการ

ขั้นตอนที่ 5

แนวทางการบังคับและการสร้างระบบจูงใจ (Incentive) เพื่อ สนับสนุนการรายงานและการประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

- **การบังคับทางกฎหมาย**

แนวทางการบังคับทางกฎหมาย สำหรับระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ ส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐนั้น จะคล้ายกับ กรณีศึกษาเมื่อประเทศไทยเริ่มใช้ระบบติดตามและ ประเมินผลแห่งชาติ (eMENSUR) ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐ จะต้องรายงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ตามข้อบังคับตามราช กิจจานุเบกษา การบังคับหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริม MSME ต้องรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME เข้าสู่ระบบ การติดตามและประเมินผลโดยต้องยื่นข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

● การสร้างระบบจูงใจ (Incentive)

การกำหนดระบบจูงใจแก่หน่วยงานภาคเอกชนเพื่อรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME ด้วยความสมัครใจมีอยู่ในหลายรูปแบบดังนี้

1) การกำหนดสิ่งจูงใจทางภาษี

การกำหนดสิ่งจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของหน่วยงานที่รายงานผลโครงการส่งเสริม MSME อย่างสม่ำเสมอ เช่น การนำเอาค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องมาลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ การคืนภาษี การลดหรือยกเว้นการชำระภาษีตามกฎหมายเฉพาะกิจของสถานะตามความเหมาะสม

2) สิทธิพิเศษด้านการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม

การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงาน และสมาชิกของหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME โดยมีสิทธิพิเศษ เช่น การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาธุรกิจ การขอรับเงินสนับสนุนโครงการ BDS การได้รับอัตราดอกเบี้ยในอัตราพิเศษ การพิจารณาให้สิทธิในโครงการอื่น ๆ

3) การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการรายงานและประเมินผล

การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงานที่มีผลการรายงานและการประเมินผลที่ดีที่สุด เช่น การยกย่องหน่วยงานยอดเยี่ยม

4) การอบรมและพัฒนา

การให้การอบรมและพัฒนาความรู้แก่หน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้ร่วมโครงการเพื่อเพิ่มความสามารถในการรายงานและการประเมินผล โดยให้ทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากรายงานและประเมินผลที่ได้รับจากแพลตฟอร์มการติดตามและประเมินผลทางด้านการพัฒนากลยุทธ์และนโยบาย

ทั้งนี้ในอนาคต สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นแพลตฟอร์มที่หน่วยงานทำการสำรวจความพึงพอใจสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ และออกแบบรายงานตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเพิ่มเติม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้หน่วยงานใช้ระบบติดตามและประเมินผล รวมถึงเป็นประโยชน์ในการได้รับฐานข้อมูลผู้ประกอบการในรูปแบบ BIG Data

ด้วยการบังคับและระบบแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดโครงการส่งเสริม MSMEs มีส่วนร่วมในการรายงานผลและการประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME อย่างเต็มที่ และยังสามารถสร้างฐานข้อมูล Big Data ที่มีคุณค่าในการวางแผนกลยุทธ์และการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สำเร็จได้

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

เลขที่ 21 อาคารทีเอสที ชั้น G, 17, 18, 23 ถนนวิภาวดีรังสิต
แขวงจอมพล เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

1301

02-273-8850

www.sme.go.th

info@sme.go.th

บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาแนวทางพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ ได้มีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการติดตามและการประเมินผล

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการติดตามและการประเมินผลเป็นกลไกที่สำคัญในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบายหรือแผนงานของภาครัฐ หัวข้อนี้จะนำเสนอแนวคิดและกระบวนการในการติดตามและประเมินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการติดตามและประเมินนโยบายและแผนงานในการส่งเสริม MSME รายละเอียดมีดังนี้

การติดตามและการประเมินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ

จากการทบทวนวรรณกรรม สามารถสรุปคำนิยามของการติดตามและการประเมินผลได้ดังนี้

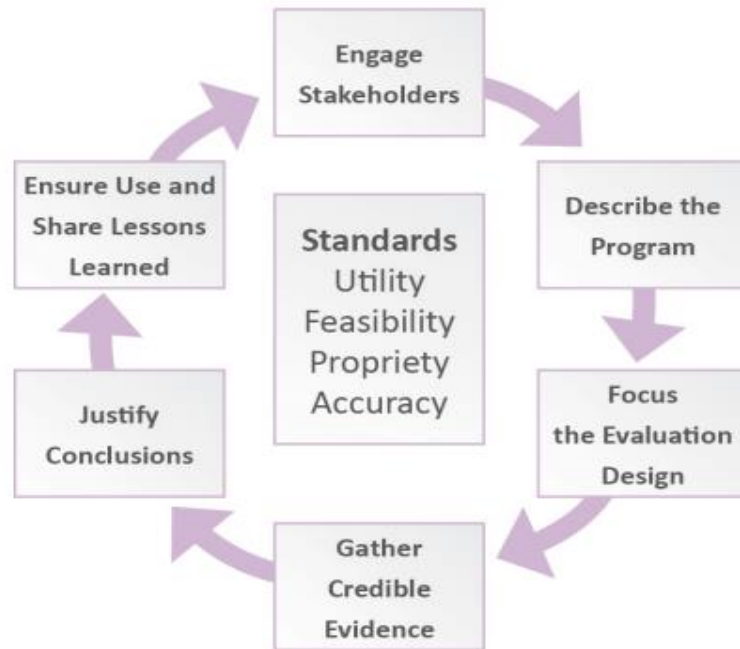
การติดตาม (Monitoring) หมายถึง “กระบวนการเก็บข้อมูลของตัวชี้วัดสำคัญของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้ความคืบหน้าและระดับความสำเร็จของโครงการให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบพร้อมความคืบหน้าของการใช้จ่ายงบประมาณ”

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง “กระบวนการประเมิน/ตัดสินคุณค่าของโครงการที่กำลังดำเนินอยู่ โครงการที่แล้วเสร็จ แผนงาน หรือนโยบาย อย่างมีหลักเกณฑ์และเป็นระบบ ซึ่งการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายคือการประเมินความสอดคล้อง (Relevance) และการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ แผนงาน หรือนโยบายนั้น ๆ ตลอดจนประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ผลกระทบ และความยั่งยืน ผลการประเมินจะต้องมีความน่าเชื่อถือและมีประโยชน์ สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้และนำไปสู่การตัดสินใจที่ดีขึ้นในอนาคต”

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีการศึกษาและงานวิจัยจำนวนมากทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศที่ได้มุ่งเน้นศึกษาแนวทางและระบบกลไกในการติดตามและประเมินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานในกำกับของภาครัฐ โดยทำการประเมินผ่านผลการดำเนินงานของหน่วยงานนั้น ๆ ภายใต้นโยบายและมาตรการที่รับผิดชอบ ทั้งนี้ Center for Disease Control and Prevention หรือ CDC (2022) ได้ให้นิยามแก่คำว่านโยบายไว้ว่า “นโยบาย (Policy) หมายถึง กฎหมาย ข้อบังคับ กระบวนการ แผนการบริหารงาน และการให้แรงจูงใจ ของหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายในการปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และยกระดับการดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและหน่วยเศรษฐกิจอื่น ๆ ในประเทศ” ดังนั้น การประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) หมายถึง การประยุกต์ใช้หลักการและกระบวนการในการประเมินผลเพื่อทำการวิเคราะห์และประเมินแผนปฏิบัติการ ผลการดำเนินงาน และผลกระทบของนโยบายที่ต้องการศึกษา ทั้งนี้ การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่สำคัญเนื่องจากจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้รับทราบถึงคุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริงของนโยบาย

ขั้นตอนในการประเมินนโยบายด้านสาธารณสุขของประเทศสหรัฐอเมริกา CDC (2022) ซึ่งใช้งานโดย Center for Disease Control and Prevention จากรูปจะเห็นว่ากระบวนการในการประเมินนโยบายของ CDC มีการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกนโยบายของทุกหน่วยงาน

แผนภาพที่ 2-1 ขั้นตอนการประเมินนโยบายภาครัฐโดย CDC

ที่มา: CDC (2022)

ทั้งนี้ ในการประเมินนโยบาย มาตรฐาน 4 ด้านที่ต้องคำนึงถึงเมื่อทำการประเมิน ได้แก่

- 1) Utility: ใครคือผู้ใช้งานผลการประเมินนโยบายและต้องการเพื่อวัตถุประสงค์ใด
- 2) Feasibility: กระบวนการประเมินนโยบายสามารถปฏิบัติได้จริงหรือไม่ ภายใต้เวลา ทรัพยากร และกำลังคนที่มีอยู่
- 3) Propriety: การประเมินนโยบายมีการดำเนินการอย่างเป็นธรรมและมีจริยธรรมหรือไม่
- 4) Accuracy: กระบวนการประเมินนโยบายมีความถูกต้องและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและวัตถุประสงค์ของการประเมินหรือไม่

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า มีงานวิจัยจำนวนมากที่มุ่งเน้นพัฒนากระบวนการและแบบจำลองในการประเมินนโยบายของภาครัฐในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้าน การศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านแรงงาน ด้านการขนส่ง ด้านการดำเนินงานขององค์กรระดับท้องถิ่น ด้านพลังงาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการเกษตรกรรม ด้านเศรษฐกิจ และด้านอุตสาหกรรม Mergoni and De Witte (2021) โดยพบว่าแบบจำลองที่ใช้ในการประเมินนโยบายของภาครัฐในงานวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นแบบจำลองเชิงประมาณ ทั้งแบบ Non-parametric เช่น การวิเคราะห์ Data Envelopment Analysis (DEA) และแบบ Parametric เช่น Regression Model, Censored Model, Simultaneous Equation และ Panel

Analysis ทั้งนี้ แม้กระบวนการจะแตกต่างกันออกไป แต่ทุกแบบจำลองจะมีสิ่งที่เหมือนกัน นั่นคือ ต้องมีการกำหนดผลลัพธ์ของนโยบายที่เป็นรูปธรรม สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณ เพื่อที่แต่ละแบบจำลองจะทำการประเมินความสำเร็จของการดำเนินนโยบายเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่ต้น

จากงานวิจัยของ Theodoulou and Kofinis (2004) พบว่าการประเมินนโยบายแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ (1) การประเมินกระบวนการ (2) การประเมินผลลัพธ์ (3) การประเมินผลกระทบ และ (4) การประเมินผลได้และต้นทุน รายละเอียดมีดังนี้

- ก. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation): เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการของนโยบาย โดยพิจารณาว่านโยบายถูกบริหารจัดการได้ดีเพียงใด เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป อย่างไรก็ตาม การประเมินกระบวนการมักไม่ได้ทำการประเมินผลลัพธ์ว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ได้ทำการประเมินผลกระทบของนโยบายที่มีประชากรกลุ่มเป้าหมายว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่
- ข. การประเมินผลลัพธ์ (Outcome Evaluation): เป็นการประเมินผลลัพธ์ในเชิงปริมาณของนโยบายว่าเป็นไปตามที่นโยบายได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลลัพธ์มักไม่ได้ทำการประเมินในเชิงลึกกว่าประชาชนหรือหน่วยงานที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากการดำเนินงานนโยบายหรือไม่ และมากน้อยเพียงใด
- ค. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation): เป็นการประเมินผลกระทบจากการดำเนินนโยบายว่าได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนหรือหน่วยงานที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอย่างไร เป็นไปตามเป้าหมายที่นโยบายได้กำหนดไว้ตั้งแต่ต้นหรือไม่ ประชาชนหรือหน่วยงานกลุ่มเป้าหมายได้รับประโยชน์หรือเสียประโยชน์จากนโยบาย และมากน้อยเพียงใด
- ง. การประเมินผลได้และต้นทุน (Cost-Benefit Evaluation): เป็นการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินนโยบายโดยพิจารณาเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้เกิดขึ้นและต้นทุนของการดำเนินนโยบายการประเมินผลได้และต้นทุนถือเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับหน่วยงานภาครัฐในการตัดสินใจดำเนินการนโยบายต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินนโยบายเกิดความคุ้มค่ามากที่สุด อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญของการประเมินผลได้และต้นทุนมาจากการที่ผลประโยชน์ของนโยบายภาครัฐมักเป็นนามธรรมและจับต้องไม่ได้ เช่น ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของกิจการ ฯลฯ ในขณะที่ต้นทุนของนโยบายสามารถวัดได้เป็นตัวเงินที่ชัดเจน ทำให้การประเมินผลได้และต้นทุนต้องทำด้วยความระมัดระวัง

จากความสำคัญของการประเมินนโยบายทำให้มีงานวิจัยจำนวนมากไม่น้อยมุ่งเน้นศึกษาระบบและกลไกในการประเมินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ ตัวอย่างเช่น Filgueiras and Queiroz (2021) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบระบบในการประเมินนโยบายของภาครัฐใน 8 ประเทศ ได้แก่ ประเทศแคนาดา ชิลี ฝรั่งเศส เม็กซิโก สเปน สวีเดน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2-1 เปรียบเทียบระบบการประเมินนโยบายของภาครัฐของ 8 ประเทศ

ประเทศ	หน่วยงานที่ดำเนินการประเมินผล	ความเป็นอิสระของหน่วยงาน	ความสามารถในการประเมิน	วิธีการ	ช่องทางการรายงานผลการประเมิน
แคนาดา	คณะกรรมการระหว่างกระทรวงภายใต้การควบคุมของรัฐสภา	สูง	สูง / โดยมีที่ปรึกษาจากสหสาขาวิชา	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ	รายงานต่อคณะกรรมการการคลัง
ชิลี	หน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ	สูง	สูง / โดยมีผู้ประเมินจากภายนอก	เชิงปริมาณ และ การประเมินผล กระทบ	รายงานสาธารณะ
สเปน	หน่วยงานกำกับดูแล	ต่ำ	สูง / โดยมีทีมที่ปรึกษา	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และการทำ ประชาพิจารณ์	รายงานต่อ คณะรัฐมนตรี
สหรัฐอเมริกา	หน่วยงานเชื่อมโยงกับคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา	สูง	สูง / จากการมีทีมจากสหสาขาวิชา	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ	ระบบ ICT และ กลไกการมีส่วนร่วม
ฝรั่งเศส	หน่วยงานเชื่อมโยงกับคณะรัฐมนตรี	ต่ำ	สูง / จากการมีทีมจากสหสาขาวิชา	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และงานวิจัยด้าน ผลกระทบ	รายงานต่อ นายกรัฐมนตรี
สหราชอาณาจักร	หน่วยงานเชื่อมโยงกับรัฐสภา	สูง	สูง / จากการมีทีมจากสหสาขาวิชา	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ และงานวิจัยด้าน ผลกระทบ	รายงานต่อรัฐสภา
เม็กซิโก	หน่วยงานเชื่อมโยงกับรัฐบาล	สูง	สูง / จากการมีทีมด้านเทคนิค	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ	รายงานต่อ ประธานาธิบดี
สวีเดน	หน่วยงานเชื่อมโยงกับรัฐสภา	สูง	สูง / จากการมีทีมตรวจสอบภายใน	เชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ	รายงานต่อรัฐสภา และเผยแพร่ผ่าน สื่อดิจิทัล

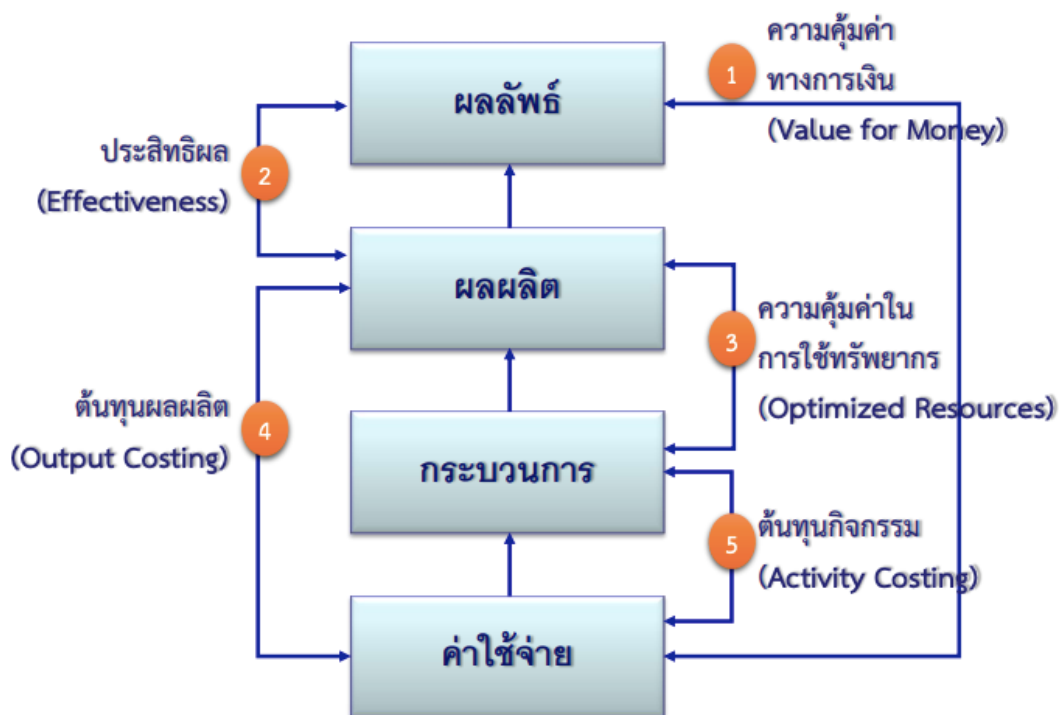
ที่มา: Filgueiras and Queiroz (2021)

จากการศึกษาของ Filgueiras and Queiroz (2021) ดังตารางที่ 2-1 พบว่าทั้ง 8 ประเทศมีระบบในการประเมินนโยบายของภาครัฐที่เข้มแข็ง โดยมีหน่วยงานที่ดำเนินการเป็นหน่วยงานที่เชื่อมโยงกับรัฐบาล รัฐสภา หรือหน่วยงานกำกับดูแล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานที่มีอิสระในการดำเนินงานสูง และมีความสามารถในการประเมินนโยบายของภาครัฐจากการมีทีมที่ปรึกษาสหสาขาวิชา และบางประเทศมีทีมตรวจสอบภายใน ที่ใช้กระบวนการศึกษาทั้งรูปแบบเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยบางประเทศมีการประเมินผลกระทบ สำหรับการรายงานผลการประเมินนโยบายนั้น มีทั้งการรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี ประธานาธิบดี และมีการเผยแพร่รายงานผ่านสาธารณะ เช่น การใช้สื่อดิจิทัล

ในกรณีของประเทศไทย ยุทธนา สาโยชนกร (2561) ได้นำเสนอระบบในการติดตามและประเมินการใช้งบประมาณตามนโยบายและแผนงานของภาครัฐ โดยแสดงในรูปแบบของความเชื่อมโยงของงบประมาณ กระบวนการ ผลิตผล และผลลัพธ์ โดยจะประเมินผลความสำเร็จของการดำเนินงานนโยบายหรือแผนงานจากเกณฑ์ต่อไปนี้

- **ความคุ้มค่าทางการเงิน (Value for Money):** วิเคราะห์ผลตอบแทนของการลงทุน เพื่อสร้างความมั่นใจในความคุ้มค่าของการลงทุน/การใช้จ่ายงบประมาณ
- **ประสิทธิผล (Effectiveness):** ตรวจสอบผลิตผลว่าก่อให้เกิดผลลัพธ์ตรงตามเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์
- **ความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร (Optimized Resources):** พิจารณาถึงกระบวนการดำเนินงาน ว่าได้ใช้วิธีการดำเนินงานที่ดีที่สุด มีประสิทธิภาพ และมีความพร้อมในการดำเนินงาน
- **ต้นทุนผลิต (Output Costing):** วิเคราะห์ต้นทุนผลิตผล เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณว่ามีต้นทุนในการผลิตผลิตผลที่เหมาะสมตามมาตรฐาน
- **ต้นทุนกิจกรรม (Activity Costing):** วิเคราะห์ต้นทุนกิจกรรม เพื่อตรวจสอบค่าใช้จ่ายว่ากิจกรรมที่สำคัญต่าง ๆ ได้มีการจัดสรรค่าใช้จ่ายอย่างเหมาะสม

แผนภาพที่ 2-2 ระบบในการติดตามและประเมินการใช้งบประมาณ

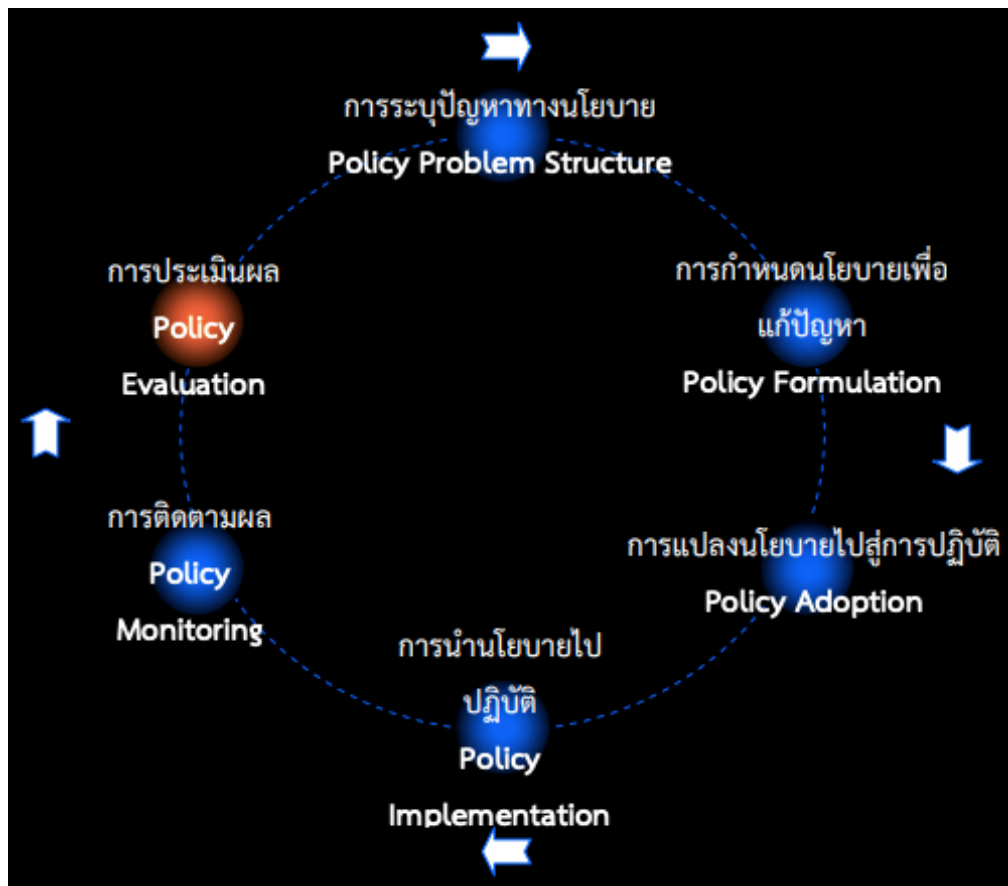

ที่มา: ยุทธนา สาโยชนกร (2561)

นอกจากนี้ยังพบงานของวิธณะวัฒน์ โอภาสวัฒนา (มปท.) ได้นำเสนอกระบวนการทางนโยบาย (Policy Process) โดยมีการประเมินนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นหนึ่งในขั้นตอนของกระบวนการ ทั้งนี้ การประเมินผล (Evaluation) ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะ (Public Policy) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารภาครัฐด้วยกระบวนทัศน์ใหม่ (New Paradigm) ที่มุ่งเน้นการบริหารเชิงนโยบายแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Result Base Management) ซึ่งเป็นการมองการบริหารแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญทั้งเรื่องผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ที่เกิดจากการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (Implementation) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ดังกล่าวจะสามารถสะท้อนภาพให้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ดำเนินงานได้เห็นอย่างเป็นรูปธรรมด้วยกระบวนการด้านการประเมินผล ดังนั้น บทบาทของการประเมินผลจึงยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งนอกจากการเป็นส่วนหนึ่งของขั้นตอนตามกระบวนการทางนโยบายแล้ว ยังเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการดำเนินนโยบายในระดับต่าง ๆ ในเชิงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ผลสัมฤทธิ์ ความคุ้มค่า และผลกระทบต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในมิติต่าง ๆ เพื่อนำจุดบกพร่องกลับมาปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Making) ของผู้กำหนดนโยบายในกรณีที่ต้องการดำเนินนโยบายในลักษณะที่ใกล้เคียงกันในอนาคตอีกด้วย

แผนภาพที่ 2-3 กระบวนการทางนโยบาย

ที่มา: วิธณะวัฒน์ โอภาสวัฒนา (มปท.)

ประเภทของการประเมินผลสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ตามช่วงระยะเวลาของการประเมิน ได้แก่

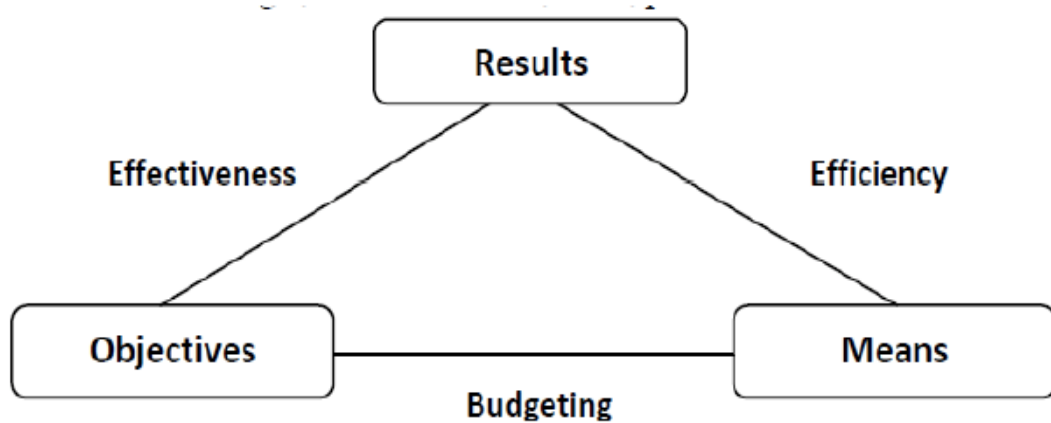
1. การประเมินผลก่อนเริ่มดำเนินการ (Preliminary Evaluation) เป็นการศึกษาความเป็นได้ก่อนเริ่มดำเนินการ (Feasibility Study) เพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของกลไกและกระบวนการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของงาน ผลลัพธ์ ผลสัมฤทธิ์ที่คาดว่าจะได้รับ รวมไปถึงการศึกษาถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดจากการดำเนินงาน อาทิ ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เป็นต้น ซึ่งการประเมินผลในลักษณะนี้มีประโยชน์อย่างมากในการพิจารณาความคุ้มค่าต่อการลงทุนและผลกระทบที่คาดว่าจะตามมาจากการดำเนินงาน

2. การประเมินผลในระหว่างการดำเนินงาน (Formative/Implementation Evaluation) โดยการประเมินผลประเภทนี้เป็นการประเมินผลในระหว่างที่โครงการหรือกิจกรรมยังไม่สิ้นสุด ซึ่งจะมีการดำเนินงานควบคู่ไปกับการติดตามผลความคืบหน้า (Monitoring) ในแต่ละกิจกรรมที่สำคัญเพื่อนำข้อมูลที่รับมาใช้ในการแก้ปัญหา หรือปรับปรุงสิ่งที่กำลังดำเนินงานอยู่ให้ดียิ่งขึ้น โดยไม่ปล่อยให้จนกระทั่งการดำเนินงานแล้วเสร็จ เนื่องจากจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความเสียหายและยากที่จะแก้ไขปัญหาได้

3. การประเมินผลเมื่อการดำเนินการได้เสร็จสิ้นไปแล้ว (Summative Evaluation) สำหรับการประเมินผลในประเภทนี้ มักจะเป็นการประเมินผลกระบวนการดำเนินงานทั้งระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการจัดทำข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานในระดับต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารงานในการดำเนินงานที่อาจจะต้องมีความต่อเนื่องในอนาคต หรือพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า การประเมินผลนโยบายภาครัฐมักมุ่งเน้นไปที่การประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ตามนโยบาย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการประเมินผลการดำเนินคือตัวชี้วัดสำคัญของการประเมินนโยบายของภาครัฐ ทั้งนี้ Leoveanu (2016) ได้นำเสนอระบบการประเมินผลการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานภาครัฐ โดยได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ กระบวนการ และวัตถุประสงค์ ซึ่งจะวัดผลการดำเนินงานในรูปของประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และงบประมาณ

แผนภาพที่ 2-4 ความสัมพันธ์ระหว่างผลลัพธ์ กระบวนการ และวัตถุประสงค์

ที่มา: Leoveanu (2016)

จากงานวิจัยของ Leoveanu (2016) ระบบการประเมินผลการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานภาครัฐ หมายถึง ระบบที่ถูกออกแบบเพื่อวัดและประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการของภาครัฐ ซึ่งวัดจากระดับการบรรลุผลลัพธ์ตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ดังนั้น เพื่อให้ได้ระบบที่สามารถประเมินผลการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำและนำไปสู่ผลการประเมินนโยบายที่แท้จริง ปัจจัยทุกตัวที่เกี่ยวข้องจะต้องถูกนำมาพิจารณาและใช้ในการประเมิน ไม่ว่าจะเป็น ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านการเงิน ด้านทรัพยากร และด้านสารสนเทศ โดยระบบที่ครอบคลุมปัจจัยที่สำคัญอย่างครบถ้วนจะช่วยให้สามารถประเมินผลการดำเนินงาน ทั้งที่วัดในเชิงปริมาณได้และวัดในเชิงปริมาณไม่ได้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ ขั้นตอนแรกของการสร้างระบบและกลไกในการประเมินผลการดำเนินงานสำหรับหน่วยงานภาครัฐคือการสร้างพัฒนาการยุทธ์และกำหนดวัตถุประสงค์ของหน่วยงานให้ชัดเจน เพื่อให้สภาพแวดล้อมของหน่วยงานเหมาะสมสำหรับการดำเนินงาน สำหรับขั้นตอนต่อมาคือการดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ตามนโยบายและมาตรการของหน่วยงาน จากนั้นจึงเป็นการประเมินผลลัพธ์จากการดำเนินงาน โดยเปรียบเทียบกับมาตรฐานและเป้าหมายที่กำหนดไว้

นอกจากระบบการประเมินผลการดำเนินงานแล้ว ระบบในการติดตามการดำเนินงาน หรือ Performance Monitoring System ก็เป็นกลไกที่มีความสำคัญสำหรับการประเมินนโยบายของหน่วยงานภาครัฐ จากการทบทวนวรรณกรรม USAID (1996) ได้ระบุว่า ระบบการติดตามการดำเนินงานคือเครื่องมือในการวางแผนและบริหารจัดการในการจัดเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน โดยระบบจะครอบคลุมกระบวนการในการวิเคราะห์ นำเสนอ และใช้ประโยชน์ข้อมูลที่จัดเก็บมาได้ ในระดับพื้นฐาน ระบบการติดตามการดำเนินงานควรครอบคลุมนิยามของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานแต่ละตัว แหล่งข้อมูล กระบวนการ ความถี่ และกำหนดการในการจัดเก็บข้อมูล และหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรทุกระดับที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ในระบบการติดตามการดำเนินงานยังควรระบุกระบวนการในการวิเคราะห์ รายงาน ทบทวน และใช้งานข้อมูลในการตัดสินใจให้ชัดเจนอีกด้วย

ระบบการติดตามการดำเนินงานถือเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญสำหรับการวางแผน การบริการจัดการ และการรวบรวมข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ โดยเป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของการติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและมาตรการของหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากมีบทบาทสำคัญต่อการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถใช้ในการประเมินผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ ระบบการติดตามการดำเนินงานยังช่วยให้การประเมินผลการดำเนินงานเป็นอย่างรวดเร็วเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ผู้รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากมีการกำหนดนิยามของตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้อย่างชัดเจน ยิ่งไปกว่านั้น ระบบการติดตามการดำเนินงานยังช่วยให้การรวบรวมข้อมูลเป็นไปอย่างทันท่วงทีโดยมีการรวบรวมข้อมูลตามกำหนดเวลาที่ชัดเจน

USAID (1996) ได้กำหนดให้ระบบการติดตามการดำเนินงานมีองค์ประกอบ 9 ประการ โดยองค์ประกอบที่ 1-5 เกี่ยวข้องกับแผนในการรวบรวมข้อมูล และองค์ประกอบที่ 6-9 เกี่ยวข้องกับแผนในการวิเคราะห์ รายงาน ทบทวน และใช้ประโยชน์ข้อมูล รายละเอียดมีดังนี้

แผนในการรวบรวมข้อมูล

- องค์ประกอบที่ 1: การกำหนดตัวชี้วัดและนิยามของตัวชี้วัดผลการดำเนินงาน
- องค์ประกอบที่ 2: การกำหนดแหล่งข้อมูล
- องค์ประกอบที่ 3: การกำหนดกระบวนการในการรวบรวมข้อมูล
- องค์ประกอบที่ 4: การกำหนดความถี่และกำหนดการในการรวบรวมข้อมูล
- องค์ประกอบที่ 5: การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในการรวบรวมข้อมูล

แผนในการวิเคราะห์ รายงาน ทบทวน และใช้ประโยชน์ข้อมูล

- องค์ประกอบที่ 6: การกำหนดแผนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- องค์ประกอบที่ 7: การกำหนดแผนในการประเมินผลข้อมูล
- องค์ประกอบที่ 8: การกำหนดแผนในการสื่อสารและการใช้งานข้อมูลผลการดำเนินงาน
- องค์ประกอบที่ 9: การกำหนดงบประมาณ

จากการทบทวนวรรณกรรมพบงานของ Ysa and Sierra (2019)

การติดตามและประเมินนโยบายและแผนงานในการส่งเสริม MSME

เนื่องจาก MSME ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของเศรษฐกิจมหภาค ทั้งในด้านการผลิตและการจ้างงาน ทำให้ทุกประเทศมีนโยบายและแผนงานในการส่งเสริม MSME และทำให้เกิดความจำเป็นในการติดตามและประเมินนโยบายและแผนงานดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง OECD (2018) ได้ระบุว่า การติดตามและประเมินผลมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการประเมินประสิทธิภาพทางการดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริม MSME และความเป็นผู้ประกอบการ โดยจะเป็นเครื่องมือที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนานโยบายที่เหมาะสมสำหรับการส่งเสริม MSME และความเป็นผู้ประกอบการ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามที่กำหนดไว้ ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่า การประเมินผลคือพื้นฐานสำคัญของการดำเนินนโยบายสาธารณะ

ทั้งนี้ กระบวนการติดตามและประเมินนโยบายส่งเสริม MSME และความเป็นผู้ประกอบการที่เชื่อถือได้มีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยประเด็นท้าทายในการพัฒนาระบบในการติดตามและประเมินผลอยู่ที่การเลือกใช้เทคนิคในการติดตามและประเมินผล การกำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินให้ชัดเจน การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในการประเมิน และการเลือกใช้ข้อมูล

IFC Advisory Service (2008) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการติดตาม การประเมินผล และการประเมินผลกระทบ ไว้ดังนี้

การติดตาม (Monitoring) หมายถึง การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและตามกำหนดเวลาเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนเมื่อเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า กิจกรรมดำเนินงานที่สำคัญสำหรับการติดตาม ได้แก่

- กำหนดวัตถุประสงค์ของแผนงานให้ชัดเจน
- เชื่อมโยงกิจกรรมดำเนินงานและทรัพยากรเข้ากับวัตถุประสงค์ของแผนงาน
- กำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานและเป้าหมายของการดำเนินงาน
- เก็บรวบรวมข้อมูลของตัวชี้วัดและเปรียบเทียบกับเป้าหมาย
- รายงานความก้าวหน้าต่อผู้บังคับบัญชา

การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานของนโยบายหรือแผนงาน ตั้งแต่การออกแบบกระบวนการ การดำเนินงาน ไปจนถึงผลลัพธ์ของนโยบายหรือแผนงาน กิจกรรมดำเนินงานที่สำคัญสำหรับการประเมินผล ได้แก่

- การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุหรือไม่บรรลุเป้าหมาย
- การประเมินปัจจัยเชิงสาเหตุที่ทำให้เกิดผลลัพธ์
- การตรวจสอบกระบวนการดำเนินงาน
- การสำรวจผลลัพธ์ที่ไม่พึงประสงค์
- การสรุปบทเรียนจากการดำเนินงาน ตลอดจนแนวปฏิบัติที่ดี

การประเมินผลกระทบ (Impact Assessment) หมายถึง การประเมินสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับประชาชนหรือหน่วยงานที่เป็นเป้าหมายของนโยบายหรือแผนงานในระยะยาว กิจกรรมดำเนินงานที่สำคัญสำหรับการประเมินผลกระทบ ได้แก่

- การจำแนกผลลัพธ์ที่เป็นผลมาจากนโยบายหรือแผนงานอย่างแท้จริง
- ทบทวนกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงาน พร้อมทั้งทำการวิเคราะห์และรายงานผล
- อธิบายความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการดำเนินงานและกลไกที่ทำให้เป็นเช่นนั้น
- สังเคราะห์และเปรียบเทียบกระบวนการดำเนินงานรูปแบบต่าง ๆ

นอกจากนี้ IFC Advisory (2018) ยังได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินนโยบายและแผนงานในการส่งเสริม MSME ไว้ดังนี้

- พัฒนาระบบให้เข้าใจง่ายและดำเนินการได้โดยไม่มีขั้นตอนที่ซับซ้อน

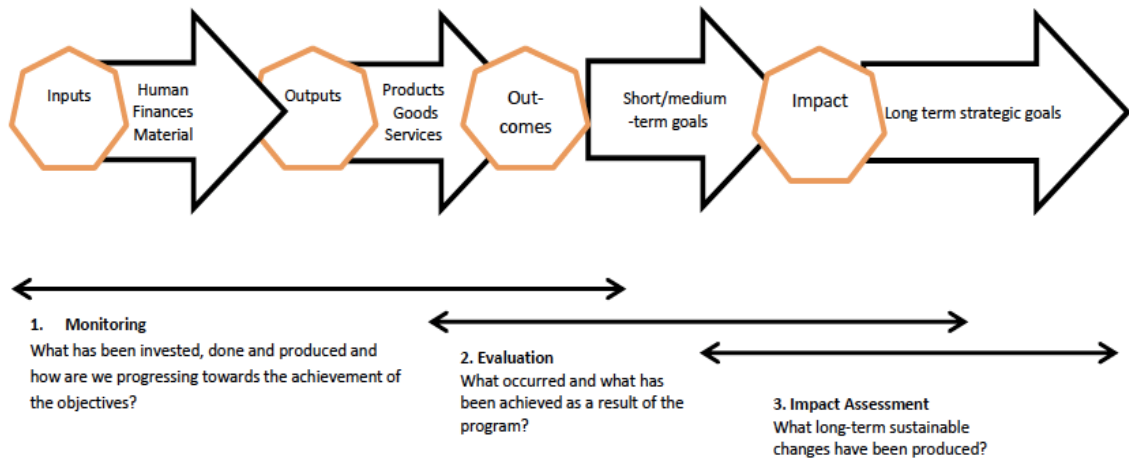
- ระบบการติดตามและการประเมินผลต้องเริ่มดำเนินการพร้อม ๆ กับการดำเนินงาน
- เปิดโอกาสผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้ร่วมพัฒนาระบบการติดตามและการประเมิน
- ตัวชี้วัดต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ วัดได้ และเข้าใจได้ง่ายสำหรับผู้เกี่ยวข้อง
- ระบุข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมดำเนินงาน ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบให้ชัดเจน
- กำหนดกลุ่มฐานเพื่อใช้ในการเปรียบเทียบผลของการดำเนินงานนโยบายและแผนงาน
- บันทึกข้อมูลการติดตามและการประเมินให้เป็นระบบเพื่อการใช้งานในอนาคต
- ตรวจสอบความสอดคล้องของผลลัพธ์กับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลกระทบ
- กระบวนการติดตามและประเมินผลจะสมบูรณ์เมื่อมีการสรุปทบทเรียน
- รายงานผลการติดตามและประเมินผลให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับทราบอย่างทั่วถึง

Koch (2013) ได้นำเสนอกระบวนการในการติดตามและประเมินผลการส่งเสริม SME ในประเทศคาซัคสถาน เพื่อนำเสนอต่อ ADB โดยได้กำหนดคำนิยามของคำว่า การติดตามและการประเมินผลไว้ดังนี้

การติดตาม (Monitoring) หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบและมีความต่อเนื่องในการติดตามและเก็บรวบรวมข้อมูลของตัวชี้วัดผลการดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนงาน เพื่อรายงานความก้าวหน้าและความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ต่อผู้บริหารและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในขณะที่การประเมินผล (Evaluation) หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการประเมินความก้าวหน้าและความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของนโยบายและแผนงานเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่เริ่มต้น ทั้งนี้ การประเมินผลต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับปัจจัยแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและเพื่อทำไปสู่การเรียนรู้และการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ระบบและกลไกในการติดตามและประเมินนโยบายและแผนงานในการส่งเสริม MSME ตามที่ Koch (2013) ได้นำเสนอสามารถแสดงดังแผนภาพที่ 2-5 โดยจะเห็นได้ว่า ระบบเริ่มต้นจากปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และวัตถุดิบต่าง ๆ ซึ่งถูกใช้ในการสร้างผลผลิต (Output) ได้แก่ สินค้าและบริการต่าง ๆ ตามที่นโยบายและแผนงานกำหนดไว้ โดยผลผลิตที่ได้จะทำให้เกิดผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งวัดโดยเป้าหมายในระยะสั้นของนโยบายหรือแผนงาน และนำไปสู่ผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นกับประชาชนและหน่วยงานที่เป็นเป้าหมายระยะยาวต่อไป ทั้งนี้ ขั้นตอนในการติดตามจะครอบคลุมระยะของการใช้ปัจจัยนำเข้าเพื่อสร้างให้เกิดผลลัพธ์ ในขณะที่ขั้นตอนการประเมินผลจะครอบคลุมระยะของการที่ผลลัพธ์สามารถนำไปสู่ผลกระทบเชิงกลยุทธ์ได้

แผนภาพที่ 2-5 ระบบและกลไกในการติดตามและประเมินผลของประเทศค้าชั้กสถาน

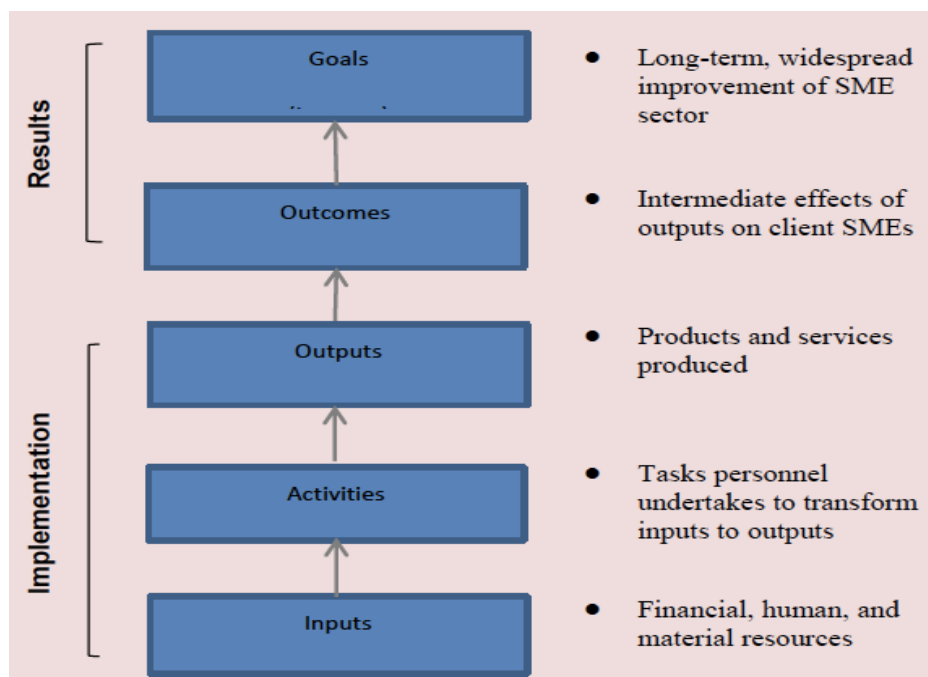

ที่มา: Koch (2013)

นอกจากนี้ Koch (2013) ยังได้กำหนดผลลัพธ์ในการติดตามและประเมินผลนโยบายและแผนงานในแต่ละขั้นตอนไว้ดังนี้

ในช่วงของการดำเนินงาน (Implementation) ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้าคือ จำนวนบุคลากรงบประมาณ และวัตถุดิบที่ถูกใช้ไป ตัวชี้วัดด้านกิจกรรมดำเนินงานคือ บุคลากรที่ได้รับมอบหมายดำเนินการใช้ปัจจัยนำเข้าสร้างผลผลิตได้ตามแผนที่วางได้ และตัวชี้วัดด้านผลผลิตคือ ได้สินค้าและบริการตามแผนที่วางไว้ สำหรับช่วงผลลัพธ์ (Results) ตัวชี้วัดด้านผลลัพธ์คือ ผลกระทบที่เกิดขึ้นทันทีกับผลผลิตของ SME กลุ่มเป้าหมาย และตัวชี้วัดด้านเป้าหมายคือ การพัฒนาในระยะยาวของ SME กลุ่มเป้าหมาย

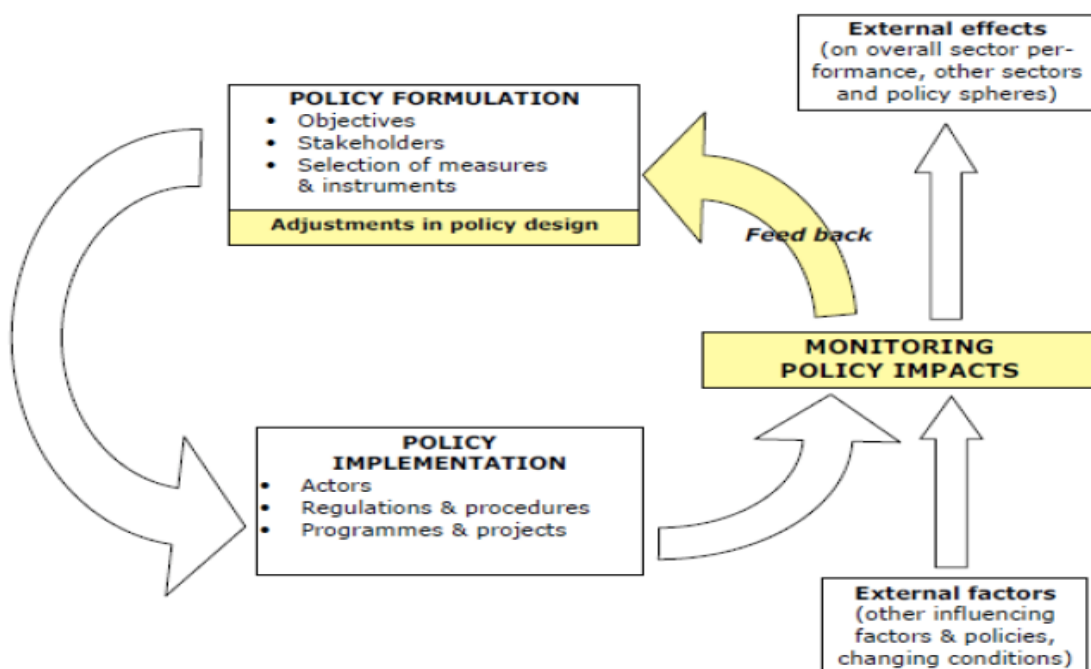
แผนภาพที่ 2-6 ผลลัพธ์ในการติดตามและประเมินผล

ที่มา: Koch (2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบบางงานวิจัยของ OECD (2015) ซึ่งได้นำเสนอกระบวนการติดตามและประเมินผลในวงจรของนโยบายภาครัฐตามแผนภาพที่ 2-7 ทั้งนี้พบว่าในทุกนโยบายของภาครัฐจะเริ่มต้นจากการกำหนดนโยบาย (Policy Formation) โดยจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของนโยบายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ ขั้นตอนต่อไปคือการดำเนินนโยบาย (Policy Implementation) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับบุคลากรที่รับผิดชอบ กฎระเบียบ ข้อบังคับและขั้นตอนดำเนินงาน และแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้อง และในขั้นสุดท้ายคือ การติดตามผลกระทบของนโยบาย (Monitoring Policy Impacts) เพื่อนำไปปรับปรุงนโยบายในขั้นตอนแรกต่อไป ทั้งนี้ ในการติดตามผลกระทบของนโยบาย จะต้องพิจารณาปัจจัยภายนอกต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อ การดำเนินนโยบายและนำไปสู่ผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมาย

แผนภาพที่ 2-7 กระบวนการติดตามและประเมินผลในวงจรของนโยบายภาครัฐ

ที่มา: OECD (2015)

OECD (2019) ได้นำเสนอระบบในการติดตามและประเมินนโยบายในการส่งเสริม SME โดยมีประเทศจอร์แดนเป็นกรณีศึกษาตามตารางที่ 2-2 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2-2 ระบบในการติดตามและประเมินนโยบายในการส่งเสริม SME ประเทศจอร์แดน

ผลลัพธ์ (Results)	ผลกระทบ การพัฒนาในระยะยาวของ SME และ สตาร์ทอัพกลุ่มเป้าหมาย		ตัวชี้วัด ประเทศมี SME และสตาร์ทอัพที่มี การเติบโตและสามารถสร้างนวัตกรรมได้
	ผลลัพธ์ ผลกระทบในระยะสั้นที่เกิดขึ้นกับ SME และสตาร์ทอัพกลุ่มเป้าหมาย		ตัวชี้วัด มี SME และสตาร์ทอัพที่ได้รับการประเมิน ว่ามีศักยภาพในการเติบโต 170 แห่ง
การดำเนินงาน (Implementation)	ผลผลิต สินค้าและบริการที่ได้จากการกิจกรรม ดำเนินงาน		ตัวชี้วัด มีผู้ประกอบการเป็นโค้ช 100 คน และได้รับการ รับรองและได้ Certificate 70 คน
	กิจกรรมดำเนินงาน การดำเนินงานเพื่อแปรสภาพปัจจัยนำเข้า เป็นผลผลิต		ตัวชี้วัด การจัดการและฝึกอบรมบุคลากร การพัฒนา โค้ชและที่ปรึกษา การกำหนด Certificate
	ปัจจัยนำเข้า บุคลากร งบประมาณ วัสดุดิบ และบริการ สนับสนุน		ตัวชี้วัด ที่ปรึกษา โค้ช และงบประมาณ
ปัญหา (Problem)	สถานการณ์ SME และสตาร์ทอัพ มีการเติบโตในอัตราต่ำ และขาดแคลนองค์ความรู้	สมมติฐาน การมีที่ปรึกษาและโค้ช ส่วนบุคคลจะช่วยให้ SME และสตาร์ทอัพเติบโตมากขึ้น	ปัจจัยแวดล้อม ปัจจัยภายนอกสามารถ ส่งผลกระทบต่อผลลัพธ์ ของนโยบายได้

ที่มา: OECD (2019)

2.2 นิยามของ MSME ในประเทศไทย

ในปี พ.ศ. 2563 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) จึงได้กำหนด
คำนิยามของ SME ใหม่ โดยพิจารณาจากเกณฑ์จำนวนแรงงานและรายได้ต่อปีของวิสาหกิจเป็นหลัก
(สสว., 2563) ทำให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประกอบด้วย วิสาหกิจขนาดกลาง
(Medium Enterprises) และวิสาหกิจขนาดย่อมซึ่งถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจรายย่อย
(Mirco Enterprises) และวิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprises) รายละเอียดมีดังนี้

ตารางที่ 2-3 นิยามของ MSME ในปัจจุบัน

ประเภทกิจการ	วิสาหกิจขนาดย่อม				วิสาหกิจขนาดกลาง	
	วิสาหกิจรายย่อย		วิสาหกิจขนาดย่อม		รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)
	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)	รายได้ต่อปี (ล้านบาท)	การจ้างงาน (คน)		
กิจการผลิต	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 100	ไม่เกิน 50	เกิน 100-500	เกิน 50-200
กิจการค้าส่ง	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 30	เกิน 50-300	เกิน 30-100
กิจการค้าปลีก	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 30	เกิน 50-300	เกิน 30-100
กิจการบริการ	ไม่เกิน 1.8	ไม่เกิน 5	ไม่เกิน 50	ไม่เกิน 30	เกิน 50-300	เกิน 30-100

หมายเหตุ: ในกรณีที่กิจการมีจำนวนการจ้างงานเข้าลักษณะของวิสาหกิจประเภทหนึ่ง แต่มีรายได้ต่อปีเข้าลักษณะของวิสาหกิจอีกประเภทหนึ่ง จะถือรายได้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2563

ตามนิยามใหม่ของ SME พ.ศ. 2563 ดังตารางที่ 2-3 จะเห็นได้ว่า สสว. ได้แบ่งวิสาหกิจขนาดย่อมออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ (1) วิสาหกิจรายย่อย และ (2) วิสาหกิจขนาดย่อม กล่าวคือ วิสาหกิจรายย่อยถือเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจขนาดย่อม ซึ่งตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2562 ประกาศราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 7 มกราคม พ.ศ. 2563 ประกาศสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เรื่อง การกำหนดลักษณะของวิสาหกิจรายย่อย ลงวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2563 สรุปได้ดังนี้

- วิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) ซึ่งหมายถึง กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีรายได้ต่อปีไม่เกิน 1.8 ล้านบาท และมีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 5 คน
- วิสาหกิจขนาดย่อม (Small Enterprise) ซึ่งหมายถึง กิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 50 คน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 100 ล้านบาท หรือกิจการบริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก มีจำนวนการจ้างงานไม่เกิน 30 คน หรือมีรายได้ต่อปีไม่เกิน 50 ล้านบาท
- วิสาหกิจขนาดกลาง (Medium Enterprise) หมายถึงกิจการผลิตสินค้าที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 คน แต่ไม่เกิน 200 คน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 100 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 500 ล้านบาท หรือกิจการบริการ กิจการค้าส่ง หรือกิจการค้าปลีก ที่มีจำนวนการจ้างงานเกินกว่า 30 คน แต่ไม่เกิน 100 คน หรือมีรายได้ต่อปีเกินกว่า 50 ล้านบาท แต่ไม่เกิน 300 ล้านบาท

ทั้งนี้ หลังจากการกำหนดให้วิสาหกิจรายย่อยเป็นส่วนหนึ่งของวิสาหกิจขนาดย่อม ทำให้การกล่าวถึงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดย สสว. จะครอบคลุมถึง วิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Micro, Small and Medium Enterprises) นั่นคือ MSME

2.3 จำนวน MSME และการจ้างงานใน MSME

จากรายงานสถานการณ์ MSME ของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2565 ซึ่งดำเนินการโดย สสว. (สสว., 2566) ในปี พ.ศ. 2565 พบว่าประเทศไทยมีวิสาหกิจที่เป็น MSME จำนวนเท่ากับ 3,187,378 ราย ส่วนใหญ่เป็นส่วนบุคคลและอื่น ๆ โดยมีจำนวนถึง 2,268,483 ราย คิดเป็นร้อยละ 71.17 ของจำนวน MSME ทั้งหมด ในขณะที่มีวิสาหกิจที่เป็นนิติบุคคลและวิสาหกิจชุมชนเพียง 837,147 และ 81,748 ราย คิดเป็นร้อยละ 26.26 และ 2.56 ของจำนวน MSME ทั้งหมด ตามลำดับ เมื่อพิจารณาจำนวน MSME ตามประเภทธุรกิจ พบว่าในปี พ.ศ. 2565 MSME ส่วนใหญ่ของประเทศไทยอยู่ในภาคการค้าและภาคการบริการ โดยมีจำนวนเท่ากับ 1,335,629 และ 1,278,957 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.90 และ 40.13 ของจำนวน MSME ทั้งหมด ตามลำดับ ในขณะที่ MSME ที่อยู่ในภาคการผลิตและภาคธุรกิจการเกษตรมีจำนวนเพียง 518,989 และ 53,803 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.28 และ 1.69 ของจำนวน MSME ทั้งหมด ตามลำดับ ทั้งนี้สาเหตุหลักมาจากการที่ธุรกิจในภาคการผลิตและภาคธุรกิจการเกษตรเป็นประเภทธุรกิจที่ต้องใช้เงินทุนและทักษะมากกว่าภาคการบริการและภาคการค้า

ตารางที่ 2-4 จำนวน MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามประเภทการจัดตั้ง

ประเภทการจัดตั้ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ส่วนบุคคลและอื่น ๆ	2,268,483	71.17
นิติบุคคล	837,147	26.26
วิสาหกิจชุมชน	81,748	2.56
รวมทั้งสิ้น	3,187,378	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

ตารางที่ 2-5 จำนวน MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคการผลิต	518,989	16.28
ภาคธุรกิจการเกษตร	53,803	1.69
ภาคการบริการ	1,278,957	40.13
ภาคการค้า	1,335,629	41.90
รวมทั้งสิ้น	3,187,378	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

เมื่อพิจารณาจำนวน MSME จำแนกตามภูมิภาค พบว่าในปี พ.ศ. 2565 วิสาหกิจ MSME ส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพและปริมณฑลซึ่งประกอบด้วย นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี และสมุทรปราการ โดยมีจำนวน MSME เท่ากับ 807,615 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.34 รองลงมาคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

มีจำนวน MSME เท่ากับ 747,815 ราย คิดเป็นร้อยละ 23.46 สำหรับภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคกลาง พบว่ามีจำนวน MSME เท่ากับ 545,800 469,507 และ 343,504 ราย คิดเป็นร้อยละ 17.12 14.73 และ 10.78 ของทั้งหมด โดยภาคตะวันออกเป็นภูมิภาคที่มี MSME จำนวนน้อยที่สุดเท่ากับ 273,137 ราย คิดเป็นร้อยละ 8.57 ของทั้งหมด

ตารางที่ 2-6 จำนวน MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	807,615	25.34
ภาคกลาง	343,504	10.78
ภาคเหนือ	545,800	17.12
ภาคตะวันออก	273,137	8.57
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	747,815	23.46
ภาคใต้	469,507	14.73
รวมทั้งหมด	3,187,378	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

จากการวิเคราะห์สถานการณ์การจัดตั้งและยกเลิกกิจการของ MSME ในประเทศไทย พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมี MSME ที่จัดตั้งเป็นนิติบุคคลจำนวนเท่ากับ 72,802 ราย ในขณะที่มีการยกเลิกกิจการจำนวนเท่ากับ 18,239 ราย อันเป็นผลมาจากสถานการณ์โรคระบาด COVID-19 ที่ยังระบาดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทำให้ธุรกิจยังไม่สามารถฟื้นตัวได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลายและมีนโยบายเปิดประเทศในปี พ.ศ. 2565 พบว่า MSME ที่จัดตั้งเป็นนิติบุคคลเพิ่มขึ้นเป็น 76,305 ราย ในขณะเดียวกัน ก็มีวิสาหกิจที่ยกเลิกกิจการเพิ่มขึ้น 21,848 ราย ด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 2-7 สถิติการจัดตั้งและยกเลิกกิจการของ MSME ปี พ.ศ. 2565

สถานภาพ	2564	2565
การจัดตั้ง	72,802	76,305
การยกเลิกกิจการ	18,239	21,848

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

จากการศึกษาสถานการณ์การจ้างงานของ MSME ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า MSME ที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งสัดส่วนเพียงร้อยละ 26.26 ของจำนวนทั้งหมด (จากตารางที่ 2-4) กลับสามารถสร้างการจ้างงานได้มากกว่าครึ่งหนึ่งของการจ้างงานของ MSME ทั้งหมด โดยมีจำนวนถึง 7,941,166 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.90 ของการจ้างงานทั้งหมด ในขณะที่วิสาหกิจ MSME ที่เป็นส่วนบุคคลและอื่น ๆ สามารถสร้างการจ้างงานได้เพียง 4,887,070 ราย คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 38.11 เท่านั้น

สำหรับการจ้างงานของ MSME จำแนกตามประเภทธุรกิจ พบว่าในปี พ.ศ. 2565 ภาคการบริการ มีการจ้างงานมากที่สุดเท่ากับ 5,630,842 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.89 ของการจ้างงานทั้งหมด ตามด้วย ภาคการค้า เท่ากับ 4,305,645 ราย คิดเป็นร้อยละ 33.56 และภาคการผลิต เท่ากับ 2,811,157 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.91 ของการจ้างงานทั้งหมด ในขณะที่ภาคธุรกิจการเกษตรมีการจ้างงานน้อยที่สุด เท่ากับ 80,592 ราย คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.63 ของการจ้างงานทั้งหมดของ MSME

ตารางที่ 2-8 การจ้างงานของ MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามประเภทการจัดตั้ง

ประเภทการจัดตั้ง	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ส่วนบุคคลและอื่น ๆ	4,887,070	38.11
นิติบุคคล	7,941,166	61.90
รวมทั้งสิ้น	12,828,236	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

ตารางที่ 2-9 การจ้างงานของ MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามประเภทธุรกิจ

ประเภทธุรกิจ	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
ภาคการผลิต	2,811,157	21.91
ภาคธุรกิจการเกษตร	80,592	0.63
ภาคการบริการ	5,630,842	43.89
ภาคการค้า	4,305,645	33.56
รวมทั้งสิ้น	12,828,236	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

ในด้านการจ้างงานของ MSME จำแนกตามภูมิภาคใน พ.ศ. 2565 พบว่า MSME ในพื้นที่ กรุงเทพมหานครและจังหวัดปริมณฑล 4 จังหวัด สามารถสร้างการจ้างงานได้มากที่สุดถึง 5,278,647 ราย คิดเป็นร้อยละ 41.15 ของการจ้างงานทั้งหมด ตามด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสามารถสร้างการจ้างงานได้เท่ากับ 1,903,205 ราย คิดเป็นร้อยละ 14.84 ของทั้งหมด สำหรับภูมิภาคอื่น ๆ พบว่า สามารถสร้างการจ้างงานได้ใกล้เคียงกัน โดยการจ้างงานของ MSME ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออก และภาคใต้ มีจำนวนเท่ากับ 1,359,231 1,476,641 1,331,615 และ 1,478,897 ราย คิดเป็นร้อยละ 10.60 11.51 10.38 และ 11.53 ของการจ้างงานทั้งหมด ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า ภาคตะวันออกซึ่งมีจำนวน MSME เพียงร้อยละ 8.57 ของทั้งหมด (จากตาราง 2-6) สามารถสร้างการจ้างงานได้ถึงร้อยละ 10.38 ของการจ้างงานทั้งหมด สะท้อนว่าภาคตะวันออกมีกิจการ MSME ที่อยู่ในภาคการผลิตค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ๆ

ตารางที่ 2-10 การจ้างงานของ MSME ปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
กรุงเทพและปริมณฑล	5,278,647	41.15
ภาคกลาง	1,359,231	10.60
ภาคเหนือ	1,476,641	11.51
ภาคตะวันออก	1,331,615	10.38
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	1,903,205	14.84
ภาคใต้	1,478,897	11.53
รวมทั้งหมด	12,828,236	100.00

ที่มา: สถิติข้อมูลการจัดอันดับจำนวนผู้ประกอบการและการจ้างงานของ SME, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม(สสว.), <https://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=468> สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566

2.4 GDP ของ MSME ในประเทศไทย

จากการพิจารณาบทบาทของ MSME ที่มีต่อเศรษฐกิจมหภาคของประเทศไทย พบว่า MSME สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ค่อนข้างน้อย โดยสามารถสร้างผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ หรือ GDP ได้เพียง 6.11 ล้านล้านบาทในปี พ.ศ. 2565 คิดเป็นร้อยละ 35.20 ของ GDP รวมของประเทศไทยที่มีมูลค่าเท่ากับ 17.37 ล้านล้านบาท เมื่อพิจารณามูลค่า GDP ของ MSME แต่ละขนาด พบว่าวิสาหกิจรายย่อยสามารถสร้าง GDP ได้เพียง 0.45 ล้านล้านบาท โดยคิดเป็นเพียงร้อยละ 2.60 ของ GDP ทั้งประเทศ สำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พบว่าสามารถสร้าง GDP ได้ใกล้เคียงกัน กล่าวคือวิสาหกิจขนาดย่อมสร้าง GDP ได้เท่ากับ 2.50 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.40 ของ GDP ทั้งประเทศ และวิสาหกิจขนาดกลางสร้าง GDP ได้เท่ากับ 3.16 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.20 ของ GDP ทั้งประเทศ ทั้งนี้ วิสาหกิจขนาดใหญ่สามารถสร้าง GDP ได้ถึงร้อยละ 64.80 ของ GDP ทั้งประเทศ หรือเท่ากับ 11.26 ล้านล้านบาท

เมื่อพิจารณาอัตราการขยายตัวของ GDP จะเห็นได้ว่า MSME มีอัตราการขยายตัวของ GDP สูงกว่าภาพรวมของประเทศและวิสาหกิจขนาดใหญ่อย่างเห็นได้ชัด โดย GDP ของ MSME มีอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.50 ต่อปี ในขณะที่ GDP ของทั้งประเทศ และ GDP ของวิสาหกิจขนาดใหญ่มีอัตราการขยายตัวเพียงร้อยละ 2.50 และ 2.10 ต่อปี ตามลำดับ แต่หากพิจารณาตามขนาดของ MSME พบว่ามีการขยายตัวเพิ่มขึ้นทุกขนาดวิสาหกิจ โดยวิสาหกิจรายย่อยมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นมากที่สุดอยู่ที่ร้อยละ 14.10 ตามด้วยวิสาหกิจขนาดกลางอยู่ที่ร้อยละ 4.50 และวิสาหกิจขนาดย่อมอยู่ที่ร้อยละ 2.0 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-11 GDP ของ MSME ปี พ.ศ. 2565

ขนาดวิสาหกิจ	รายย่อย	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	MSME	ขนาดใหญ่	ทั้งประเทศ
มูลค่า GDP (ล้านล้านบาท)	0.45	2.50	3.16	6.11	11.26	17.37
สัดส่วนต่อ GDP รวม (%)	2.60	14.40	18.20	35.20	64.80	100.00
อัตราการขยายตัว (yoy%)	14.10	2.00	4.50	4.50	2.10	2.50

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

เมื่อพิจารณา GDP ของ MSME ในปี พ.ศ. 2565 จำแนกตามประเภทธุรกิจ พบว่า MSME ในภาคการบริการสามารถสร้าง GDP ได้มากที่สุด เท่ากับ 2,664,784 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 43.60 ของ GDP ทั้งประเทศ ตามด้วยภาคอุตสาหกรรมและภาคค้าส่งค้าปลีก ซึ่งมี GDP เท่ากับ 2,160,091 และ 1,251,196 ล้านล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 35.40 และ 20.50 ของ GDP ทั้งประเทศ สำหรับประเภทธุรกิจที่สามารถสร้าง GDP ได้น้อยที่สุด คือ ภาคการเกษตร โดยสามารถสร้าง GDP ได้เพียง 29,533 ล้านล้านบาท คิดเป็นเพียงร้อยละ 0.50 ของ GDP ทั้งประเทศ

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาอัตราการขยายตัวของ GDP พบว่าภาคการค้าส่งค้าปลีก มีอัตราการขยายตัวของ GDP มากที่สุด เท่ากับร้อยละ 7.30 ต่อปี ตามด้วยภาคการบริการ ซึ่งมีอัตราการขยายตัวของ GDP เท่ากับร้อยละ 6.40 ต่อปี สะท้อนว่า MSME ในประเภทธุรกิจทั้งสองได้ประโยชน์จากการเปิดประเทศเต็มรูปแบบตั้งแต่ช่วงกลางปี 2565 สำหรับ MSME ในภาคการเกษตรและภาคอุตสาหกรรม พบว่ามีอัตราการขยายตัวของ GDP เท่ากับร้อยละ 4.60 และ 0.20 ต่อปี ตามลำดับ

ตารางที่ 2-12 GDP ของ MSME จำแนกตามประเภทธุรกิจ ปี พ.ศ. 2565

กิจกรรมทางเศรษฐกิจ	ประเทศไทย			MSME		
	มูลค่า GDP (ล้านล้านบาท)	สัดส่วนต่อ GDP รวม (%)	อัตราการขยายตัว (yoy%)	มูลค่า GDP (ล้านล้านบาท)	สัดส่วนต่อ GDP รวม (%)	อัตราการขยายตัว (yoy%)
ภาคการเกษตร	1,532,170	8.80	2.50	29,533	0.50	4.50
ภาคการผลิต	5,639,769	32.50	0.30	2,160,091	35.40	0.20
ภาคการค้าส่งค้าปลีก	2,686,683	15.50	3.10	1,251,196	20.50	7.30
ภาคการบริการ	7,508,688	43.20	5.10	2,664,784	43.60	6.40

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

2.5 การค้าระหว่างประเทศของ MSME ในประเทศไทย

จากการศึกษาสถานการณ์เกี่ยวกับการค้าระหว่างประเทศของ MSME ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า MSME มีบทบาทด้านการค้าระหว่างประเทศน้อยมาก โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 30,508 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 10.60 ของมูลค่าการส่งออกของทั้งประเทศ และมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 34,857 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 11.50 ของมูลค่าการนำเข้าของทั้งประเทศ โดยเป็น

วิสาหกิจขนาดใหญ่ที่มีมูลค่าการส่งออกและมูลค่าการนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ของทั้งประเทศ เท่ากับ 256,560 และ 268,333 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 89.40 และ 88.50 ของทั้งประเทศ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาตามขนาดของวิสาหกิจ MSME พบว่าวิสาหกิจขนาดกลางมีบทบาทในการค้าระหว่างประเทศมากที่สุด โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 19,596 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 6.80 ของทั้งประเทศ และมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 21,179 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 7.00 ของทั้งประเทศ

สำหรับวิสาหกิจขนาดย่อม พบว่ามีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 8,24 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 2.90 ของทั้งประเทศ และมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 9,883 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 3.30 ของทั้งประเทศ ในขณะที่วิสาหกิจรายย่อยมีบทบาทในการค้าระหว่างประเทศน้อยมาก โดยมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 2,669 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 0.90 ของทั้งประเทศ และมีมูลค่าการนำเข้าเท่ากับ 3,795 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 1.30 ของทั้งประเทศ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า MSME มีการนำเข้ามากกว่าการส่งออกอย่างเห็นได้ชัด

ตารางที่ 2-13 สถิติการค้าระหว่างประเทศของ MSME ปี พ.ศ. 2565

การส่งออก/นำเข้า	รายย่อย	ขนาดย่อม	ขนาดกลาง	MSME	ขนาดใหญ่	ทั้งประเทศ
มูลค่าการส่งออก (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	2,669	8,243	19,596.	30,508	256,560	287,068
สัดส่วนต่อการส่งออกรวม (ร้อยละ)	0.90	2.90	6.80	10.60	89.40	100.00
มูลค่าการนำเข้า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	3,795	9,883	21,179	34,857	268,333	303,191
สัดส่วนต่อการนำเข้ารวม (ร้อยละ)	1.30	3.30	7.00	11.50	88.50	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

จากการศึกษาตลาดการส่งออกและนำเข้าของ MSME ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า MSME ของประเทศไทยมีการส่งออกไปยังกลุ่มเป็นอาเซียนมากที่สุด เท่ากับ 8,528 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 27.95 ของทั้งหมด ตามด้วยประเทศจีนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีมูลค่าการส่งออกเท่ากับ 5,173 และ 4,539 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 16.96 และ 14.88 ของทั้งหมดตามลำดับ สำหรับกลุ่มประเทศยุโรปและประเทศญี่ปุ่น พบว่า MSME ของประเทศไทยมีการส่งออกได้เพียง 2,591 และ 2,189 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 8.49 และ 7.18 ของทั้งหมดตามลำดับ

อย่างไรก็ตามในด้านการนำเข้า MSME ของประเทศไทยมีการนำเข้าจากประเทศจีนมากที่สุด โดยมีมูลค่าถึง 14,875 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 42.67 ของการนำเข้าทั้งหมด ตามด้วยการนำเข้าจากประเทศอาเซียน ซึ่งมีมูลค่า 4,846 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 13.90 ของทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า MSME มีการนำเข้าจากประเทศญี่ปุ่นและสหภาพยุโรปใกล้เคียงกัน เท่ากับ 3,004 และ 3,611 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 8.62 และ 10.36 ของทั้งหมด ทั้งนี้ MSME มีการนำเข้า

จากประเทศสหรัฐอเมริกาเพียง 1,628 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นร้อยละ 4.67 ของทั้งหมด ดังนั้นสรุปได้ว่า MSME ของประเทศไทยมีสถานภาพเกินดุลการค้าระหว่างประเทศกับประเทศอาเซียนและสหรัฐอเมริกา แต่ขาดดุลการค้ากับประเทศจีน ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรป

ตารางที่ 2-14 ตลาดการส่งออกและนำเข้าของ MSME ปี พ.ศ. 2565

ตลาดส่งออก/นำเข้า	การส่งออก		การนำเข้า	
	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)	มูลค่า (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน (%)
อาเซียน	8,528	27.95	4,846	13.90
จีน	5,173	16.96	14,875	42.67
สหรัฐอเมริกา	4,539	14.88	1,628	4.67
ยุโรป	2,591	8.49	3,611	10.36
ญี่ปุ่น	2,189	7.18	3,004	8.62
อื่น ๆ	7,488	24.54	6,894	19.78
รวม	30,508	100.00	34,857	100.00

ที่มา: โครงสร้างการส่งออกและนำเข้าของ SME สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

<https://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=471> สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566

ส่วนการส่งออกสินค้าของ MSME ในปี 2565 ที่มีอัตราการขยายตัวสูง ได้แก่ สินค้ากลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล และของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 14.90 89.80 และ 16.10 ขณะที่สินค้าส่งออกสำคัญปรับตัวลดลง ได้แก่ ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้ เครื่องจักร คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และพลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก พบว่ามีอัตราการหดตัวอยู่ที่ร้อยละ 14.60 15.90 และ 14.60

ตารางที่ 2-15 สินค้าส่งออกสำคัญของ MSME 10 อันดับแรก ปี 2565

ลำดับ	รายการสินค้าส่งออก	MSME	ทั้งประเทศ	YoY%	สัดส่วน (ร้อยละ)
		ล้านดอลลาร์สหรัฐ	ล้านดอลลาร์สหรัฐ		
1	อัญมณีและเครื่องประดับ	3,652	15,106	14.90	24.20
2	อุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	3,160	45,745	1.40	6.90
3	น้ำตาลและขนมทำจากน้ำตาล	2,754	3,817	89.80	72.10
4	ผลไม้และลูกนัตที่บริโภคได้	2,444	5,746	-14.60	42.50
5	เครื่องจักร คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	1,760	44,444	-15.90	4.00
6	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	1,173	15,273	-14.60	7.70
7	ไม้และของทำด้วยไม้ ถ่านไม้	1,025	2,993	-14.40	34.20

ตารางที่ 2-15 สินค้าส่งออกสำคัญของ MSME 10 อันดับแรก ปี 2565 (ต่อ)

ลำดับ	รายการสินค้าส่งออก	MSME	ทั้งประเทศ	YoY%	สัดส่วน (ร้อยละ)
		ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	ล้านดอลลาร์ สหรัฐ		
8	ยานยนต์และส่วนประกอบ	989	31,583	-4.00	3.10
9	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	880	5,038	-7.20	17.50
10	ของปรุงแต่งทำจากพืชผัก ผลไม้ ลูกนัต	580	2,433	16.10	23.90

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

สำหรับสินค้านำเข้าสำคัญของ MSME ในปี 2565 พบว่า ส่วนใหญ่มีอัตราการขยายตัวค่อนข้างมากในสินค้ากลุ่มวัตถุดิบ ได้แก่ อัญมณีและเครื่องประดับ ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า และยานยนต์และส่วนประกอบ ซึ่งขยายตัวตามราคาสินค้าวัตถุดิบที่ปรับตัวสูงขึ้น โดยมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 19.0 21.3 และ 14.9

ตารางที่ 2-16 สินค้านำเข้าสำคัญของ MSME 10 อันดับแรก ปี 2565

ลำดับ	รายการสินค้าส่งออก	MSME	ทั้งประเทศ	YoY%	Share (ร้อยละ)
		ล้านดอลลาร์ สหรัฐ	ล้านดอลลาร์ สหรัฐ		
1	เครื่องจักร คอมพิวเตอร์และอุปกรณ์	5,234	29,187	-7.50	16.60
2	อุปกรณ์ไฟฟ้า และส่วนประกอบ	5,086	57,512	-9.60	8.00
3	อัญมณีและเครื่องประดับ	1,943	16,729	19.00	13.80
4	พลาสติกและของที่ทำด้วยพลาสติก	2,295	10,901	-5.00	20.00
5	ของทำด้วยเหล็กหรือเหล็กกล้า	1,445	7,886	21.30	22.20
6	อุปกรณ์ที่ใช้ในทางทัศนศาสตร์	1,085	6,354	4.40	17.80
7	เหล็กและเหล็กกล้า	1,328	14,558	-20.20	7.30
8	ยานยนต์และส่วนประกอบ	922	11,127	14.90	9.50
9	เคมีภัณฑ์เบ็ดเตล็ด	1,163	6,692	-9.80	15.70
10	ปลา สัตว์น้ำจำพวกครัสตาเซีย	645	3,931	12.50	18.50

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

2.6 สถานภาพของวิสาหกิจรายย่อยในประเทศไทย

จากสถิติจำนวน MSME ในประเทศไทยตามรายงานของ สสว. (2565) จะเห็นได้ว่าวิสาหกิจรายย่อย (Micro Enterprise) คือองค์ประกอบที่ใหญ่ที่สุดของ MSME ทั้งประเทศ มีบทบาทสำคัญทั้งในฐานะผู้ผลิตและแหล่งการจ้างงานของประเทศไทย ดังนั้น สสว. จึงได้ทำการสำรวจสถานภาพของวิสาหกิจรายย่อยในประเทศไทยเพื่อให้สามารถพัฒนาแนวทางส่งเสริมผู้ประกอบการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้ จากรายงานของ สสว. (2565) วิสาหกิจรายย่อยมีจำนวนมากถึง 2,727,186 ราย ในปี พ.ศ. 2565 คิดเป็นกว่า ร้อยละ 85.17 ของ MSME ทั้งประเทศ นอกจากนี้ยังพบว่าวิสาหกิจรายย่อยส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นส่วนบุคคลและอื่น ๆ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 79.52 ของวิสาหกิจรายย่อยทั้งหมด ตามด้วยนิติบุคคลมีสัดส่วนเท่ากับ 17.48 โดยวิสาหกิจชุมชนมีเพียงร้อยละ 3.00 เท่านั้น และเมื่อพิจารณาสถานการณ์ของวิสาหกิจรายย่อยตามประเภทธุรกิจ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในภาคการค้าโดยมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 42.92 ตามด้วยภาคการบริการ และภาคการผลิต ซึ่งมีสัดส่วนเท่ากับร้อยละ 39.31 และ 15.90 ตามลำดับ ในขณะที่มีกิจการที่อยู่ในภาคธุรกิจการเกษตรเพียงร้อยละ 1.87 เท่านั้น

ตารางที่ 2-17 จำนวน MSME ปี พ.ศ. 2565

ขนาดของวิสาหกิจ	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
วิสาหกิจขนาดกลาง	43,564	43,564
วิสาหกิจขนาดย่อม	416,628	3.01
วิสาหกิจรายย่อย	2,727,186	85.17
รวม MSME	3,187,378	100.00

ที่มา: รายงานสถานการณ์ MSME ปี 2566, สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20230904173448.pdf

ตารางที่ 2-18 จำนวนวิสาหกิจรายย่อย จำแนกตามรูปแบบธุรกิจและประเภทธุรกิจ ปี พ.ศ. 2565

ปัจจัย	กลุ่มย่อย	จำนวน (ราย)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ขนาดของวิสาหกิจ	วิสาหกิจชุมชน	81,748	3.00
	นิติบุคคล	476,648	17.48
	ส่วนบุคคลและอื่น ๆ	2,168,790	79.52
รวม MSME		2,727,186	100.00
ประเภทธุรกิจ	ภาคการค้า	1,170,382	42.92
	ภาคการบริการ	1,072,004	39.31
	ภาคการผลิต	433,729	15.90
	ภาคธุรกิจการเกษตร	51,071	1.87
รวม MSME		2,727,186	100.00

ที่มา: สถิติข้อมูลผู้ประกอบการ SME สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

<https://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=468> สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566

จากการศึกษาสถิติการจ้างงานของวิสาหกิจรายย่อย พบว่าวิสาหกิจรายย่อยสามารถสร้างการจ้างงานได้ 5,466,192 คน โดยกิจการที่เป็นนิติบุคคลมีการจ้างงานเท่ากับ 1,634,818 คน คิดเป็นร้อยละ 29.91 และกิจการที่เป็นส่วนบุคคลและอื่น ๆ มีการจ้างงานเท่ากับ 3,831,374 คน คิดเป็นร้อยละ 70.09 ของการจ้างงานโดยวิสาหกิจรายย่อยทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า วิสาหกิจรายย่อยในภาคบริการมีการจ้างงานมากถึง 2,356,915 คน คิดเป็นร้อยละ 43.12 ตามด้วยภาคการค้า ภาคการผลิต และภาคธุรกิจการเกษตร ซึ่งมีการจ้างงานเท่ากับ 2,309,909 777,992 และ 21,376 คน คิดเป็นร้อยละ 42.26 14.23 และ 0.39 ตามลำดับ

ตารางที่ 2-19 การจ้างงานของวิสาหกิจรายย่อย จำแนกตามรูปแบบธุรกิจและประเภทธุรกิจ ปี พ.ศ. 2565

ปัจจัย	กลุ่มย่อย	จำนวน (คน)	สัดส่วน (ร้อยละ)
ขนาดของวิสาหกิจ	นิติบุคคล	1,634,818	29.91
	ส่วนบุคคลและอื่น ๆ	3,831,374	70.09
รวม MSME		5,466,192	100.00
ประเภทธุรกิจ	ภาคการค้า	2,309,909	42.26
	ภาคการบริการ	2,356,915	43.12
	ภาคการผลิต	777,992	14.23
	ภาคธุรกิจการเกษตร	21,376	0.39
รวม MSME		5,466,192	100.00

ที่มา: สถิติข้อมูลผู้ประกอบการ SME สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.)

<https://www.sme.go.th/th/page.php?modulekey=468> สืบค้นเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2566

จากการสำรวจผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย พบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยที่มีการจดทะเบียนการค้าหรือทะเบียนพาณิชย์มีเพียงร้อยละ 29.75 และมีการจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มเพียงร้อยละ 15.25 มีที่ดินหรืออาคารสำหรับประกอบธุรกิจเพียงร้อยละ 55.88 ในด้านเงินทุน จากการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยร้อยละ 89.38 อาศัยเงินทุนที่เป็นเงินเก็บของตนเองหรือเงินทุนจากครอบครัว โดยมีผู้ประกอบการเพียงร้อยละ 6.00 เท่านั้น ที่มีวงเงินสินเชื่อแบบไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันจากสถาบันการเงิน และมีผู้ประกอบการร้อยละ 11.12 ที่มีวงเงินสินเชื่อแบบมีหลักทรัพย์ค้ำประกันจากสถาบันการเงิน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ประกอบการร้อยละ 0.25 ที่มีการกู้เงินนอกระบบ

ในด้านแรงงาน พบว่าผู้ประกอบการมีการจ้างลูกจ้างประจำเพียงร้อยละ 20.12 ในขณะที่มีผู้ประกอบการมากถึงร้อยละ 67.88 ที่ไม่มีการจ้างแรงงานแต่อย่างใด โดยผู้ประกอบการจะทำหน้าที่ทุกอย่างของกิจการด้วยตนเอง และอาจมีสมาชิกในครอบครัวมาช่วยดำเนินธุรกิจบ้าง นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาด้านแรงงานที่สำคัญที่สุดของผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยคือ ปัญหาขาดแคลนแรงงานที่ทักษะ โดยมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 22.91 ตามด้วยปัญหาค่าจ้างสูง คิดเป็นร้อยละ 14.54 ทั้งนี้ ปัญหาด้านแรงงานที่สำคัญสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะ ร้อยละ 22.91
2. ปัญหาค่าจ้างสูง ร้อยละ 14.54
3. ปัญหาการลาออกของลูกจ้าง ร้อยละ 10.57
4. ปัญหาการขาดงานและการมาทำงานสาย ร้อยละ 6.61
5. ปัญหาประสิทธิภาพการทำงานต่ำ ร้อยละ 9.69

เมื่อสอบถามถึงความช่วยเหลือที่ต้องการได้รับจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่าเรื่องที่ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดคือ ด้านการตลาด การขาย และประชาสัมพันธ์ โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 50 ตามด้วยด้านบัญชีและการเงิน คิดเป็นร้อยละ 28.88 ทั้งนี้ สามารถสรุปความต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐของวิสาหกิจรายย่อยได้ดังนี้

1. ด้านการตลาด การขาย และการประชาสัมพันธ์ ร้อยละ 50.00
2. ด้านบัญชีและการเงิน ร้อยละ 28.88
3. ด้านการบริหารวัตถุดิบและสินค้าคงคลัง ร้อยละ 26.62
4. ด้านการบริหารการผลิต ร้อยละ 18.38
5. ด้านการตลาดดิจิทัล ร้อยละ 15.25
6. ด้านการบริหารบุคคลและแรงงาน ร้อยละ 9.62
7. ด้านกฎระเบียบและกฎหมาย ร้อยละ 3.50

สำหรับข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อย ประกอบด้วย

1. การปรับปรุงสิทธิประโยชน์ด้านกฎหมายและภาษีต่าง ๆ ให้แก่วิสาหกิจขนาดใหญ่และ MSME ที่ซื้อสินค้าและบริการจากวิสาหกิจรายย่อย เช่น การลดหย่อนภาษีเพื่อเป็นแรงจูงใจ
2. การออกนโยบายสนับสนุนวิสาหกิจรายย่อยด้านภาษี เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับวิสาหกิจรายย่อยนิติบุคคลที่ทำระบบบัญชีเดียว เพื่อกระตุ้นให้มีการจดทะเบียนนิติบุคคล
3. การส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยเข้าถึงแหล่งเงินทุน โดยการกำหนดให้สถาบันการเงินของภาครัฐเพิ่มความสำคัญของข้อมูลที่มีใช้ด้านการเงินในการประเมินความน่าเชื่อถือของกิจการเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและคุณลักษณะของวิสาหกิจรายย่อย
4. กำหนดหน่วยงานที่จะเป็นตัวกลางระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และวิสาหกิจรายย่อยที่อยู่ในระดับท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยมีหน้าที่หลักในการช่วยสื่อสารระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และวิสาหกิจรายย่อย
5. สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน เนื่องจากจำนวนของวิสาหกิจรายย่อยกระจายตัวอยู่ในทุกพื้นที่ของประเทศ ดังนั้น สสว.ที่ประจำอยู่ในแต่ละจังหวัดจึงไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของวิสาหกิจรายย่อยได้อย่างทั่วถึง
6. การปรับปรุงระบบการทำงานของราชการ หน่วยงาน องค์กรที่สนับสนุนวิสาหกิจรายย่อย โดยการลดขั้นตอนที่ซับซ้อน ให้เข้าถึงง่ายในการรับบริการ ให้เป็น One Stop Service
7. การให้องค์ความรู้กับผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อย โดยการจัดหลักสูตรหรือการสัมมนาส่งเสริมวิสาหกิจรายย่อยในการบริการจัดการธุรกิจครอบครัวให้มีประสิทธิภาพ และสนับสนุน

ด้านการพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานผ่านกระทรวงแรงงาน เพื่อเพิ่มจำนวนแรงงานฝีมือช่วยขับเคลื่อนธุรกิจให้วิสาหกิจรายย่อย

8. จัดทำโครงการลดภาระให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจหรือขยายธุรกิจ เช่น การจัดหาเครื่องจักรและอุปกรณ์มือสองคุณภาพดีให้แก่ผู้ประกอบการ

9. การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะด้านการวิจัยและพัฒนา (Research Collaboration) เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนสามารถรับการสนับสนุนทุนวิจัยจากภาครัฐได้

10. การสร้างฐานข้อมูล Big Data สำหรับวิสาหกิจรายย่อยระดับชาติและให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยเฉพาะการประเมินความน่าเชื่อถือของวิสาหกิจรายย่อย

11. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจรายย่อยทำธุรกรรมทางการเงินอิเล็กทรอนิกส์และสร้างข้อมูลดิจิทัล เพื่อเป็นข้อมูลในการประเมินความน่าเชื่อถือ โดยมีการสร้างแรงจูงใจ

12. ภาครัฐควรกำกับดูแลให้การแข่งขันทางการค้าเป็นไปอย่างเป็นธรรม ผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่เฝ้าระวังที่มีอำนาจเหนือตลาดและมีการผูกขาดทางการค้าอย่างเห็นได้ชัด เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ประกอบการขนาดเล็ก

2.7 ความต้องการของผู้ประกอบการ MSME ในประเทศไทย

นอกจากการสำรวจและประเมินสถานภาพของ MSME ในประเทศไทยแล้ว สสว. ยังได้มีการศึกษาความต้องการของผู้ประกอบการ MSME ในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง เพื่อสำรวจสถานภาพและแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้ประกอบการ ตลอดจนรูปแบบความต้องการในการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้ประกอบการ เพื่อให้ MSME มีศักยภาพและสามารถเติบโตได้ต่อไป

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า สสว. ได้ดำเนินการสำรวจความต้องการของ MSME ในหลากหลายมิติ ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ. 2563 สสว. ได้ทำการศึกษาความต้องการใน 6 ประเด็นดังนี้

1) การเชื่อมโยงโครงการของรัฐบาลที่เกี่ยวกับการกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชนกับการส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการของท้องถิ่น

จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้าร่วมมาตรการ/โครงการภาครัฐ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่มีข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับมาตรการ/โครงการและการเข้าถึง และผู้ประกอบการบางส่วนที่เป็นร้านค้าทั่วไปขนาดเล็กไม่อยู่ในเงื่อนไขของมาตรการ/โครงการที่สนใจ รวมถึงมองว่ามีขั้นตอนยุ่งยาก และไม่มีเวลา โดยผู้ประกอบการต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐทางด้านเงินทุนมากที่สุด เพื่อนำมาปรับปรุงสถานที่ ขยายตลาด นำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนในการผลิตและแปรรูปพัฒนาบรรจุภัณฑ์ รองลงมาได้แก่ การสนับสนุนด้านการตลาด เช่น การออกแบบโลโก้ จัดหาช่องทางการขายที่ถูกลง รวมทั้งมีแพลตฟอร์มให้ผู้ประกอบการสามารถจำหน่ายออนไลน์ได้ ตลอดจนเพิ่มการประชาสัมพันธ์มาตรการโครงการและลดขั้นตอนที่ยุ่งยากและเงื่อนไขต่าง เพื่อให้สามารถเข้าร่วมโครงการได้ง่ายขึ้น

2) การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยให้สามารถเข้าถึงระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ยังไม่เคยเข้าสู่ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ แม้ส่วนใหญ่สนใจที่จะขายสินค้าหรือบริการให้หน่วยงานภาครัฐก็ตาม แต่ไม่สามารถเข้าถึงได้จาก

หลายสาเหตุด้วยกัน มากที่สุดคือ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐได้ รองลงมาที่มีสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ไม่ทราบวิธีการซื้อขายสินค้าหรือบริการกับภาครัฐว่าจะต้องทำอะไร นอกจากนั้น ยังมีเรื่องของการไม่มีเงินทุนเพียงพอสำหรับนำมาผลิตสินค้า และสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการไม่สอดคล้องกับประเภทของสินค้าหรือบริการและมาตรฐานที่กำหนดไว้ โดยผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ต้องการมีการอบรมให้ความรู้ด้านการจัดซื้อจัดจ้างให้กับผู้ประกอบการรายย่อย รองลงมาที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีสำคัญใกล้เคียงกันตามลำดับคือ การประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการรายย่อยได้รับทราบถึงการจัดซื้อจัดจ้างที่จะเกิดขึ้น การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรายย่อยทางด้านเงินทุน และมีการจัดทำบัญชีรายซื้อสินค้าและบริการที่ผลิตโดยผู้ประกอบการรายย่อยรวบรวมไว้เฉพาะ

3) แนวทางการพัฒนาระบบการเงินเพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างเท่าเทียม

จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ยังขาดความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เนื่องจาก การดำเนินธุรกิจเป็นไปในลักษณะธุรกิจครอบครัว ไม่มีการจัดทำหรือวางแผนธุรกิจ ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการด้านธุรกรรมทางการเงินที่ยังไม่ถูกต้อง ไม่มีการจัดทำบัญชีที่ถูกต้อง ไม่มีวินัยทางการเงิน รวมทั้งมีรายได้จากการประกอบธุรกิจต่ำ และในการยื่นขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินต่าง ๆ ยังประสบกับปัญหาด้านหลักทรัพย์ค้ำประกัน ทั้งนี้ มาตรการที่ผู้ประกอบการรายย่อยต้องการได้รับจากการดำเนินมาตรการให้ความช่วยเหลือทางการเงินมากที่สุดคือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (Soft Loan) รองลงมา เป็นมาตรการแก้ไขปัญหาหนี้ในระบบ และการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อผู้ประกอบการรายย่อยและกลุ่ม OTOP ในสถานะปกติ และกองทุนร่วมลงทุน (Venture Capital)

4) แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการยุคใหม่

จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการพัฒนาศักยภาพของตน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจในส่วนที่ใกล้เคียงกับด้านคุณสมบัติของการเป็นเจ้าของธุรกิจ ทั้งนี้ ความรู้และทักษะที่ผู้ประกอบการต้องการพัฒนามากที่สุดคือ ด้านการตลาด รองลงมาได้แก่ ความรู้ด้านการขายออนไลน์ ความรู้ด้านการผลิต ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ความรู้ด้านการเงินและบัญชี และความรู้ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยเน้นการประกอบกิจการในรูปแบบที่ทันสมัยและสามารถดึงดูดความสนใจจากลูกค้า เทคนิคการปรับตัวให้สอดคล้องกับทุกสถานการณ์ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินธุรกิจซึ่งผู้ประกอบการส่วนหนึ่งต้องการให้ภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุนเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยด้วย

5) แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยในการปรับตัวเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการรายย่อยส่วนใหญ่ใช้เทคโนโลยีผ่าน Smart Phone ที่มีรูปแบบง่าย ๆ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินธุรกิจเพียงบางส่วนสำหรับใช้ทำธุรกิจ เช่น ขายสินค้าออนไลน์ เป็นต้น ไม่มีการนำมาใช้ในการวางรูปแบบธุรกิจที่มีความซับซ้อน เนื่องจากส่วนใหญ่ขาดความพร้อมทางด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ และขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือและประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐสนับสนุนในด้านการจัดอบรม

ให้ความรู้ที่มุ่งให้เกิดผลสำเร็จแก่ผู้ประกอบการอย่างแท้จริง โดยเฉพาะกับผู้ประกอบการรายย่อยรุ่นเก่าที่ไม่สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินธุรกิจได้ นอกจากนี้ ความมุ่งเน้นในเรื่องของการทำธุรกิจออนไลน์ การขายสินค้าออนไลน์ ส่งเสริมช่องทางการขาย เช่น การเชื่อมโยงกับแพลตฟอร์มซื้อขายสินค้าออนไลน์ที่ได้รับความนิยม การประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการ การเขียนคอนเทนต์ที่น่าสนใจ การจัดทำ QR Code ตลอดจนการพัฒนาแพลตฟอร์มของภาครัฐให้เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

6) ความสามารถในการจัดทำบัญชีธุรกิจและการบริหารการเงินของผู้ประกอบการรายย่อย

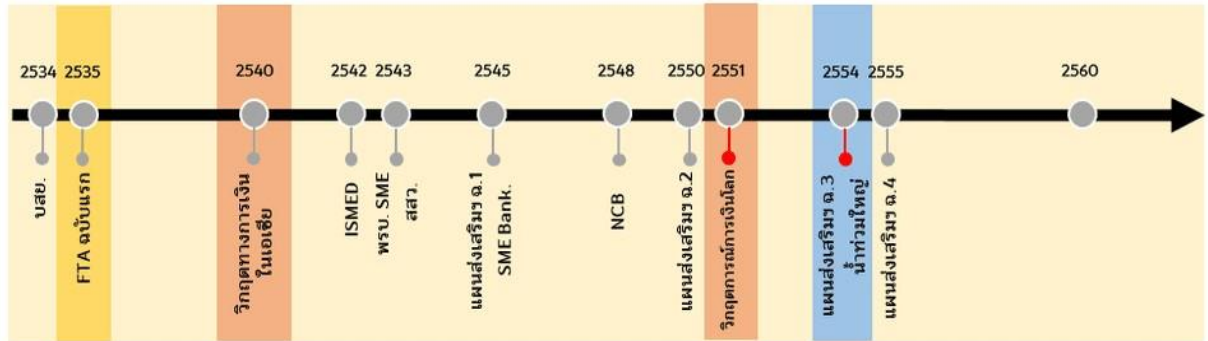
จากการศึกษาพบว่าผู้ประกอบการ MSME ไม่มีทักษะความรู้ในการจัดทำบัญชีที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี จึงมีความต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดกิจกรรมฝึกอบรมให้ความรู้และทดลองปฏิบัติจริง เพื่อให้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในสถานประกอบการได้ ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการรายย่อยส่วนหนึ่งมีการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาทักษะความรู้ด้านบัญชีของภาครัฐ ซึ่งเกือบทั้งหมดอยู่ในรูปของการฝึกอบรม แต่สามารถช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดทำบัญชีธุรกิจและการบริหารการเงินได้พอสมควร โดยแนวทางและมาตรการของภาครัฐในการสนับสนุนให้ผู้ประกอบการจัดทำบัญชี ได้แก่ การส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีเดียวตามนโยบายรัฐบาล การส่งเสริมการจัดทำบัญชีให้กับกลุ่มธุรกิจภาคเกษตร การให้องค์ความรู้แก่ผู้ประกอบการ และการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการมีระบบบัญชีที่ถูกต้อง

2.8 นโยบายและมาตรการส่งเสริม MSME ในประเทศไทย

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: MSME) มาเป็นระยะเวลายาวนาน เห็นได้จากการที่ได้ก่อตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ สสว. เพื่อเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมและสนับสนุน SME มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และได้เริ่มต้นจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2545-2549) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพ SME ไทยให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้นในระดับสากล แสดงในแผนภาพที่ 2-8 Timeline ของการดำเนินนโยบายสนับสนุน MSME และหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้อง ปี พ.ศ. 2542 มีการตั้งสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Institute for Small and Medium Enterprises Development, ISMED) เพื่อช่วยพัฒนาทักษะและความรู้ หลังจากปี พ.ศ. 2545 มีการเพิ่มบทบาทของสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เช่น ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว. หรือ SME bank) บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย ในการช่วยให้ SMEs เข้าถึงสินเชื่อ

แผนภาพที่ 2-8 Timeline การดำเนินนโยบายสนับสนุน MSME

ที่มา: นงา วะสี บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล (2562)

สรุปมาตรการทางการเงิน ซึ่งมีทั้งการส่งเสริมให้ MSME เข้าถึงสินเชื่อ เช่น การให้สินเชื่อ ดอกเบี้ยต่ำและการค้ำประกันสินเชื่อ การสนับสนุนแหล่งเงินทุนที่เป็นทางเลือก เช่น การระดมทุนผ่านตลาด mai (market for alternative investment) รวมถึงการปรับปรุงกฎระเบียบและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนภาคธุรกิจทั้งหมด เช่น อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ทำธุรกิจ Leasing พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการชำระเงิน เช่น PromptPay หรือ QR code ซึ่งช่วยลดต้นทุนธุรกรรมทางการเงิน ทั้งนี้ แต่ละมาตรการจะมีกลุ่ม SMEs เป้าหมายที่ต่างกันไป บางโครงการให้เฉพาะนิติบุคคลที่มีสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 20 ล้านบาท เช่น โครงการค้ำประกันสินเชื่อ Portfolio Guarantee Schemes ของ บสย. บางโครงการเน้นให้สินเชื่อกับรายย่อยหรือบุคคลธรรมดา เช่น โครงการสินเชื่อรายย่อยเพื่อสร้างอาชีพ และโครงการสินเชื่อ Nano-finance

แผนภาพที่ 2-9 สรุปมาตรการทางการเงินในการส่งเสริม MSME

เป้าหมาย	แผนที่ 1 (2545-2549)	แผนที่ 2 (2550-2554)	แผนที่ 3 (2555-2559)	แผนที่ 4 (2560-2564)
1. แหล่งเงินทุนด้านสินเชื่อ				
1.1 มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ (soft loan) ตามนโยบายของรัฐบาล		<ul style="list-style-type: none"> โครงการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ผู้ประกอบการที่ประสบภัยภัย 	<ul style="list-style-type: none"> โครงการสนับสนุนสินเชื่อวิสาหกิจไม่มีดอกเบี้ย โครงการ 1 ตำบล 1 SME เกษตร 	<ul style="list-style-type: none"> โครงการสินเชื่อเพื่อยกระดับเศรษฐกิจชุมชน โครงการ Transformation Loan เสริมแกร่ง
1.2 การค้ำประกันสินเชื่อ (Loan guarantee)	Risk Participation Scheme (2547-2551)			
	Individual Guarantee Scheme (2534-2546)	Portfolio Guarantee Scheme (2552 - ปัจจุบัน); Package Guarantee (2557-ปัจจุบัน)		
1.3 การเพิ่มช่องทางการบริการทางการเงิน	<ul style="list-style-type: none"> บสย. อนุมัติให้มีการจัดธนาคารพาณิชย์และธนาคารพาณิชย์รายย่อยเพิ่มรวม 9 แห่ง บสย. อนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์ ให้บริการทางการเงินในรูปแบบ leasing ได้ 	<ul style="list-style-type: none"> บสย. ออกแนวนโยบายสินเชื่อไมโครไฟแนนซ์ (Microfinance) 	<ul style="list-style-type: none"> มาตรการสินเชื่อเพื่อสนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของประชาชนรายย่อย (สินเชื่อ Nano-Finance) 	
1.4 การดำเนินการอื่นๆ	<ul style="list-style-type: none"> บสย. ปรับปรุงหลักเกณฑ์การดำรงเงินกองทุน โดยปรับลดน้ำหนักความเสี่ยงของเงินให้สินเชื่อ SME 			<ul style="list-style-type: none"> มาตรการส่งเสริมให้ SME ป้องกันความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน กองทุนฟื้นฟูผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน (สสว.)
2. แหล่งเงินทุนที่เป็นทางเลือก (Alternative Financing)				
2.1 การระดมทุนผ่านตลาดหลักทรัพย์ mai	<ul style="list-style-type: none"> ปรับปรุงกฎเกณฑ์การจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ mai โดยให้มีทุนจดทะเบียน 20 ล้านบาทขึ้นไป 			
2.2 กองทุนร่วมลงทุนของรัฐและเอกชน	<ul style="list-style-type: none"> กองทุนร่วมลงทุนเพื่อร่วมลงทุนใน SME (บสย. วรรณ) กองทุนร่วมลงทุนเพื่อยกระดับความสามารถแข่งขันของธุรกิจไทย (สสว.) กองทุนเพื่อพัฒนาวิสาหกิจ (สสย.) 		<ul style="list-style-type: none"> กองทุนร่วมลงทุนในการ SME (SMEs Private Equity Trust Fund) (ส.อ.อ.ม.สิน, ศพ.) 	

ที่มา: นงา วะสี บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล (2562)

สรุปมาตรการทางภาษีในการส่งเสริม MSME โดยในช่วงแผน มาตรการส่วนใหญ่เป็นเพียงการใช้ภาษีอัตราก้าวหน้าสำหรับนิติบุคคลและอนุญาตให้หักค่าเสื่อมของสินทรัพย์ประเภทเครื่องจักรหรือคอมพิวเตอร์ในอัตราพิเศษ แต่ในช่วงหลังโดยเฉพาะในแผนส่งเสริมฯ ฉบับที่ 3 และ 4 มีการลดหย่อนหรือ

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

งดเว้นภาษีสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ ขนาดเล็ก และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนา โดย MSME ที่ได้ลดหรือยกเว้นภาษีนี้นั้นจะมีขนาดที่ค่อนข้างเล็ก เช่น ต้องมีทุนจดทะเบียนไม่เกิน 5 ล้านบาท และมีรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีไม่เกิน 30 ล้านบาท, มีสินทรัพย์ถาวรซึ่งไม่รวมที่ดินมูลค่าไม่เกิน 200 ล้านบาท และมีการจ้างงานไม่เกิน 200 คน หรือ เป็นกิจการที่มีรายรับไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี เป็นต้น

นอกจากนี้ ในแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทยในระยะหลัง ยังมีการเน้นเรื่อง Formalization มากขึ้น มีการจัดตั้งบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (National Credit Bureau) เพื่อพัฒนา Credit Scoring โดยมีข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 มีการสนับสนุนให้ MSME ที่เป็นบุคคลธรรมดาเข้ามาจดทะเบียนนิติบุคคล และพยายามผลักดันให้ MSME ทำบัญชีเดียวเพื่อลดปัญหาความคลุมเครือของข้อมูล เนื่องจากปัจจุบันบัญชีที่ธุรกิจยื่นขอสินเชื่อและยื่นสรรพากรมักจะเป็นคนละบัญชี รวมทั้งมีการปรับปรุงกฎหมาย เช่น พ.ร.บ.ล้มละลาย พ.ศ. 2559 เพื่อช่วยให้ MSME ที่ประสบปัญหาฟื้นฟูกิจการได้

แผนภาพที่ 2-10 สรุปมาตรการทางภาษีในการส่งเสริม MSME

เป้าหมาย	แผนที่ 1 (2545-2549)	แผนที่ 2 (2550-2554)	แผนที่ 3 (2555-2559)	แผนที่ 4 (2560-2564)
1. มาตรการ ลดหย่อนภาษีเงินได้				
1.1 ภาษีเงินได้นิติบุคคล	ลดอัตราภาษีสำหรับ SMEs สำหรับส่วนกำไรสุทธิ < 1 ล้านบาท	ยกเว้นภาษีสำหรับ SMEs สำหรับส่วนกำไรสุทธิ < 150,000 บาท	ยกเว้นภาษีสำหรับ SMEs สำหรับส่วนกำไรสุทธิ < 300,000 บาท	ปรับลดอัตราภาษีในหลาย ๆ ช่วงตามรายได้ แต่ปรับนิยาม SMEs ที่จะได้รับสิทธิประโยชน์ให้แคบลง สนับสนุนผู้ประกอบการใหม่ โดยยกเว้นภาษีให้คู่สมรสรวมเข้าหมาย และอนุญาตให้นำรายจ่ายจากการจดทะเบียนจัดตั้ง ค่าทำบัญชี ค่าสอบบัญชี มาหักรายจ่ายเพิ่มเป็น 2 เท่า สนับสนุนการจัดทำบัญชีเดียวของ SMEs โดยลดและยกเว้นภาษีในช่วงต้น
1.2 ภาษีเงินได้อื่น ๆ			ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของวิสาหกิจชุมชน	ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีธุรกิจเฉพาะ และอากรแสตมป์จากการโอนทรัพย์สินบุคคลธรรมดาและทั้งหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีขึ้นนิติบุคคล
2. มาตรการ ลดอัตราหักค่าสึกหรอและค่าเสื่อมสินทรัพย์		หักค่าเสื่อมทรัพย์สินประเภทอาคาร เครื่องจักร คอมพิวเตอร์ ในอัตราพิเศษ	หักค่าเสื่อมทรัพย์สินประเภทไปรษณีย์คอมพิวเตอร์ อิเล็กทรอนิกส์	
3. มาตรการ สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุน		ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับ บริษัทที่นำหลักทรัพย์ มาจดทะเบียนในตลาด และ mail	ยกเว้นภาษีเงินได้บุคคล สำหรับเงินที่จ่ายเพื่อการลงทุนหรือขยายซีพีพีเอส	ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมให้เกิดการระดมทุนสาธารณะ
			ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล สำหรับเงินได้จากการขายเครื่องจักรเก่าเพื่อซื้อเครื่องจักรใหม่	ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อช่วยสนับสนุนการจัดตั้งและการเติบโตของผู้ประกอบการใหม่ที่มีมูลค่าสูง
			ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล/บุคคลธรรมดา เพื่อส่งเสริมกิจการเงินร่วมทุน (Venture Capital) และการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	
			ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเพื่อส่งเสริมการจัดตั้งสำนักงานใหญ่ข้ามประเทศ และบริษัทการค้าระหว่างประเทศ	
			บ. พึ่งพียง และการลงทุนในชนบท สามารถหักรายจ่าย 2 เท่า แต่ไม่เกินร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ	
4. มาตรการ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนา				ให้สิทธิประโยชน์ในการหักค่าใช้จ่ายที่เป็นค่าจ้างเพื่อการทำวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีได้ 3 เท่า

ที่มา: นภา วะสี บุญธิดา เสงี่ยมเนตร และชมพูนุท มนต์ชัยตระกูล (2562)

นโยบายส่งเสริม MSME โดย สสว.

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กำหนดเป้าหมายในระดับผลกระทบเชิงมหภาคให้ “สัดส่วนมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ภายในปี 2564” (สสว., 2560) โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. ปรับปรุงให้การดำเนินธุรกิจของ SME มีความสะดวกมากขึ้น (Ease of Doing Business) เน้นการแก้ไขปรับปรุงให้การดำเนินงานและการให้บริการภาครัฐมีความสะดวกและไม่เป็นภาระแก่ SME รวมถึงการแก้ไขกฎหมายบางเรื่องให้ทันสมัย สามารถสนับสนุนการพัฒนา SME ที่ประกอบธุรกิจสมัยใหม่ ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ยังเน้นที่การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นให้สามารถรองรับ SME ได้อย่างเหมาะสม

2. ส่งเสริมให้ SME มีความสามารถในการประกอบธุรกิจแบบมืออาชีพ (Smart SME): เน้นการยกระดับความสามารถให้ SME ในด้านต่าง ๆ ทั้งความรู้พื้นฐานที่สำคัญ ในการทำธุรกิจ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประกอบธุรกิจ การเสริมสร้างความสามารถในการค้าขายระหว่างประเทศ และการส่งเสริมแนวคิดการทำธุรกิจที่มุ่งตอบสนองตลาดระดับโลก (Global Context)

3. พัฒนา SME รุ่นใหม่ให้ก้าวเข้าสู่การเป็นผู้ประกอบการที่สร้างคุณค่าและมูลค่า (High Value Startup): เน้นพัฒนา SME รุ่นใหม่ที่สามารถสร้างมูลค่าสูงได้ เช่น ผู้ประกอบการที่มีการใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม (Tech Startup) ผู้ประกอบการในงานสร้างสรรค์และออกแบบ (Creative Startup/Cultural Startup) ให้มีศักยภาพในการประกอบธุรกิจสมัยใหม่และสามารถแข่งขันในตลาดสากลได้

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 4 ประกอบด้วย 3 ยุทธศาสตร์หลัก ที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานข้างต้น โดยมีรายละเอียดดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1: ส่งเสริมและพัฒนา SME รายประเด็น

ยุทธศาสตร์ที่ 1 เน้นส่งเสริมและพัฒนา SME ในประเด็น (Issue-based) ที่สำคัญต่อการเติบโต และขีดความสามารถในการแข่งขันของ SME โดยมีทั้งการพัฒนา SME ให้มีทักษะความสามารถเพิ่มขึ้น และการพัฒนา Ecosystem ที่ช่วยสนับสนุนการเติบโตและความเข้มแข็งของ SME โดยประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

1. ยกระดับผลิตภาพ เทคโนโลยี และนวัตกรรม
2. ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งเงินทุน
3. ส่งเสริมการเข้าถึงตลาดและการเข้าสู่สากล
4. พัฒนาและส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ

ยุทธศาสตร์ที่ 2: เสริมสร้างขีดความสามารถ SME เฉพาะกลุ่ม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 เน้นการส่งเสริมและพัฒนา SME เฉพาะกลุ่ม ซึ่งมีความต้องการความช่วยเหลือที่แตกต่างกัน จำเป็นต้องมีแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาเฉพาะสำหรับ SME แต่ละกลุ่ม มี 3 กลยุทธ์ ดังนี้

1. สร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีมูลค่าสูง (High Value Startup)
2. ส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของ SME
3. พัฒนาวิสาหกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 3: พัฒนากลไกเพื่อขับเคลื่อนการส่งเสริม SME อย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการพัฒนากระบวนการสนับสนุนที่จะช่วยให้การส่งเสริมและพัฒนา SME เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น มี 2 กลยุทธ์ ดังนี้

1. พัฒนาเครื่องมือการส่งเสริม SME ให้มีประสิทธิภาพ
2. ทบทวน ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ สิทธิประโยชน์เพื่อเอื้อและลดอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของ SME

นอกจากนี้ สสว. (2563) ยังได้มีการเพิ่มเติมมาตรการสนับสนุนให้ SME สามารถเข้าถึงระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมในเชิงเศรษฐกิจของ SME ให้มากขึ้น โดยมีนโยบายหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. นโยบายที่สนับสนุน SME โดยเฉพาะ: รายละเอียดมีดังนี้

- การสนับสนุน SME โดยการทำให้สินค้า/บริการของผู้ประกอบการเหล่านั้นเป็นที่รู้จัก
- ให้บริการต่าง ๆ แก่ SME เพื่อเพิ่มการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ประกอบการดังกล่าวในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง
- การเพิ่มการเข้าถึงเงินทุน
- การปรับข้อกำหนดเกี่ยวกับการค้าประกันการปฏิบัติตามสัญญาเพื่อลดอุปสรรคของ SME
- การประยุกต์ใช้ช่องทางที่ได้พัฒนาไว้ก่อนหน้าเพื่อช่วยให้ SME มีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น
- การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ SME แม้ในกรณีที่สัญญาจะมีขนาดใหญ่กว่าที่ SME รายเดียวจะสามารถดำเนินงานได้
- การแบ่งขนาดสัญญาให้มีขนาดเล็กลงเพื่อให้มี SME จำนวนมากขึ้นที่สามารถเข้าร่วมการประกวดราคาได้
- การให้โอกาส SME ในการปรับปรุงข้อเสนอการประกวดราคาตามลักษณะของบริษัท หรืองานของพวกเขา
- งบประมาณจัดซื้อจัดจ้างที่จัดสรรไว้เฉพาะเพื่อ SME
- การกำหนดขนาดสัญญา หรือผลิตภัณฑ์เฉพาะเพื่อสงวนไว้สำหรับให้ SME ยื่นประกวดราคา
- การลดราคาประกวดที่ SME เสนอเพื่อทำให้สามารถแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้

2. นโยบายในการปฏิรูปการจัดซื้อจัดจ้าง: รายละเอียดมีดังนี้

- การใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดการสื่อสารที่รวดเร็ว กระบวนการที่โปร่งใส เข้าถึงผู้รับในวงกว้าง
- การลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานด้านงานบริหารให้กับวิสาหกิจ

- ระยะเวลาที่ใช้ในการจ่ายชำระหนี้ที่สั้นลงทำให้ SME มีสภาพคล่องทางการเงิน และสามารถมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้

ต่อมา สสว. ได้กำหนดแผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565 โดยมีวิสัยทัศน์คือ “SME อยู่รอดผ่านพ้นจากวิกฤติ ปรับตัวพร้อมกลับสู่การแข่งขันภายใต้บริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ”

แผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565 มุ่งเน้นให้ MSME สามารถประคองตัวให้อยู่รอดได้ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย อันเป็นการเสริมสภาพคล่องในระยะสั้นแก่ธุรกิจ และเตรียมความพร้อมให้ธุรกิจพัฒนา ปรับตัวรองรับบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ พร้อมเข้าสู่การแข่งขันได้อย่างรวดเร็วเมื่อสถานการณ์โควิด-19 ดีขึ้น ด้วยการยกระดับความรู้และทักษะในการประกอบธุรกิจ เพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจด้วยเทคโนโลยีและดิจิทัล สร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการด้วยคุณภาพ มาตรฐาน และความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนสร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีศักยภาพเพื่อส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจและเศรษฐกิจของประเทศต่อไปในอนาคต

พันธกิจ

พันธกิจของแผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565 ได้แก่

1. ช่วยเหลือ SME ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ให้สามารถประคองตัว ฟื้นธุรกิจกลับมาได้
2. เสริมศักยภาพ SME ให้พร้อมรับบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจ และพร้อมเข้าสู่การแข่งขันเมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย
3. สร้างเสริมปัจจัยแวดล้อมให้อำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจในการเริ่มต้นและเติบโตได้

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมายและตัวชี้วัดของแผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565 คือ MSME ไทยสามารถประคองธุรกิจให้อยู่รอดได้ในสภาวะวิกฤติ โดยยังคงไว้ซึ่งรายได้และการจ้างงาน และปรับตัวพร้อมเข้าสู่การแข่งขันในบริบทใหม่ทางเศรษฐกิจเมื่อสถานการณ์กลับสู่ภาวะปกติ ที่สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ประเทศ โดยวัดจาก

1. ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศของ SME ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศทั้งหมด ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35
2. อัตราการขยายตัวของการจ้างงานของ SME เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.8 ต่อปี

ภาพรวมของแผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565 สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2-20 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2-20 ภาพรวมของแผนการส่งเสริม SME พ.ศ. 2564-2565

แนวทาง	ประเด็นการพัฒนา
การบรรเทาปัญหาและฟื้นฟูธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เสริมสภาพคล่องให้ SME เพื่อประคองธุรกิจให้อยู่รอดต่อไปได้ ▪ สร้างโอกาสในการขายและการขยายตลาดของ SME ▪ ปรับธุรกิจให้รองรับการเปลี่ยนแปลง ▪ เสริมสร้างความรู้และทักษะอาชีพให้กับแรงงานที่ได้รับผลกระทบ
การสร้างความพร้อมให้ SME ในการเข้าสู่การแข่งขันในบริษัทใหม่ทางเศรษฐกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรและธุรกิจ ▪ พัฒนาสินค้าและบริการให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน และสร้างมูลค่าจากการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ▪ พัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจให้กับผู้ประกอบการ SME ▪ พัฒนาทักษะแรงงานให้เป็นแรงขับเคลื่อนภาคธุรกิจที่มุ่งสู่การเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพ ▪ ส่งเสริม SME ให้เข้าถึงแหล่งเงินทุน ▪ ส่งเสริม SME ให้แข่งขันได้ในระดับสากล ▪ สร้างผู้ประกอบการใหม่ที่มีศักยภาพในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ
การปรับสภาพแวดล้อมทางธุรกิจให้เกิดความสะดวกในการประกอบธุรกิจ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ปรับแก้กฎหมาย และวิธีปฏิบัติให้เอื้อและลดอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ ▪ พัฒนารฐานข้อมูล SME (SME big data) สำหรับใช้ในการกำหนดนโยบาย ▪ มีศูนย์กลางในการให้ข้อมูลและให้บริการ ▪ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาธุรกิจที่ SME สามารถเข้าถึงได้ตลอด ▪ พัฒนาเครื่องมือในการประเมินศักยภาพ SME ▪ พัฒนาประสิทธิภาพการใช้ผู้ให้บริการเพื่อการพัฒนาธุรกิจ (BDSP) ▪ พัฒนาปัจจัยแวดล้อมทางการเงินให้มีประสิทธิภาพ ▪ พัฒนาปัจจัยแวดล้อมด้านการพัฒนานวัตกรรม

นโยบายส่งเสริม MSME โดย BOI

นอกจากนี้ยังพบว่ามีมาตรการส่งเสริมการลงทุนสำหรับ MSME โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (Board of Investment: BOI) (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2563) โดยให้สิทธิประโยชน์แก่ SME ดังนี้

1. ให้ได้รับยกเว้นอากรขาเข้าสำหรับเครื่องจักร
2. ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นสัดส่วนร้อยละ 200 ของเงินลงทุน

โดยมีเงื่อนไขดังนี้

1. มีเงินลงทุนขั้นต่ำของแต่ละโครงการไม่น้อยกว่า 500,000 บาท
2. มีบุคคลธรรมดาสัญชาติไทยถือหุ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 51 ของทุนจดทะเบียน
3. มีอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่เกิน 4 ต่อ 1
4. อนุญาตให้นำเครื่องจักรใช้แล้วในประเทศมาใช้ในโครงการที่ขอรับการส่งเสริมได้มีมูลค่าไม่เกิน 10 ล้านบาท และต้องลงทุนใหม่ในเครื่องจักรหลักเป็นสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของมูลค่าเครื่องจักรที่ใช้ในโครงการ

5. เมื่อรวมกิจการทั้งหมดทั้งที่ได้รับการส่งเสริมและไม่ได้รับการส่งเสริมแล้ว ผู้ขอรับการส่งเสริมต้องมีรายได้ของกิจการรวมกันแล้วไม่เกิน 500 ล้านบาทต่อปีในช่วง 3 ปีแรก นับแต่วันที่เริ่มมีรายได้จากการประกอบกิจการที่ได้รับการส่งเสริม

นอกจากนี้ยังมีสิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมตามคุณค่าของโครงการ (Merit-based Incentives) ดังนี้

ตารางที่ 2-21 สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมตามคุณค่าของโครงการโดย BOI

เงื่อนไข	สิทธิประโยชน์
1. สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน	
1. มีการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรม ทั้งการดำเนินการเองหรือการว่าจ้างผู้อื่นในประเทศหรือการร่วมวิจัยและพัฒนา กับองค์กรในต่างประเทศให้คำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ 300 ของการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย หรือ 2. มีการสนับสนุนกองทุนพัฒนาเทคโนโลยีและบุคลากร สถาบันการศึกษา ศูนย์ฝึกอบรมเฉพาะทาง สถาบันวิจัยและหน่วยงานภาครัฐด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามที่คณะกรรมการเห็นชอบ ให้คำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ 100 ของการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย หรือ 3. มีค่าธรรมเนียมการใช้สิทธิเทคโนโลยีที่พัฒนาจากแหล่งในประเทศ ให้คำนวณเป็นสัดส่วนเป็นร้อยละ 200 ของการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย หรือ 4. มีการฝึกอบรมด้านเทคโนโลยีขั้นสูง ให้คำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย หรือ 5. มีการออกแบบผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ ทั้งการดำเนินการเองหรือการว่าจ้างผู้อื่นในประเทศตามที่คณะกรรมการเห็นชอบให้คำนวณเป็นสัดส่วนร้อยละ 200 ของการลงทุนหรือค่าใช้จ่าย	1. หากมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายข้างต้นรวมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมอีก 2 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 13 ปี 2. หากมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายข้างต้นรวมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 1.5 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมอีก 3 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 13 ปี 3. หากมีการลงทุนหรือมีค่าใช้จ่ายข้างต้นรวมกัน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 0.5 ของยอดขายรวมใน 3 ปีแรก ให้ได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมอีก 1 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 13 ปี
2. สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมเพื่อกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค	
ตั้งสถานประกอบการในพื้นที่ 20 จังหวัด ได้แก่ กาฬสินธุ์ ชัยภูมิ นครพนม น่าน บึงกาฬ บุรีรัมย์ แพร่ มหาสารคาม มุกดาหาร แม่ฮ่องสอน ยโสธร ร้อยเอ็ด ศรีสะเกษ สกลนคร สระแก้ว สุโขทัย สุรินทร์ หนองบัวลำภู อุบลราชธานี และอำนาจเจริญ	ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติม อีก 3 ปี แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 8 ปี ทั้งนี้ หากเป็นประเภทกิจการในกลุ่ม A1 หรือ A2 ให้ได้รับการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลร้อยละ 50 เพิ่มเติมอีก 5 ปี นับจากวันที่สิ้นสุดสิทธิและประโยชน์ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
3. สิทธิและประโยชน์เพื่อพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรม	
ตั้งสถานประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม	ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเพิ่มเติมอีก 1 ปี แต่รวมกันแล้วไม่เกิน 8 ปี ยกเว้นประเภทกิจการที่มีเงื่อนไขบังคับว่า จะต้องตั้งในนิคมอุตสาหกรรมหรือเขตอุตสาหกรรมที่ได้รับการส่งเสริม

ตารางที่ 2-21 สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมตามคุณค่าของโครงการโดย BOI (ต่อ)

เงื่อนไข	สิทธิประโยชน์
4. สิทธิและประโยชน์เพิ่มเติมตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ)	
ตั้งสถานประกอบการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (SEZ)	ให้ได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นสัดส่วนร้อยละ 200 ของเงินลงทุน (ไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน) เพิ่มเติมจากสิทธิและประโยชน์ตามมาตรการส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (2563)

จากการทบทวนวรรณกรรม สุชาติ อำนางวิภาวี ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง เพ็ญศรี ฉิรินัง และ จิระพันธ์ สุกงา (2563) ได้สรุปนโยบายของหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ในการส่งเสริม MSME ดังนี้

นโยบายส่งเสริม MSME ของกระทรวงพาณิชย์

กระทรวงพาณิชย์ ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา MSME จึงได้มีการบูรณาการกับหน่วยงาน โดยมีกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กรมการค้าต่างประเทศ และหน่วยงานอื่น ๆ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ MSME มีความแข็งแกร่ง สามารถแข่งขันในตลาดต่างประเทศได้ นโยบายในการส่งเสริมผู้ประกอบการ MSME ของกระทรวงพาณิชย์ ได้แก่

1. การส่งเสริมการตลาดออนไลน์ เป็นการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีการจำหน่ายในรูปแบบออนไลน์ อาทิ การจำหน่ายในตลาด ร้านโชห่วย ห้างสรรพสินค้า หรือ Modern Trade เป็นต้น ได้มีช่องทางจำหน่ายสินค้าในระบบออนไลน์ได้ ขณะเดียวกัน กระทรวงพาณิชย์ โดยกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ได้สร้างช่องทางการค้าออนไลน์เชื่อม SMEs สู่อุตสาหกรรม โดยสร้างมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ผ่านเว็บไซต์ตลาดกลางพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ชื่อว่า ไทยเทรดดอทคอม (Thaitrade.com) เพื่อให้ผู้ประกอบการ MSME สามารถจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์ของภาครัฐได้ เป็นการเชื่อมโยง MSME สู่อุตสาหกรรม

2. การส่งเสริมการส่งออก เป็นการผลักดันการส่งออกให้ธุรกิจของผู้ประกอบการ SMEs ขยายตัวเพิ่ม โดยการกระชับความสัมพันธ์ภาครัฐในระดับสูงทุกสาขา (การคลัง การค้า การลงทุน และการท่องเที่ยว) เพื่อสร้างเวทีในการแก้ไขอุปสรรค และขยายโอกาสทางการค้า การลงทุน อาทิ การเจรจาขอเปิดสาขาธนาคารของไทยเพิ่มใน CLMV รวมถึงการปรับโครงสร้างการส่งออกให้สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 อาทิ เน้นการขยายตลาดสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม สินค้าใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี ตั้งทีมการตลาดและจัดทำแผนการเจาะขยายตลาดรายประเทศ อาทิ จีน อินเดีย สหภาพยุโรป และยังมีแผนฯ เริ่มเจรจาทวิภาคีกับประเทศสำคัญ ๆ อาทิ เยอรมนี ฝรั่งเศส เป็นการเพิ่มสัดส่วนผู้ประกอบการ SMEs ให้สามารถส่งออกได้มากขึ้น

ทั้งนี้ กระทรวงพาณิชย์ได้พัฒนาร่วมมือกับศูนย์นวัตกรรม (Innovation Centre) ของบริษัทเทสโก้ กรุ๊ป ประเทศอังกฤษ เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าของผู้ประกอบการ เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานสามารถส่งออกไปจำหน่ายในห้างเครือข่ายในสหราชอาณาจักร ยุโรป และเอเชีย ฯลฯ ได้ อีกทั้ง

ได้ร่วมมือกับสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และสถาบันไอซีซี ประเทศฝรั่งเศส เพื่อร่วมกันพัฒนาผลิตภัณฑ์ SMEs ของไทย ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข้อมูลภาวะเปรียบเทียบด้านการค้า นโยบาย พิธีการศุลกากร ระหว่างกันเพื่อให้ผู้ประกอบการ MSME สามารถทำการค้าได้อย่างเสรีมากยิ่งขึ้น

3. การปกป้องคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา จะดำเนินการต่อเนื่องเพื่อให้คงสถานะ WL และนำไปสู่การปลดจากบัญชี WL รวมทั้งการแก้ปัญหาจดสิทธิบัตรล่าช้า และการนำทรัพย์สินทางปัญญามาใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ มุ่งเน้นสู่การส่งเสริม Creative Economy

4. การสร้าง Nation Brand เป็นการให้ความสำคัญในการสร้างแบรนด์ให้มีความโดดเด่น เป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการของผู้ประกอบการ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสินค้า ให้สินค้านี้มีมาตรฐาน มีคุณภาพ อีกทั้งเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือ และความเชื่อมั่นให้กับผู้ซื้อ การพัฒนาแบรนด์จะช่วยปรับเปลี่ยนให้เป็น MSME สามารถขับเคลื่อนได้โดยใช้นวัตกรรมเข้ามาทำให้ประหยัดต้นทุนและเวลาในการผลิต ทั้งนี้จะช่วยยกระดับขีดความสามารถทางการแข่งขันให้กับกิจการ MSME ไทย ให้ก้าวไปสู่การแข่งขันในโลกธุรกิจยุคดิจิทัลให้เท่าทันได้

นโยบายส่งเสริม MSME ของ SME Bank

SME Bank มีนโยบายการส่งเสริม MSME ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ ด้านการให้สินเชื่อ รวมถึงการฟื้นฟูกลุ่มหนี้เสีย (NPLs) รายละเอียดมีดังนี้

1. ด้านการพัฒนาผู้ประกอบการ คือ การพัฒนาให้ผู้ประกอบการได้มีองค์ความรู้ครอบคลุมด้านการบริหารจัดการธุรกิจสมัยใหม่อย่างครบวงจรทั้ง 5 ด้าน ตั้งแต่การบริหารจัดการด้านการตลาด ด้านการผลิต การบริหารจัดการองค์กร การบริหารด้านบัญชี การเงิน และการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ โดยได้มุ่งเน้นการช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการ MSME ใน 4 กลุ่มเป้าหมายหลักตามศักยภาพของธุรกิจ ได้แก่ กลุ่ม SME Start Up กลุ่ม SME Regular กลุ่ม High Potential และกลุ่มชุมชนท่องเที่ยว ในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้ประกอบการ MSME ได้ร่วมกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายพันธมิตรทั้งภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา รวมทั้งสมาพันธ์ สมาคมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการอบรม สัมมนา และให้คำปรึกษาแนะนำในด้านประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ ส่วนด้านประสิทธิผล เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้น

2. ด้านการให้สินเชื่อ SME Bank ได้ดำเนินการให้การสนับสนุนผู้ประกอบการ MSME และสอดคล้องกับนโยบายภาครัฐ ได้ออกผลิตภัณฑ์สินเชื่อเพื่อรองรับผู้ประกอบการ

3. การฟื้นฟูกลุ่มหนี้เสีย (NPLs) คือการช่วยเหลือและผลักดันทำให้กลุ่ม NPLs สามารถปรับสถานะลูกหนี้ได้มากขึ้น

4. มาตรการพิเศษเพื่อขับเคลื่อน SMEs สู่อุตสาหกรรม 4.0 ประจำปี 2561 ได้แก่ (1) การส่งเสริมและช่วยเหลือด้านที่ไม่ใช่การเงิน ซึ่งจะมีบริการ และกิจกรรม เช่น การขยายศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรม (ITC) จำนวน 23 แห่งทั่วประเทศ การร่วมมือกับธุรกิจชั้นนำระดับโลกเพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีขั้นสูงให้แก่ SMEs

การพัฒนา Platform T-Geotech เพื่อเชื่อมโยงผู้ประกอบการไทยให้สามารถทำธุรกิจแบบ B2B (Business to Business) และ (2) การส่งเสริมและช่วยเหลือด้านการเงิน เป็นการสนับสนุน MSME ทุกกลุ่ม ทุกระดับอย่างให้สามารถเข้าถึงสินเชื่อของ SME Bank ได้อย่างทั่วถึง

นโยบายส่งเสริม MSME ของธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินเป็นธนาคารเฉพาะกิจของรัฐซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงการคลัง มีภารกิจหลักในการให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการ เพื่อให้ MSME สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้สะดวก ยิ่งขึ้นสามารถนำเงินทุนมาหมุนเวียนในการดำเนินธุรกิจ นับว่าธนาคารออมสินเป็นแหล่งทุนที่คอยสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล ทั้งนี้ ธนาคารออมสินมีวัตถุประสงค์ คือการให้สินเชื่อแก่ SMEs ควบคู่กับการให้ความรู้ทางการเงิน เช่น การสร้างวินัยทางการเงิน วิธีการออม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ SMEs รวมถึงเศรษฐกิจของประเทศ ควบคู่ไปโดยการสร้าง รวบรวม เผยแพร่ให้ความรู้ในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย เพื่อให้ SMEs มีความคิดสร้างสรรค์หรือแนวคิดใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเชื่อมโยงกับการพัฒนาประเทศและสอดคล้องตามนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมและสนับสนุนธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ SMEs และ SMEs Startup ธนาคารออมสินได้นำนโยบายของรัฐมาร่วมผลักดันและสนับสนุน SMEs และ SMEs Startup อย่างจริงจังและต่อเนื่อง ผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อจุดประกายความคิดแก่ผู้ที่ต้องการเริ่มต้นกิจการ เพื่อให้มีนวัตกรรม

นโยบายส่งเสริม MSME ของกระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาและสร้างความแข็งแกร่ง ให้กับ MSME ในทุกกลุ่มตั้งแต่กลุ่ม Start Up กลุ่ม Spring Up กลุ่ม Step Up จนถึงกลุ่ม Turn Around โดยได้นำนวัตกรรม ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา ตลอดจนสถาบันการเงิน มาร่วมบูรณาการเพื่อพัฒนา MSME ให้เป็น Smart SMES, S-Curve SMEs, Digital SMEs เพื่อก้าวสู่ SMEs 4.0 โดยมีแนวทางในการยกระดับ SMEs ให้แข็งแกร่งและครอบคลุมในทุกมิติ โดยมีนโยบายดังนี้

1. พัฒนา SMEs ผู้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ที่มีนวัตกรรม และผลักดันต้นแบบงานวิจัยสู่การผลิตเชิงพาณิชย์
2. พัฒนา SMEs รายเดิม เพื่อรองรับอุตสาหกรรม S-Curve ด้วยศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรมสู่อนาคต และศูนย์ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์และการรวมกลุ่มเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน
3. ส่งเสริม SMEs ใช้ Digital Content และ Digital Solution เพื่อก้าวทันยุคอุตสาหกรรม 4.0
4. จัดตั้งศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือ SMEs (SME Support and Rescue Center: SSR) ให้ครอบคลุมทั่วประเทศเพื่อเชื่อมโยงและบูรณาการหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และสถาบันการเงิน ให้การช่วยเหลือและสนับสนุน SMEs ในการพัฒนาหรือพลิกฟื้นธุรกิจ

5. จัดอบรม ผ่านโครงการ SMEs Academy โดยการถ่ายทอดความรู้ตั้งแต่การก่อตั้งธุรกิจ การบ่มเพาะ และการจัดทำระบบพี่เลี้ยง เพื่อให้ SMEs มีขีดความสามารถในการแข่งขัน

6. การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและในระดับภูมิภาค เป็นการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับชุมชน ให้ชุมชนสามารถเชื่อมโยงกับธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงการผลิตในชุมชนสู่ตลาด ผู้บริโภคและนักท่องเที่ยว

7. การพัฒนาด้านการตลาด โดยการสร้างและขยายความร่วมมือกับตลาดในกลุ่มประเทศ CLMV (กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม) ประเทศ ญี่ปุ่น จีน และเกาหลีใต้ เป็นต้น เพื่อให้ SMEs มีช่องทางการขยายธุรกิจไปยังต่างประเทศ

8. การเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชนและเศรษฐกิจในท้องถิ่น ผ่านโครงการพัฒนากลุ่มจังหวัด เพื่อยกระดับสินค้า OTOP สู่ Smart Micro-Enterprise

9. การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs ให้มีผลิตภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน มอก. ในระดับสากลเพื่อเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมไทย และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางการค้า

นโยบายส่งเสริม MSME ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนผู้ประกอบการ SMEs ใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านเชิงนโยบายและแผน ด้านมาตรการสนับสนุนทุน ด้านแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งด้านการสร้างสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และให้ความรู้

1. ด้านการสนับสนุนเชิงนโยบายและแผน กระทรวงดิจิทัลฯ ได้ดำเนินการเพื่อสนับสนุน SMEs คือ (1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิรูปการทำธุรกิจ (2) เพิ่มโอกาสทางอาชีพเกษตรและการค้าขายสินค้าชุมชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (3) เร่งสร้างธุรกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Startup) เพื่อเป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล และ (4) พัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลให้มีความเข้มแข็งสามารถแข่งขันได้

2. ด้านมาตรการสนับสนุนทุน กระทรวงฯ ได้มอบหมายให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA) ดำเนินการช่วยเหลือส่งเสริม SMEs ในด้านต่าง ๆ อาทิ การเริ่มต้นธุรกิจอุตสาหกรรมดิจิทัล การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม การร่วมวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ SMEs สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลในการพัฒนาธุรกิจของตนเองเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์

3. ด้านแผนงานและโครงการที่เกี่ยวข้อง โดยทางกระทรวงดิจิทัลฯ ได้นำโครงการที่กระทรวงฯ ดำเนินการร่วมกับหน่วยงานในสังกัดฯ มาสนับสนุนผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความรู้และส่งเสริมให้ SMEs สามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนิน สนับสนุน การขายสินค้าและบริการในรูปแบบออนไลน์

4. ด้านการสร้างสภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และให้ความรู้ ประกอบด้วย การปรับศูนย์การเรียนรู้ ICT ชุมชนเดิมเป็นศูนย์ดิจิทัลชุมชน พร้อมจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกอุปกรณ์ เพื่อให้บริการด้านดิจิทัลข้อมูลข่าวสารเชิงเศรษฐกิจและสังคม รวบรวมข้อมูลข่าวสารชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชิงเศรษฐกิจ เช่น การเปิดร้านค้าออนไลน์ การปรับปรุงสินค้า/บริการ เป็นต้น นอกจากนี้แล้ว กระทรวงดิจิทัลฯ มีมาตรการลดหย่อนภาษีสำหรับผู้ประกอบการด้านซอฟต์แวร์ ให้สามารถลดหย่อนภาษีเงินได้ 100% รวมถึงการจัดกิจกรรมสนับสนุนและให้ความรู้แก่ SMEs ตามภูมิภาคต่าง ๆ

2.9 หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนา MSME

หน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการในปัจจุบันมีหลายหน่วยงาน ดังนี้

2.9.1 สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังนี้

“วิสาหกิจ” หมายความว่า กิจการผลิตสินค้า กิจการให้บริการ กิจการค้าส่ง กิจการค้าปลีก หรือกิจการอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นกรรมการ และเลขาธิการ มีอำนาจและหน้าที่ เช่น

(1) กำหนดนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อเสนอขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

(2) กำหนดลักษณะของกิจการอื่นตามมาตรา 3 เสนอต่อรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(3) กำหนดลักษณะของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา 4 เสนอต่อรัฐมนตรีในการออกกฎกระทรวง

(4) เสนอรายงานเกี่ยวกับสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี และจัดให้มีการเผยแพร่รายงานดังกล่าวต่อสาธารณชนอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

(5) พิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามมาตรา ๓๗

(6) ให้คำแนะนำแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การเอกชน ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(7) เสนอแนะมาตรการด้านการเงิน การคลัง การภาษีอากร หรือด้านอื่นเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง

(8) เสนอให้มีกฎหมาย หรือให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง

(9) กำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือและประสานงานระหว่างส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ องค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ และองค์กรระหว่างประเทศในการ ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(10) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อกำหนดให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือ รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จัดทำงบประมาณในส่วน ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยบูรณาการร่วมกันเพื่อให้เป็นไป ในแนวทาง เดียวกัน

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเพื่อติดตามและประเมินผลการใช้ งบประมาณให้สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(1) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดประเภทและขนาดวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคม

(2) กำหนดประเภทและขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่สมควรได้รับ การส่งเสริมรวมทั้งเสนอแนะนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) ประสานและจัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกับ ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้อง

(4) ประสานงานกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคเพื่อให้มี การจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีใน ด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในพื้นที่ให้เข้มแข็ง และเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ศึกษาและจัดทำรายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

(6) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้ รวมทั้ง การดำเนินการให้มีกฎหมายใหม่ การแก้ไขเพิ่มเติมหรือการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม

(7) บริหารกองทุนตามนโยบายและมติของคณะกรรมการและคณะกรรมการบริหาร

(8) ดำเนินงานธุรการของคณะกรรมการ คณะกรรมการบริหาร และคณะอนุกรรมการ ซึ่งคณะกรรมการหรือคณะกรรมการบริหารแต่งตั้ง

ให้จัดตั้ง “กองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(1) ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมกู้ยืม สำหรับดำเนินการก่อตั้ง ปรับปรุง และพัฒนากิจการของวิสาหกิจ หรือกลุ่มวิสาหกิจนั้นให้มีประสิทธิภาพ และขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

(2) ให้ความช่วยเหลือส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรเอกชนเพื่อนำไปใช้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(3) เป็นเงินช่วยเหลืออุดหนุนการดำเนินการใด ร่วมกิจการ ร่วมทุน หรือลงทุนใด ที่เกี่ยวกับการก่อตั้ง การขยายกิจการ การวิจัย พัฒนาและการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นโดยรวม ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการบริหารกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ

(4) เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของสำนักงานและการบริหารกองทุน

ให้สำนักงานจัดทำแผนปฏิบัติการเรียกว่า “แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” เพื่อปฏิบัติตามนโยบายและแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เสนอต่อคณะกรรมการบริหาร เพื่อเสนอให้คณะกรรมการให้ความเห็นชอบ แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามวรรคหนึ่ง เมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแล้ว ให้รัฐมนตรีประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เพื่อให้การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม บรรลุเป้าหมายและเพื่อประโยชน์ในการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนและการกำหนดแผนปฏิบัติการดังกล่าว ให้ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจที่มีหน้าที่ตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจัดทำและรับรองสถิติข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมออกเผยแพร่

เพื่อประโยชน์ในการจัดทำสถิติข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ให้รัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดประเภทของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือองค์การเอกชนที่ต้องรายงานสถิติข้อมูลต่อส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ

2.9.2 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ให้กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม ให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถในการประกอบการที่เป็นเลิศและมีความยั่งยืนสู่สากล โดยให้มี หน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นเพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม

(2) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การพัฒนาเทคโนโลยีและวิชาการ รวมทั้งกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการให้บริการเพื่อการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม

(3) ดำเนินมาตรการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสมรรถนะของอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรมสาขาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงอุตสาหกรรม และแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

(4) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.9.3 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนา ยุทธศาสตร์ และแปลงนโยบายของกระทรวงเป็นแผนการปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการทั่วไป ของกระทรวง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง โดยมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

- (1) ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลเพื่อเสนอแนะรัฐมนตรี สำหรับใช้ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง
- (2) พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง
- (3) แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติงาน
- (4) จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง เพื่อให้เกิดการประหยัด คุ่มค่าและสมประโยชน์
- (5) กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล รวมทั้งประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
- (6) พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารงานและการบริการของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวง
- (7) ประสานการบริหารราชการและปฏิบัติงานที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวง ในต่างประเทศ
- (8) ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล และพัฒนาการประกอบกิจการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (9) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานปลัดกระทรวง หรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.9.4 กรมพัฒนาธุรกิจการค้า

กรมพัฒนาธุรกิจการค้ามีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาธุรกิจการค้าและบริการ โดยส่งเสริม และพัฒนาการประกอบธุรกิจของประเทศให้มีศักยภาพ มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งส่งเสริมบทบาทสถาบันการค้าเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศ โดยให้มีความน่าเชื่อถือดังต่อไปนี้

- (1) พัฒนาผู้ประกอบการและสถาบันการค้า
- (2) ส่งเสริมธุรกิจค้าส่งและค้าปลีก ธุรกิจบริการ และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
- (3) ดำเนินการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัท กฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด กฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว กฎหมายว่าด้วยการบัญชี กฎหมายว่าด้วยวิชาชีพบัญชี กฎหมายว่าด้วยสมาคมการค้า กฎหมายว่าด้วยหอการค้า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- (4) ให้บริการข้อมูล เอกสารทะเบียนธุรกิจ และข้อมูลธุรกิจอื่น และรับรองรายการทางทะเบียนธุรกิจ

(5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.9.5 กรมการพัฒนาชุมชน

กรมการพัฒนาชุมชน มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และการมีส่วนร่วมของประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนฐานรากให้มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพโดย สนับสนุนให้มีการจัดทำและใช้ประโยชน์จากข้อมูลสารสนเทศ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย จัดทำยุทธศาสตร์ ชุมชน ตลอดจนการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชน เพื่อให้เป็นชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางในการพัฒนาชุมชนระดับชาติ เพื่อให้ หน่วยงานของรัฐ เอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการพัฒนาชุมชน ได้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน

(2) จัดทำและพัฒนาระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำหรับประเมิน ความก้าวหน้าและมาตรฐานการพัฒนาของชุมชน

(3) พัฒนาระบบและกลไกในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ การจัดการความรู้ การอาชีพ การออม และการบริหารจัดการเงินทุนของชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน

(4) สนับสนุนและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศชุมชน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์และการให้บริการ ข้อมูลสารสนเทศชุมชน เพื่อใช้ในการวางแผนบริหารการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และสร้างองค์ความรู้เพื่อใช้ในงานพัฒนาชุมชน และการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชุมชน

(6) ฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน องค์กรชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ และสมรรถนะในการทำงาน รวมทั้งให้ความร่วมมือทางวิชาการด้านการพัฒนาชุมชนแก่หน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ

(7) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่กระทรวงหรือ คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.9.6 กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศมีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริมการส่งออก ขยายตลาดสินค้า และธุรกิจบริการของไทย พัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มของสินค้าและธุรกิจบริการส่งออกให้บริการข้อมูลการค้าและเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในตลาดโลก เพื่อเพิ่มมูลค่า และปริมาณการส่งออกของประเทศไทย โดยให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอนโยบายและจัดทำเป็นเป้าหมายการส่งออกและแผนปฏิบัติการ รวมทั้งเสนอแนะ แนวทางและมาตรการด้านการค้าและการตลาด

(2) ดำเนินการเพื่อส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนการส่งออกสินค้าและธุรกิจบริการของไทย ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- (3) จัดทำและให้บริการข้อมูลการค้าและส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกแก่ผู้ผลิต ผู้ส่งออกไทย ผู้ประกอบธุรกิจบริการ และผู้นำเข้าในต่างประเทศ
- (4) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สินค้าและธุรกิจบริการของไทยเพื่อส่งเสริมการส่งออก
- (5) พัฒนาความรู้ความสามารถแก่ภาคเอกชนในด้านการค้าระหว่างประเทศเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันและสมรรถนะในการส่งออก ตลอดจนประสานงานและให้ความร่วมมือ แก่สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- (6) ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์และตราสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าไทยและให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ
- (7) สนับสนุนและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ทางการค้า
- (8) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรม หรือตามที่รัฐมนตรี หรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.9.7 กรมส่งเสริมการเกษตร

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมดังนี้

“วิสาหกิจชุมชน” หมายความว่า กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

วิสาหกิจชุมชนใดที่จะขอรับการส่งเสริมตามพระราชบัญญัตินี้ต้องยื่นคำขอจดทะเบียนต่อกรมส่งเสริมการเกษตรตามระเบียบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้แทนกรมส่งเสริมการเกษตร ผู้แทนกรมการพัฒนาชุมชน และผู้แทนสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เป็นผู้ช่วยเลขานุการ โดยคณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- (1) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการและแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน
- (2) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกองทุนที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ
- (3) ให้ความช่วยเหลือ การสนับสนุน หรือให้คำแนะนำแก่วิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
- (4) ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น หรือการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของกิจการวิสาหกิจชุมชน

(5) สนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการดำเนินงานกิจการวิสาหกิจชุมชน

นอกจากนี้ยังมีให้มีคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจังหวัดทุกจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย มาตรการ และแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี

(2) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี เป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

(3) ให้การส่งเสริมและช่วยเหลือในการขอจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า หรือทรัพย์สินทางปัญญาอื่น หรือการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของกิจการวิสาหกิจชุมชนในกรุงเทพมหานครหรือในจังหวัด แล้วแต่กรณี

(4) พิจารณาหรือเสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด ให้คณะกรรมการจัดให้มีมาตรการในการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนากิจการวิสาหกิจชุมชนระดับปฐมภูมิในการประกอบกิจการอย่างครบวงจร รวมถึงการให้ความรู้และการสนับสนุนในการจัดตั้ง การร่วมมือซึ่งกันและกัน การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการนำวัตถุดิบ ทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับกิจการวิสาหกิจชุมชนและสภาพท้องถิ่นนั้น ๆ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุนหรือการตลาด ทั้งนี้ เพื่อให้กิจการวิสาหกิจชุมชนในระดับปฐมภูมิมีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้

ในการส่งเสริมและสนับสนุนกิจการวิสาหกิจชุมชน ให้คณะกรรมการพิจารณาดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้

(1) ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการที่คณะกรรมการจัดให้มีขึ้น และการส่งเสริมหรือการสนับสนุน

(2) ให้การส่งเสริมและสนับสนุน หรือประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนแก่กิจการวิสาหกิจชุมชนที่มีปัญหาเกี่ยวกับเงินทุนในการประกอบการ

(3) จัดให้มีการฝึกอบรมหรือการถ่ายทอดความรู้ที่เป็นประโยชน์และเป็นไปตามความต้องการของกิจการวิสาหกิจชุมชน เช่น การฝึกอบรมด้านการจัดการ การบัญชี ภาษีอากร หรือการถ่ายทอดความรู้หรือเทคโนโลยีด้านการผลิตหรือการตลาด

(4) เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับใด ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานหรือการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

(5) ดำเนินการในเรื่องอื่นใดที่คณะกรรมการเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตรทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ โดยให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(1) รับผิดชอบงานธุรการ งานประชุม และกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ และคณะอนุกรรมการ

(2) จัดทำแผนการพัฒนาและส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ

(3) ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และกองทุนที่เกี่ยวข้องกับกิจการวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้การส่งเสริมกิจการวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างมีเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

(4) จัดให้มีข้อมูลสถิติเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนให้สามารถเติบโตอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

(5) จัดให้มีการอบรมและให้ความรู้แก่วิสาหกิจชุมชนเกี่ยวกับการประกอบการ การนำวัตถุดิบทรัพยากร หรือภูมิปัญญาของชุมชนมาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นในชุมชนนั้น ๆ รวมทั้งให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการผลิตและการบริหารจัดการธุรกิจทุกด้านที่จำเป็นแก่วิสาหกิจชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานบุคคล การบัญชี การจัดหาทุน หรือการตลาด

2.9.8 สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. 2560 มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา MSME ดังนี้

“ดิจิทัล” หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่งหรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้าง หรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์

“ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” หมายความว่า ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการติดต่อสื่อสาร การผลิต การอุปโภคบริโภค การใช้สอย การจำหน่ายจ่ายแจก การพาณิชย์ อิเล็กทรอนิกส์ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การคมนาคมขนส่ง การโลจิสติกส์ การศึกษา การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การสาธารณสุข การเงินการลงทุน การภาษีอากร การบริหารจัดการข้อมูล และเนื้อหาหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมอื่นใด หรือการใด ๆ ที่มีกระบวนการหรือการดำเนินงานทางดิจิทัลหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม กิจการโทรคมนาคม กิจการสื่อสารดาวเทียม และการบริหารคลื่นความถี่โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีการหลอมรวม หรือเทคโนโลยีอื่นใดในทำนองเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน

ให้มีคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ให้ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นกรรมการและเลขานุการและให้เลขาธิการเป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ เช่น

(1) จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติซึ่งอย่างน้อยต้องมีเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 6

(2) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการเงิน การคลัง การลงทุน รวมทั้งมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งเสนอแนะมาตรการในการจัดหาพัสดุ และจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่สามารถขจัดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้

(3) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(4) ออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์และการจัดการกองทุนการเก็บรักษาและการเบิกจ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการบริหารทุนหมุนเวียน

(5) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(6) รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีมติขยับยั้งการดำเนินการของหน่วยงานใดที่ไม่เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตาม ให้มีคณะกรรมการเฉพาะด้าน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง ดังต่อไปนี้

(1) คณะกรรมการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล มีอำนาจหน้าที่จัดทำ เสนอแนะ และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติอื่นที่คณะกรรมการกำหนด

(2) คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีอำนาจหน้าที่จัดทำ เสนอแนะ และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติอื่นที่คณะกรรมการกำหนด

(3) คณะกรรมการเฉพาะด้านอื่น ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกำหนด

ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรียกว่า กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ทั้งนี้ เงินของกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ เช่น

(1) ส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือบุคคลทั่วไปในการดำเนินการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อการให้บริการสาธารณะและไม่เป็นการแสวงหากำไรโดยไม่เป็นการทำลายการแข่งขันอันพึงมีตามปกติวิสัยของกิจการภาคเอกชน

(2) ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยและพัฒนาแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือบุคคลทั่วไปในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ให้มีสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการนำไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ โดยมีอำนาจหน้าที่ เช่น

(1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(2) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนหรือประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล

(3) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับบุคคลอื่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล

(4) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล

(5) เสนอแนะ เร่งรัด และติดตามการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบหรือมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล ให้ความความร่วมมือถึงอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศด้วย

แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

(1) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ

(2) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมและนวัตกรรมหรืองานวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

(3) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการตลาด การลงทุน กระบวนการผลิต และการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

(4) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัลให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

(5) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจหรืออุตสาหกรรม

(6) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างคุ้มค่า ประหยัดและปลอดภัย

(7) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

(8) แนวทางการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุนในอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล

(9) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัล

เมื่อคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์แล้ว ให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลปฏิบัติตามแผนดังกล่าวโดยเคร่งครัด ในกรณีนี้

การปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นหรือจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ให้เสนอแผนยุทธศาสตร์นั้นต่อคณะกรรมการเพื่อความเห็นชอบ และเมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแจ้งไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกัน

2.9.9 สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติแห่งชาติ

พระราชบัญญัติพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี พ.ศ. 2534 มีสาระสำคัญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา MSME ดังนี้

“การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี” หมายความว่า การดำเนินกิจการที่เป็นการเพิ่มพูนความรู้และความสามารถทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับความสามารถทางการผลิตและการบริการตลอดจนระดับฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยรวมถึงการพัฒนาขีดความสามารถในการรับและถ่ายทอดเทคโนโลยีทั้งภายในประเทศและจากต่างประเทศเพื่อการพัฒนาประเทศในทุกด้าน

“การวิจัย พัฒนาและวิศวกรรม” หมายความว่า การศึกษาค้นคว้าที่มุ่งจะนำไปปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือกรรมวิธีการผลิตทางอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและบริการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำมาซึ่งผลิตภัณฑ์ใหม่หรือกรรมวิธีการผลิตใหม่ ตลอดจนบริการหรือกิจกรรมใหม่ โดยรวมถึงการเผยแพร่และพัฒนาผลของการศึกษาค้นคว้าจนถึงขั้นการผลิตเชิงธุรกิจ

ให้มีคณะกรรมการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติประกอบด้วย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เป็นประธาน และให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของสำนักงานและโดยเฉพาะมีอำนาจหน้าที่ เช่น

- (1) พิจารณานุมัติแผนหลักเกี่ยวกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของสำนักงาน
- (2) กำหนดนโยบายและควบคุมดูแลการดำเนินงานของสำนักงานในการบริหารกองทุนและพิจารณาจัดสรรทุนสำหรับกิจกรรมหลักต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในการพัฒนาประเทศ
- (3) วางมาตรการ กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับกองทุนเพื่อสนับสนุนการรับและการถ่ายทอดเทคโนโลยี

ให้จัดตั้ง “สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ” มีวัตถุประสงค์ เช่น

- (1) บริหารกองทุนตามกฎหมาย ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการ
- (2) สืบค้น ศึกษาและวิเคราะห์ทางวิชาการต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการวางแผน นโยบาย และจัดทำแผน โครงการ และมาตรการต่าง ๆ ในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ แล้วนำเสนอต่อรัฐมนตรี
- (3) ดำเนินการวิจัย พัฒนาและดำเนินการด้านวิศวกรรม และสนับสนุนการวิจัย พัฒนา และวิศวกรรมของภาครัฐบาล ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา และส่งเสริมความร่วมมือในกิจกรรมด้านนี้ระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษา ตลอดจนนานาชาติเพื่อพัฒนาประโยชน์เชิงพาณิชย์

(4) ดำเนินการและสนับสนุนการให้บริการในการวิเคราะห์ทดสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ การสอบเทียบมาตรฐานและความถูกต้องของอุปกรณ์ การให้บริการข้อมูลและการให้คำปรึกษาทางเทคโนโลยี และสนับสนุนการให้บริการอื่น ๆ ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5) สนับสนุนการเพิ่มสมรรถนะในการเลือกและรับเทคโนโลยีจากต่างประเทศตลอดจนการจัดการโครงการลงทุนและโครงการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสม และเพื่อเกื้อกูลการสร้างเสริมสมรรถนะทางเทคโนโลยีของประเทศ

(6) ดำเนินการและส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ รวมทั้งการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทั้งในภาครัฐบาลและภาคเอกชน

(7) กระทำการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของสำนักงานและตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งในสำนักงานเรียกว่า “กองทุนเพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี”

ให้จัดตั้งศูนย์พันธุ์วิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ และศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติเป็นส่วนหนึ่งของสำนักงาน

2.9.10 สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

พระราชบัญญัติสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา MSME ดังนี้

ให้จัดตั้งสถาบันขึ้นเรียกว่า “สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย” และให้สถาบันเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(1) ริเริ่ม จัดดำเนินการวิจัย และให้บริการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศในทางเศรษฐกิจและสังคม ให้แก่หน่วยงานของรัฐและวิสาหกิจเอกชน

(2) วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม การอนามัยและสวัสดิภาพของประชาชน

(3) สนับสนุนการเพิ่มผลผลิตตามนโยบายของรัฐบาล โดยเผยแพร่ผลของการวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศในทางเกษตรกรรม อุตสาหกรรม และพาณิชย์กรรม

(4) ฝึกอบรมนักวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

(5) ให้บริการในการทดสอบ ตรวจสอบ และบริการอื่นทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

2.10 ระบบการติดตามและประเมินผลในโครงการส่งเสริม SMEs ในต่างประเทศ

ระบบการติดตามและประเมินผลในโครงการส่งเสริม SMEs เป็นขั้นตอนสำคัญในการวัดผลสำเร็จและประสิทธิภาพของโครงการส่งเสริม SMEs โดยแต่ละประเทศจะมีหน่วยงานที่กำกับดูแลและติดตามว่าโครงการส่งเสริม SMEs เฉพาะ โดยมีขั้นตอนที่สำคัญในระบบการติดตามและประเมินผลในโครงการ คือ การรายงานตัวชี้วัดทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ ดังนี้

1) ประเทศสหรัฐอเมริกา

หน่วยงานภาครัฐในประเทศสหรัฐอเมริกาที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและประเมินโครงการส่งเสริม MSME คือ SBA (Small Business Administration) โดย SBA มีระบบการติดตามและประเมินผลที่มุ่งเน้นการวัดผลของโครงการส่งเสริม MSME ในหลายมิติ เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและผลกระทบที่เกิดจากดำเนินโครงการ

ทั้งนี้วิธีการของ SBA ในการประเมินโครงการ จะเป็นการรวบรวมข้อมูลจากตัวชี้วัดที่หลากหลาย เช่น

- ปริมาณเงินกู้ที่ให้แก่ SMEs
- จำนวนตำแหน่งงานที่สร้างขึ้นจากโครงการส่งเสริม SMEs ของ SBA
- การติดตามอัตราการอยู่ของ SMEs ที่ได้รับการสนับสนุน
- อัตราการเติบโตของรายได้ของ SMEs ที่ได้รับการสนับสนุน
- มูลค่าการส่งออกของ SMEs ที่ได้รับการสนับสนุน
- จำนวน SMEs ที่หลากหลายไม่แบ่งแยก

จุดเด่นของ SBA คือ การให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินเพื่อช่วยให้โครงการสามารถปรับปรุงและประสิทธิภาพขึ้นตามผลการประเมิน

2) สหราชอาณาจักร

หน่วยงานภาครัฐของสหราชอาณาจักรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและประเมินโครงการส่งเสริม SMEs คือ Department for Business, Energy and Industrial Strategy (BEIS) โดย BEIS มีระบบการติดตามและประเมินผลของโครงการส่งเสริม SMEs ในหลายมิติ เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและผลกระทบของโครงการส่งเสริมด้านการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต การส่งออก และนวัตกรรม โดยมีตัวชี้วัด ดังนี้

- จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุน
- อัตราการเพิ่มขึ้นของ SMEs รายใหม่
- อัตราการเติบโตของ SMEs
- มูลค่าด้านการส่งออก
- มูลค่าที่ได้จากการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต
- มูลค่าที่ได้จากนวัตกรรม

จุดเด่นของระบบการประเมินโครงการของ BEIS คือ ใช้การประเมินผลโดยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยเน้นการประเมินโครงการในระยะยาวเพื่อดูประสิทธิภาพของโครงการในระยะยาว และให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการประเมินโครงการ

3) ประเทศออสเตรเลีย

หน่วยงานภาครัฐของประเทศออสเตรเลียที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและประเมินโครงการส่งเสริม SMEs คือ Department of Industry, Science, Energy and Resources

โดยมีระบบติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SMEs ในหลายมิติเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยประเทศออสเตรเลียใช้แนวทางการจัดการตามผลลัพธ์ และตัวชี้วัดประสิทธิภาพ รวมถึงยังใช้การประเมินการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายและประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis) ในการประเมินโครงการด้วยเช่นกัน โดยมีตัวชี้วัดที่สำคัญดังนี้

- จำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับการสนับสนุน
- กิจกรรมทางด้านการพัฒนานวัตกรรม
- จำนวนการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น
- อัตราการเติบโตของรายได้
- มูลค่าที่ได้จากการปรับปรุงด้านประสิทธิภาพการผลิต

จุดเด่นของระบบการติดตามและประเมินผลของประเทศออสเตรเลีย คือ มีการกำหนดตัวชี้วัดสมรรถนะหลัก (Key Performance Indicator) ในการวัดผลและประเมิน รวมถึงมีการประเมินโครงการโดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายและประโยชน์ที่เกิดขึ้น โดยให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีบทบาทประเมินโครงการ

4) ประเทศญี่ปุ่น

หน่วยงานภาครัฐของประเทศญี่ปุ่นที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการสนับสนุนและประเมินโครงการส่งเสริม SMEs คือ Ministry of Economy, Trade and Industry (METI) โดยมีวัตถุประสงค์ในการประเมินผลของโครงการส่งเสริม SMEs ในหลายมิติเพื่อปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ ทั้งนี้ลักษณะของการประเมินนั้น METI มีการเปรียบเทียบในลักษณะ Peer Review และการมีผู้เชี่ยวชาญในการวินิจฉัย SMEs เพื่อให้ข้อมูลที่ต้องการและครอบคลุม ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการส่งเสริม SMEs มีดังนี้

- ผลการดำเนินงานของ SMEs
- อัตราการคงอยู่ของ SMEs
- จำนวนการจ้างงานของ SMEs
- ความสามารถในการรักษารฐานลูกค้าของ SMEs
- ความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้ของ SMEs
- มูลค่าการส่งออกของ SMEs
- ยอดขายของ SMEs
- ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของ SMEs

จุดเด่นของระบบการติดตามและประเมินผลของประเทศญี่ปุ่น คือ มีการเปรียบเทียบแบบ Peer Review และการมีผู้เชี่ยวชาญในการวินิจฉัย รวมถึง SMEs เข้าร่วมในกระบวนการประเมิน ซึ่งช่วยให้การประเมินโครงการส่งเสริมมีความเป็นอิสระและมีความเป็นกลาง

บทที่ 4

การศึกษากลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงาน ภาครัฐและภาคเอกชน

4.1 ภาพรวมของนโยบายการดำเนินงานส่งเสริม MSME ของภาครัฐและภาคเอกชนในปัจจุบัน

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญแก่การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) มาเป็นระยะเวลายาวนาน เห็นได้จากการที่ได้ก่อตั้งสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ สสว. เพื่อเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมและสนับสนุน SME มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 และได้เริ่มต้นจัดทำแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศไทย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2545-2549) มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับและพัฒนาศักยภาพ SME ไทยให้มีความได้เปรียบในการแข่งขันมากขึ้นในระดับสากล โดยในปัจจุบัน การพัฒนา SME โดย สสว. อยู่ภายใต้แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2566-2570)

แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ฉบับที่ 5 ได้กำหนดเป้าหมายในระดับผลกระทบเชิงมหภาคให้ “สัดส่วนมูลค่าของผลิตภัณฑ์มวลรวมของ SME ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศเพิ่มขึ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 40 ภายในปี 2570” (สสว., 2566) นอกจากนี้ยังมีตัวชี้วัดที่ใช้ในการวัดเป้าหมายในหลายมิติ ดังนี้

ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงสถานภาพรวมของ SME โดยรวม

- 1) สัดส่วนรายได้ของ SME ต่อรายได้รวมเพิ่มขึ้น
- 2) สัดส่วน SME ที่จดทะเบียนนิติบุคคลและทะเบียนพาณิชย์ต่อ SME รวมที่เพิ่มขึ้น
- 3) สัดส่วนมูลค่าภาษีมูลค่าเพิ่มของ SME ต่อภาษีมูลค่าเพิ่มรวมเพิ่มขึ้น
- 4) สัดส่วนหนี้สินต่อทุนเฉลี่ยของ SME ต่อภาษีมูลค่าเพิ่มรวมเพิ่มขึ้น
- 5) อัตราการอยู่รอดของ SME รายใหม่ เพิ่มขึ้น

ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความก้าวหน้าของประเด็นในการพัฒนา SME ที่สำคัญ

- 1) สัดส่วนมูลค่าการส่งออกสินค้าของ SME เพิ่มขึ้น
- 2) สัดส่วนมูลค่าการส่งออกบริการของ SME เพิ่มขึ้น
- 3) จำนวน SME ผู้ส่งออกรายใหม่เพิ่มขึ้น
- 4) ส่วนแบ่งการตลาดภายในของ SME เพิ่มขึ้น
- 5) มูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐจาก SME ต่อปี เพิ่มขึ้น
- 6) สัดส่วนสินเชื่อของ SME ต่อสินเชื่อธุรกิจรวม เพิ่มขึ้น
- 7) มูลค่าการระดมทุนของ SME ในตลาดทุน เพิ่มขึ้น
- 8) จำนวน SME ที่มีการวิจัยและพัฒนา การพัฒนานวัตกรรมและจดสิทธิบัตรเพิ่มขึ้น
- 9) จำนวน SME ที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในธุรกิจ เพิ่มขึ้น

10) สัดส่วนมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของ SME ต่อมูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น

11) จำนวน SME ภาคบริการที่มีมูลค่าสูง เพิ่มขึ้น

12) มูลค่าการนำเข้าสินค้าที่ SME ไทยผลิตได้ ลดลง

ตัวชี้วัดที่บ่งชี้ถึงระดับความก้าวหน้าของปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญ

1) จำนวน SME ที่เข้าใช้ระบบ Platform Service ต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้น

2) จำนวนกฎหมาย กฎระเบียบที่ได้รับการปรับปรุงด้านการกำกับดูแลความเป็นธรรมของการแข่งขันทางการค้าและการเป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เพิ่มขึ้น

3) ฐานข้อมูลที่มีข้อมูลที่ทันสมัยสถานการณ์และครอบคลุมใช้กำหนดนโยบายได้

4) Joint KPI มีหน่วยงานรับผิดชอบการขับเคลื่อนการส่งเสริม SME ร่วมกัน

โดยมีแนวทางการดำเนินงาน 3 ประเด็นการส่งเสริมดังนี้

1) การเติบโตที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม

2) การสร้างการเติบโตแบบมุ่งเป้าให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เข้มข้น

3) การพัฒนาสภาพแวดล้อมให้การสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ

ทั้งนี้การแปลงแผนการส่งเสริมฯ ไปสู่แผนปฏิบัติการส่งเสริม SME ประกอบด้วย การดำเนินงานหลากหลายรูปแบบ เช่น

1) โครงการ/กิจกรรมที่ใช้งบประมาณในการดำเนินงานโดยตรง เช่น การพัฒนามาตรฐานสินค้าให้กับ SME การจัดทำศูนย์ข้อมูลด้านการตลาดเชิงลึกสำหรับ SME

2) นโยบาย/มาตรการที่ไม่ใช้งบประมาณ เช่น การแก้ไขกฎหมาย กฎระเบียบที่จะอำนวยความสะดวกให้ภาคธุรกิจ

3) มาตรการทางภาษีที่จะจูงใจให้ SME เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น มาตรการทางภาษีเพื่อการวิจัยและพัฒนา มาตรการทางภาษีเพื่อการปรับเปลี่ยนธุรกิจสู่ดิจิทัล

4) มาตรการทางการเงิน เช่น สินเชื่อ วงเงินการค้ำประกันสินเชื่อ

ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และเกิดผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายตามแนวทางที่แผนได้กำหนด ทาง สสว. ได้ทำหน้าที่เป็น System Integrator กำกับดูแล ประสาน และบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน รวมทั้งติดตามและประเมินผลการส่งเสริมการพัฒนา SME อย่างมีเอกภาพ เป็นระบบครบวงจรตามหลัก PDCA รวมถึงมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการส่งเสริม SME เพื่อชี้วัดความสำเร็จ รวมไปถึงการติดตามการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตามหลัก PDCA การติดตามและประเมินผลแผนการส่งเสริมฯ และแผนปฏิบัติการฯ เป็น การดำเนินตามหลักสากล

1) ภาพรวมของแผน : การติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลของแผนการส่งเสริมฯ และแผนปฏิบัติการฯ เป็นรายปีและเมื่อสิ้นสุดระยะเวลา

2) มาตรการ/โครงการ : เพื่อติดตามระบบและประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของการผลิต ผลิตภัณฑ์ และผลสัมฤทธิ์ รวมถึงผลกระทบ ตลอดจนการประเมินความคุ้มค่าของการดำเนินงานและความสอดคล้องของแผน

3) ผลกระทบต่อ SME ที่เข้ารับบริการ : การติดตามเพื่อประเมินคุณประโยชน์ การพัฒนาที่เกิดขึ้นกับ SME ที่ได้รับความช่วยเหลือจากมาตรการ/โครงการต่าง ๆ

4) กลไกการขับเคลื่อน : เพื่อประเมินบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดทำงบประมาณ การบูรณาการ การทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ

4.1.1 ตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการดำเนินงานส่งเสริม MSME ของภาครัฐและเอกชน

จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการดำเนินงานส่งเสริม MSME ของภาครัฐและเอกชน สามารถรวมถึง

1) การเพิ่มขนาดธุรกิจ

การเพิ่มขนาดของ MSME เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สำคัญสำหรับการประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME ของภาครัฐและเอกชน โดยสามารถวัดจาก รายได้ จำนวนพนักงาน และกำลังการผลิต

2) การสร้างการจ้างงาน

เป็นที่ทราบกันดีว่า MSME มีส่วนสำคัญในการสร้างงานในประเทศ นโยบายที่ส่งเสริมการเติบโตของ MSME ควรส่งผลให้เกิดการสร้างโอกาสการจ้างงาน ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME ของภาครัฐและเอกชน สามารถวัดจำนวนการจ้างงานที่สร้างโดย MSME

3) การเข้าถึงแหล่งเงินทุน

การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตของ MSME ดังนั้น การประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME ควรรวมถึงการวิเคราะห์ความพร้อมและการเข้าถึงทางเลือกทางการเงินสำหรับ MSME เช่น จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ อัตราดอกเบี้ย และระยะเวลาชำระคืน

4) ความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ

การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันในระดับสากลเป็นอีกหนึ่งเป้าหมายสำคัญของนโยบายการประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME เช่น ปริมาณการส่งออกและส่วนแบ่งการตลาด

5) การยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี

การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้เป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตของ MSME นโยบายที่ส่งเสริมการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ควรส่งผลให้ MSME เติบโต การประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME อาจเกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด ดังนี้ จำนวนสิทธิบัตรที่จดทะเบียน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ และการใช้การวิจัยและพัฒนาใน MSME

6) ความยั่งยืน

ความยั่งยืนเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเติบโตและการอยู่รอดของ MSME ในระยะยาว การประเมินประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME อาจเกี่ยวข้องกับตัวชี้วัด การนำแนวทางปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้ การใช้พลังงานหมุนเวียน และการลดของเสีย สามารถใช้วัดประสิทธิภาพของนโยบายที่มุ่งส่งเสริมความยั่งยืนได้

4.2 แนวปฏิบัติที่ดีในการติดตามและประเมินผลนโยบายการดำเนินงานส่งเสริม MSME ของภาครัฐและเอกชน

การติดตามและประเมินผลประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME ควรมีกรอบที่ค้ำประกัน ดังนี้

4.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพที่ชัดเจน

ขั้นตอนแรกในการติดตามและประเมินผลนโยบายการดำเนินงานส่งเสริม MSME คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ชัดเจน

4.2.2 การใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ

การติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพต้องใช้วิธีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ควรรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณเพื่อให้เข้าใจอย่างครอบคลุมเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบาย

4.2.3 การตรวจสอบการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสิ่งสำคัญในการติดตามและประเมินผลประสิทธิผลของนโยบายส่งเสริม MSME ที่มีประสิทธิผล ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึง ผู้ประกอบการ ผู้กำหนดนโยบาย และสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ควรมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการติดตามและประเมินผลเพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลที่รวบรวมและวิเคราะห์ที่ดำเนินการนั้นสะท้อนถึงผลกระทบของนโยบายอย่างถูกต้อง

4.3 กรณีศึกษาการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จ:

4.3.1 โครงการ Digital Champions สำหรับธุรกิจขนาดเล็ของออสเตรเลีย

โครงการ Small Business Digital Champions เป็นความคิดริเริ่มของรัฐบาลออสเตรเลีย ที่มีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ SMEs นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อปรับปรุงผลิตภาพและความสามารถในการแข่งขัน โดยมีกรอบการวิเคราะห์ถึงจำนวนของ SMEs ที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ และผลผลิตและรายได้ที่เพิ่มขึ้น การทบทวนประสิทธิภาพของโครงการเป็นประจำเพื่อให้แน่ใจว่ายังคงตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของ SMEs

4.3.2 World Economic Forum ของธนาคารโลก

การประชุม SME Finance Forum ของธนาคารโลกเป็นเครือข่ายระดับโลกของสถาบันและบุคคลที่ส่งเสริมการเข้าถึงการเงินสำหรับ SME โดยการประชุมนี้มีการติดตามผลกระทบของนโยบาย

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับ SMEs รวมถึงจำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ อัตราดอกเบี้ย และระยะเวลาชำระคืน

4.4 ตัวอย่างรูปแบบการออกแบบสอบถามเพื่อการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน

1. ผู้ประกอบการ SME ได้รับการส่งเสริม จำนวน..... ราย									
ผู้ประกอบการ SME	สาขาธุรกิจ								
	ภาคการผลิต (อาหาร/สิ่งทอ/เคมี ฯลฯ)	ภาคการค้า (ค้าส่ง/ค้าปลีก ฯลฯ)	ภาคบริการ (ท่องเที่ยว/ Logistic ฯลฯ)	ภาคการเกษตร (เกษตรแปรรูป)					
OTOP									
วิสาหกิจชุมชน									
Micro									
S									
M									
L									
ผู้ประกอบการใหม่									
2. ประเด็นที่ได้รับการพัฒนา									
2.1 ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน									
	รวม	Sector				ขนาดธุรกิจ			
ด้าน	(ราย)	Sector...	Sector	Sector	Sector	Micro	S	M	L
มาตรฐาน									
เทคโนโลยี-นวัตกรรม									
ตลาด (online/offline)									

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

Brand / การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา									
มูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์									
Cluster									
การลดต้นทุน/ใช้ Software									

2.2 ด้านปัจจัยเอื้อการดำเนินธุรกิจ
2.2.1 ตลาด E-GP รวม .... ราย

สินค้า-บริการ	มูลค่า (.....บาท)

2.2.2 การปรับกฎระเบียบ รวม ..... เรื่อง

เรื่อง	ประโยชน์ต่อ MSME

2.2.3 ข้อมูลวางแผนธุรกิจ รวม ..... เรื่อง

หลักสูตร	มีผู้ประกอบการใช้ (ราย)

2.2.4 BDS รวม ..... ราย

Sector	ขนาดธุรกิจ	มูลค่า (.....บาท)
	Micro	
	S	
	M	
	L	
	Micro	
	S	

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาภาคการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

	M	
	L	
	Micro	
	S	
	M	
	L	
	Micro	
	S	
	M	
	L	

3. ผลที่เกิดจากการพัฒนาในข้อ 2.

3.1 การขยายสาขาธุรกิจ ... แห่ง

จังหวัด	ขยายสาขาจำนวน (แห่ง)	มูลค่าการลงทุน

3.2 การเพิ่มการลงทุน ... ล้านบาท

จังหวัด	สาขาธุรกิจ	ขนาดธุรกิจ	เพิ่มการลงทุน (ล้านบาท)

3.3 การยกระดับธุรกิจ

	จำนวนผู้ประกอบการ	สาขา
จาก Micro เป็น S		
จาก S เป็น M		
จาก M เป็น L		

4. มูลค่าเศรษฐกิจ

	มูลค่าเศรษฐกิจ (ล้านบาท)	สาขาธุรกิจ	ขนาดธุรกิจ	เพิ่มการจ้างงาน (คน)	รักษาการจ้างงาน (คน)	การลดความเหลื่อมล้ำ (คน)
รายได้/ ยอดขาย						
ส่งออก						

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

การลงทุน							
การจ้างงาน							
ภาษี							
Productivity							

5. การออกแบบระบบกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนผู้รายงานผล

หน่วยงานภาค G	ส่วนราชการ	หน่วยงานรัฐ (องค์กร เอกชน หน่วยงาน อิสระ)	รัฐวิสาหกิจ					
หน่วยงาน ภาคเอกชน	สอท.	SMI	หอการค้า จังหวัด	สภา หอการค้า	สภา ท่องเที่ยว	สมาคม	สมาพันธ์	สถาบัน อิสระ
สถาบันการศึกษา	มหาวิทยาลัย	หน่วยงานวิจัย	วิทยาลัยเทคนิค	วิทยาลัย เพาะช่าง	ฯลฯ			
สถาบันการเงิน	B เฉพาะกิจ ของรัฐ	B เอกชน	กองทุนหมู่บ้าน	กองทุน ต่าง ๆ				
ผู้ประกอบการ SME								

เครื่องมือรายงานผล

แบบสอบถาม อิเล็กทรอนิกส์		
แผน	แผนชาติ + เป้า	
	แผนปฏิรูป + เป้า	
	แผนสภาพัฒน์ + เป้า	
	แผนส่งเสริม SME + เป้า	
	แผนปฏิบัติการ SME + ราชกิจจานุเบกษา + เป้า	
กลุ่มเป้าหมาย	ภาคการผลิต	สาขาอาหาร อัญมณี สิ่งทอ ฯลฯ
	ภาคการค้า	สาขาค้าส่ง ค้าปลีก Online ฯลฯ
	ภาคบริการ	สาขาท่องเที่ยว สปาและบริการ สุขภาพ Digital Content ฯลฯ
	ภาคเกษตร	สาขาเกษตรแปรรูป ฯลฯ
พื้นที่ส่งเสริม	ในประเทศ จังหวัดต่าง ๆ	
	ต่างประเทศ จีน เกาหลี ฯลฯ	
	ชายแดน 4 แห่ง	

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

กลยุทธ์	เพิ่มขีดความสามารถการแข่งขัน + KPI	
	Enabling factor + KPI	
โครงการ	กิจกรรมต่าง ๆ	
	Output/Outcome	
มูลค่าศ.ก.	รายได้ ยอดขาย การส่งออก การลงทุน การจ้างงาน Productivity (ผลิต/แรงงาน) การลดต้นทุน การลดของเสีย การประหยัดทรัพยากร การประหยัดพลังงาน การลดการนำเข้า มูลค่าการทำ (R&D/นวัตกรรม) การออม การเสียภาษี การทำ CSR การขายคาร์บอนเครดิต การยกระดับ SME จาก Micro เป็น S เป็น M เป็น L	

4.5 การพัฒนาโมเดลการติดตามและประเมินผลการส่งเสริม MSME

4.5.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth)

ในการศึกษาการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของการศึกษานี้ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ร่วมกับผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและส่งเสริมและพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ทั้งที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ สถาบันการเงินเฉพาะกิจ และองค์กรเอกชน จำนวน 16 ราย ดังนี้

หน่วยงานภาครัฐ

- 1) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
- 2) กรมส่งเสริมการเกษตร
- 3) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 4) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ
- 5) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- 6) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- 7) สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)
- 8) สำนักงานกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ
สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
- 9) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
- 10) สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย

สถาบันการเงินเฉพาะกิจ

- 11) บริษัทประกันสินเชื่อบุคคลขนาดย่อม
- 12) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)
- 13) ธนาคารอาคารออมสิน

องค์กรเอกชน

- 14) หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- 15) บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด
- 16) สมาคมธนาคารไทย

สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

● สถานภาพ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

สภาพปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในปัจจุบัน ประกอบด้วยมิติสำคัญ ดังนี้

- 1) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ขาดหลักประกัน ทั้งในมิติหลักทรัพย์ ค้ำประกันและบุคคลค้ำประกัน ทำให้ยากต่อการเข้าถึงสินเชื่อ และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จาก

สถาบันการเงิน ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีปัญหาพื้นฐานมาจากวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม มักขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดเก็บข้อมูลในการประกอบกิจการ ทั้งด้านต้นทุน รายรับ รายจ่าย รวมถึงจัดเก็บข้อมูลเอกสารใบสำคัญต่าง ๆ รวมทั้งยังไม่มีระบบการลงทะเบียนเพื่อแสดงตนเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่ขึ้นทะเบียนอย่างถูกต้องกฎหมาย ทำให้ยากต่อการยืนยันตัวตนต่อหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรายย่อยในลักษณะหาบเร่ แผงลอย ซึ่งไม่มีพื้นที่ประจำหรือตัวทะเบียนการค้าที่ชัดเจน จึงเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการจัดเก็บข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในภาพรวมของประเทศ และเป็นปัญหาอุปสรรคสำหรับผู้ประกอบการเองในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน สินเชื่อ หรือมาตรการส่งเสริมพัฒนาต่าง ๆ จากภาครัฐ

2) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ ขาดองค์ความรู้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ ทำให้สินค้าและบริการที่จำหน่ายสู่ตลาดขาดความน่าสนใจ ไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ ขาดโอกาสทางการตลาด โดยเฉพาะผู้ประกอบการที่เป็นรายย่อย มักไม่มีลูกจ้างพนักงาน ทำให้เจ้าของกิจการต้องดำเนินธุรกิจด้วยตนเองตลอดเวลา จึงขาดเวลาและโอกาสในการเข้ารับการพัฒนาเฉพาะความรู้ด้านต่าง ๆ ที่ภาครัฐ หรือหน่วยงานต่าง ๆ จัดให้มีการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการ เพราะหากหยุดธุรกิจก็จะไม่มีรายรับทำให้ขาดสภาพคล่อง ผู้ประกอบการรายย่อยจึงไม่ให้ความสำคัญกับการเข้าสู่ระบบการพัฒนา รวมถึงการพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ ของสินค้าบริการ และส่งผลโดยตรงทำให้ขาดความน่าเชื่อถือในการขอสินเชื่อ หรือโอกาสทางการตลาดอื่น ๆ

3) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ ขาดช่องทางการตลาด แม้หน่วยงานไม่ว่าจะเป็นสถาบันการเงิน ภาครัฐ ภาคเอกชน หรือภาคีเครือข่ายต่าง ๆ จะมีการส่งเสริมส่งเสริมช่องทางการตลาดให้ผู้ประกอบการรายย่อยเป็นจำนวนมาก หลายต่อหลายโครงการ แต่ปรากฏว่าผู้ประกอบการรายย่อยยังไม่สามารถเข้าถึงช่องทางดังกล่าว หรืออาจจะไม่สามารถพัฒนาสินค้าและบริการให้ได้มาตรฐานตรงความต้องการของตลาด และยิ่งขาดความยั่งยืนของช่องทางการตลาด

4) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมส่วนใหญ่ ขาดความรู้เรื่องการเงิน เมื่อไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนตามระบบได้ ก็มักจะกู้ยืมจากนอกระบบ เพราะเข้าถึงได้ง่าย เมื่อได้รับเงินมาหลายต่อหลายผู้ประกอบการก็มักจะไม่วินัยทางการเงิน คือ ไม่นำมาหมุนเวียนในธุรกิจ แต่เป็นการนำเงินไปใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาเรื่องเงินเชื่อในระบบ

● นโยบาย มาตรการ และแผนงานในการส่งเสริม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

นโยบาย มาตรการ และแผนงานในการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะดำเนินการอย่างสอดคล้องตามแผนยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการของหน่วยงาน อย่างไรก็ตามในการพัฒนาจัดทำโครงการหรือแผนงานในการส่งเสริมพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ของหน่วยงานต่าง ๆ จะมีกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน ตามภารกิจของหน่วยงาน จึงยังขาดนิยามหรือการจัด Segment ของผู้ประกอบการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันของภาพรวมในระดับประเทศ เช่น สถาบันการเงิน แบ่งกลุ่มเป้าหมายของผู้ประกอบการตามขนาดของสินเชื่อและเงินทุน เช่น กลุ่มฐานราก คือกลุ่มรายย่อยที่มีเงินทุนหมุนเวียนในกิจการไม่เกิน 1 ล้านบาท กลุ่มที่มีเงินทุนไม่เกิน 10 ล้านบาท กลุ่ม 10-50 ล้านบาท

และเกิน 50 ล้านบาท ขึ้นไป ขณะที่หน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมผู้ประกอบการด้านภาคการเกษตร เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร จะดูแลกลุ่มเป้าหมายที่เพาะปลูก ผลิต และแปรรูป สินค้าเกษตรทุกชนิด (ยกเว้น ข้าวซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของกรมการข้าว) เช่น การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมพัฒนาเป็นตาม ชนิดและประเภทของพืช ไร่พื้นที่ โดยมีหน่วยงานปฏิบัติกระจายตามพื้นที่ต่าง ๆ เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด และเป็นกลุ่มเกษตรกรรายเดียว กลุ่มส่งเสริมอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น

ในการดำเนินงานโครงการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการ หน่วยงานมีรูปแบบ การดำเนินงานที่หลากหลายตามภารกิจภายใต้ขอบเขตของแผนยุทธศาสตร์ แผนแม่บท และแผนปฏิบัติการ ของหน่วยงาน โดยอาจดำเนินการโดยหน่วยงานโดยตรงโดยมีหน่วยงานส่วนกลางเป็นผู้กำหนด นโยบาย และหน่วยงานผู้ปฏิบัติกระจายในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร เป็นต้น และมีรูปแบบดำเนินการผ่านหน่วยงานที่เป็นกลาง (Third party) เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม สถาบัน และเครือข่ายวิชาชีพต่าง ๆ อาทิ ธนาคารออมสิน ที่จัดทำโครงการ พัฒนาส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านสถาบันการศึกษา ได้แก่ มหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น โครงการบ่มเพาะ พัฒนาผู้ประกอบการ โครงการฝึกอบรมฝีมือแรงงาน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ฯลฯ โดยหน่วยงาน ที่ได้รับมอบหมายจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ และมีกำหนดต้องส่งรายงานผล การดำเนินการให้หน่วยงานต้นทางรับทราบ ซึ่งอาจรวมถึงกระบวนการในการติดตามและประเมินผลของ โครงการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการด้วย

● ผลสัมฤทธิ์ของนโยบาย มาตรการ และแผนงานในการส่งเสริมพัฒนา วิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม

ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนโยบาย มาตรการ และแผนงานในการส่งเสริมพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หน่วยงานมักจัดให้มีการประเมินผลโครงการ ที่หน่วยงานส่วนใหญ่ ดำเนินการคือการประเมินผลเมื่อโครงการแล้วเสร็จ หน่วยงานมักประเมินผลการดำเนินการที่สอดคล้อง กับตัวชี้วัดและวัตถุประสงค์ของโครงการ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนกิจการที่ได้รับการส่งเสริม พัฒนา รวมถึงตัวชี้วัดต่าง ๆ ทั้งด้านผลิตภัณฑ์ และด้านรายรับของกิจการ เช่น จำนวนผลิตภัณฑ์ใหม่ ที่ได้รับการพัฒนา ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาคุณภาพ มาตรฐาน รูปแบบบรรจุภัณฑ์ รายได้ที่เพิ่มขึ้น ต้นทุนที่ลดลง มูลค่าการส่งออก ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ประเด็นที่หน่วยงานที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกให้ความคิดเห็นที่ตรงกันก็คือ ผลสัมฤทธิ์บางประการไม่สามารถวัดได้เมื่อสิ้นสุดโครงการทันที แต่อาจต้องรอไประยะเวลาหนึ่ง ที่ผู้ประกอบการจะนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาต่อยอดจนประสบความสำเร็จ เช่น การดำเนินโครงการ พัฒนาหรือการให้ทุนสนับสนุนแก่ผู้ประกอบการเพื่อพัฒนานวัตกรรมแก่ผู้ประกอบการ เมื่อสิ้นสุด โครงการลงผู้ประกอบการอาจจะได้แนวคิดต้นแบบผลิตภัณฑ์หรือแนวคิดใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาเป็น นวัตกรรม ซึ่งอาจต้องใช้เวลาในการนำไปขยายผลเพื่อให้เกิดผลที่เป็นรูปธรรม ดังนั้น ควรให้ความสำคัญ ในการจัดให้มีแนวทางและกลไกในการประเมินผลโครงการเมื่อโครงการดำเนินการไปแล้ว เป็นการ ประเมินย้อนหลัง รวมถึงเป็นการติดตามเพื่อนำปัญหาอุปสรรคของผู้ประกอบการที่นำแนวคิดไปปฏิบัติ จริงในภาคธุรกิจว่ามีข้อควรปรับปรุงอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง เพื่อจะได้นำมาวางแผนในการ

พัฒนาแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการต่อไป โดยกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ให้ข้อสังเกตว่า ควรส่งเสริมและให้ความสำคัญกับความยั่งยืนในการติดตามประเมินผล เช่น การประเมินโครงการเมื่อสิ้นสุดลงไปแล้ว 1-2 ปี หรือระยะเวลาที่เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของโครงการ เพื่อเป็นการทบทวนว่าสิ่งที่ทำไปแล้วมีข้อดีข้อเสียอย่างไร ต้องพัฒนาด้านใดบ้าง และมีแนวทางพัฒนาที่มาจากประสบการณ์ในอดีต รวมถึงการคาดการณ์อนาคต เพื่อให้การพัฒนาผู้ประกอบการเป็นไปอย่างยั่งยืน

● กระบวนการติดตามและประเมินผลวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

รูปแบบการประเมินผลโครงการที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ได้ดำเนินการ ได้แก่

1) การประเมินก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการ ประเมินเพื่อวางแผนโครงการ ว่าโครงการที่จะดำเนินการมีความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน สะท้อนให้เห็นถึงความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัดโครงการ เป็นต้น

2) การประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เป็นการประเมินกระบวนการ ผลการประเมินจะนำไปสู่การตัดสินใจ ปรับปรุง กิจกรรม วิธีการ หรือกระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การประเมินหลังสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินผลลัพธ์ของโครงการ ว่าโครงการประสบความสำเร็จตามแผนที่วางไว้หรือไม่ ผลผลิตและผลลัพธ์ของโครงการเป็นไปตามวัตถุประสงค์/เป้าหมาย หรือไม่ คำนวณเพียงใดผลที่เกิดขึ้นจากโครงการก่อให้เกิดประโยชน์หรือมีผลกระทบด้านบวกด้านลบ ตามมาหรือไม่อย่างไร

การติดตามประเมินผลของโครงการที่หน่วยงานได้จัดทำมักเป็นรูปแบบการประเมินเมื่อสิ้นสุดโครงการ ทั้งนี้ หน่วยงานจะเป็นผู้ดำเนินการเอง หรืออาจมีหน่วยงานที่เป็นกลาง (Third party) ดำเนินการให้ ตัวอย่างเช่น บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม ธนาคารออมสิน เป็นต้น จะว่าจ้างหน่วยงานเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน เช่น สถาบันวิจัย หรือสถาบันการศึกษา ตัวอย่าง Multiplier Effect เช่น อัตราการปล่อยสินเชื่อ 1 ล้าน สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้เป็นเท่าไร และอัตราการจ้างงานเป็นเท่าไร ขณะที่หน่วยงานภาครัฐในหลายหน่วยงานจะดำเนินการติดตามประเมินผลผ่านระบบสารสนเทศ เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มในการติดตามประเมินผลโครงการในระบบออนไลน์ อาทิ กระทรวงอุตสาหกรรม ได้มีนโยบายเพื่อพัฒนาเป็น single form หรือที่เรียกว่า “i-Industry” หรือ กรมส่งเสริมการเกษตรได้พัฒนา e-Project ซึ่งจะรวบรวมโครงการพัฒนาเกษตรกรหรือผู้ประกอบการต่าง ๆ ของกรมฯ ไว้ในที่เดียว โดยผู้รับผิดชอบโครงการจะทำหน้าที่ในการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อรายงานต่อผู้บริหารเป็นรายปี เป็นต้น ซึ่งจะจัดเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และรวมถึงหน่วยงานที่กระจายอยู่ในภูมิภาค เช่น เกษตรอำเภอ เกษตรจังหวัด จะต้องทำการรายงานผลการดำเนินโครงการเข้าสู่ระบบส่วนกลางของกรมฯ ด้วย

● ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการติดตามประเมินผล

หน่วยงานได้มีการกำหนดตัวชี้วัดผลสำเร็จ โดยใช้ตัวชี้วัดของการประเมินต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ด้านปริมาณ (Quantity) ด้านคุณภาพ (Quality) ด้านเวลา/สถานที่ (Timeless/Place) ต้นทุน (ค่าใช้จ่าย) Cost (Price)

การกำหนดกรอบแนวทางและวิธีการในการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาตาม แผนพัฒนา ประกอบด้วย 1.การประเมินผลกระบวนการ (Process Evaluation) หรือ การประเมิน ประสิทธิภาพ (Efficiency Evaluation) 2.การประเมินผลโครงการ (Project Evaluation) หรือ การ ประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) และ 3. การประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation)

ตัวอย่างเกณฑ์พิจารณาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการติดตามประมวผล เช่น สัดส่วนผลผลิตต่อค่าใช้จ่าย ผลผลิตต่อกำลังคน ผลผลิตต่อหน่วยเวลา หรือตัวชี้วัดอื่น ๆ เช่น จำนวน ครวเรือนที่ได้รับการอบรมอาชีพเสริมนอกภาคเกษตรต่อเดือน จำนวนผู้ประกอบการรายย่อยที่ได้รับการ ส่งเสริมการลงทุนในแต่ละช่วงไตรมาส ด้านการประหยัดทรัพยากรการจัดการ

เกณฑ์ประสิทธิผล (Effectiveness) การประเมินประสิทธิผล เป็นเกณฑ์พิจารณาระดับ การบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์ จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของ ประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ เช่น ระดับการบรรลุเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดว่าโครงการบรรลุ เป้าหมายด้านใดบ้างและการบรรลุ เป้าหมายส่งผลกระทบต่อประชากรเป้าหมายอย่างไร โดยสามารถวัดการ เปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและคุณภาพของ ประชากรเป้าหมาย อาทิ การบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม ระดับการมีส่วนร่วม ระดับความพึงพอใจ เป็นเกณฑ์วัดระดับการยอมรับ และการวิเคราะห์ความ เสี่ยงของโครงการ สำหรับผลกระทบ (Impacts) ในภาพรวมระยะยาว ผลกระทบอาจมีทั้งที่มุ่งหวัง (Intended impacts) และผลกระทบที่ไม่ได้มุ่งหวัง (Unintended impacts) ซึ่งอาจเป็นผลด้านบวกหรือ ด้านลบก็ได้

● ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการติดตามประเมินผล

ปัญหาอุปสรรค และข้อจำกัดในการติดตามประเมินผล มีหลายประการด้วยกัน เช่น ปัญหาในการจัดเก็บข้อมูลให้ครบถ้วน ครอบคลุม เนื่องจากหน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมมีจำนวนมาก และกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ รวมถึงมีสถานภาพในการประกอบธุรกิจของ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเองมีแตกต่างกัน การพัฒนาการและระบบในการจัดเก็บข้อมูลให้ ครอบคลุมยังสามารถทำได้จำกัด สามารถสรุปประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรคของการจัดเก็บข้อมูลเพื่อ ติดตามประเมินผล ดังนี้

1) การขาดการจัดเก็บข้อมูลของผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ประกอบการ รายย่อย (Micro) ผู้ประกอบการที่ดำเนินการในรูปแบบบุคคลธรรมดา อาจขาดความรู้ความเข้าใจในการ จัดเก็บข้อมูลของการประกอบธุรกิจ ไม่ตระหนักถึงความสำคัญในการจัดเก็บข้อมูล การแสดงตนว่าเป็น ผู้ประกอบการ หรือผู้ประกอบการเองมีความกังวลใจที่จะส่งมอบข้อมูลให้หน่วยงาน เนื่องจากกังวลต่อ การเผยแพร่ข้อมูลอ่อนไหวบางประการ เช่น รายได้ ยอดขาย ฯลฯ เนื่องจากสถานการณ์ด้านการแข่งขัน ในอุตสาหกรรมค่อนข้างสูง หรือประเด็นเรื่องภาษี เป็นต้น

2) ภารกิจของหน่วยงานที่มีขอบเขตที่แตกต่างกันและยังขาดการบูรณาการ หน่วยงานที่มีภารกิจในการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการ ยังขาดเจ้าภาพที่จะทำหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางของข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงระบบสารสนเทศในการจัดเก็บข้อมูลที่กระจายอยู่ภายใต้หน่วยงานต่าง ๆ ให้เป็นภาพรวมของทั้งประเทศ ทั้งนี้ ข้อมูลที่หน่วยงานจัดเก็บมักแตกต่างกัน โดยจะจัดเก็บให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการใช้ของหน่วยงาน ดังนั้น ในการรวบรวมประมวลผลข้อมูล จึงต้องผ่านกระบวนการรวบรวมข้อมูล และ Cleansing ก่อนจึงจะสามารถนำไปประมวลผลได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคในการบูรณาการข้อมูลระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

4.5.2 การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ในการศึกษาการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนของการศึกษานี้ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับผู้แทนในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและส่งเสริมและพัฒนา MSME ทั้งที่เป็นหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน ผู้ประกอบการ และนักวิชาการ รวมจำนวน 2 ครั้ง สามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

● ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตัวแทนและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานที่กำหนดนโยบายและส่งเสริมและพัฒนา MSME มีคำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินที่มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1) การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรมีความเป็นระบบและเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเก็บข้อมูลและแสดงผลอย่างชัดเจน และเป็นไปในทิศทางที่มุ่งสู่ความโปร่งใสและมีส่วนร่วม โดยควรมีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกับระบบที่มีการใช้ในปัจจุบัน อาจเน้นการเชื่อมโยงฐานข้อมูลผ่าน API ระหว่างหน่วยงาน

2) การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสำหรับหน่วยงานภาคเอกชนนั้น ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนผ่านหอการค้า สมาคมผู้ประกอบการ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด เพื่อขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการประเมินผลความสำเร็จของโครงการด้วย

3) การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลควรมีการแยกเป็นการประเมินในรูปแบบพื้นที่ด้วย นอกเหนือผลของส่วนกลาง หรือภาพรวมประเทศ เพื่อให้เห็นประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการในเชิงพื้นที่

4) การกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับระบบการติดตามและประเมินผลโครงการเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ โดยตัวชี้วัดที่ดีควรมีการแบ่งตามลักษณะของอุตสาหกรรมและขนาดของวิสาหกิจขนาดกลางและย่อม ที่แตกต่างกัน ตัวชี้วัดควรรองรับการวัดผลในมิติต่าง ๆ เช่น การเติบโตของรายได้ การสร้างงาน การนำเสนอนวัตกรรม และการเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ

5) การประเมินความสำเร็จควรทำอย่างต่อเนื่อง โดยประกอบด้วยการประเมินตามตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ล่วงหน้า หลังเสร็จสิ้นโครงการ และการเปรียบเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ในบางโครงการผลของการดำเนินการอาจมีความต่อเนื่อง ไม่ได้เกิดขึ้นทันที เช่น โครงการในลักษณะการให้ความรู้ หรือการส่งเสริมด้านการนวัตกรรม หรือการจับคู่ทางธุรกิจ จึงควรมีการวัดผลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อสามารถได้ข้อมูลด้านผลกระทบทางเศรษฐกิจที่อาจเกิดขึ้น

6) ระบบและกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรจะต้องเป็นระบบที่สามารถลดความซ้ำซ้อนการให้ข้อมูลได้ สามารถใช้ได้กับทุกหน่วยงาน เอามาเทียบเคียงกันได้ สามารถวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ได้ แต่ไม่เป็นภาระของหน่วยงานจนเกินไป เพื่อให้เกิดการบูรณาการมากที่สุด

7) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล อาจอยู่ในรูปของจำนวนมูลค่าที่เพิ่มขึ้น และควรมีเกี่ยวกับจำนวนผู้ประกอบการใหม่ที่ได้รับการพัฒนาด้วย เพื่อเป็นการวัดในความสำเร็จที่มีประสิทธิภาพในรูปของการได้รับประโยชน์ของโครงการแก่ผู้ประกอบการรายใหม่ที่นอกเหนือจากรายเดิม

8) ปัจจุบันแต่ละหน่วยงานจะมีระบบการติดตามและประเมินผลของตนเองในแต่ละโครงการ และยังไม่มีการเชื่อมโยง หรือแบ่งปันข้อมูลระหว่างหน่วยงาน ยกเว้นจะเป็นโครงการที่ต้องรายงานผ่านระบบ eMENSUR หรือโครงการที่เป็นงบประมาณที่ต้องรายงานแก่เจ้าของแหล่งเงินทุน

9) หน่วยงานบางหน่วยงานมีการส่งเสริมผู้ประกอบการ แต่ไม่ได้มีการเฉพาะเจาะจงเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมโดยเฉพาะ จึงมีความจำเป็นหรือจำแนกเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นต่อวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

10) ในส่วนของหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือทางด้านการเงินจะมีการรายงานที่ชัดเจนต่อธนาคารแห่งประเทศไทย จึงจะมีจำนวนมูลค่าการปล่อยสินเชื่อ จำนวนลูกค้า สามารถระบุความสำเร็จของโครงการที่ชัดเจนจากการติดตามผ่านลูกค้าของธนาคาร ซึ่งจะมีการติดตามที่ชัดเจนกว่าโครงการช่วยเหลือทางด้านอื่น ๆ ที่ยังไม่มีระบบลงทะเบียนผู้ประกอบการเดียวกัน

11) หน่วยงานที่กำกับดูแลทางด้านภาษีจะเป็นอีกหนึ่งหน่วยงานที่สามารถติดตามและประเมินผลของโครงการได้ชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามจะสามารถติดตามข้อมูลเฉพาะในส่วนของผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล หรือจดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่ม

12) อุปสรรคหรือความท้าทายในการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมนั้นคือ การเชื่อมโยงระบบที่จะติดตามผู้ประกอบการ โดยอาจจะเป็นมีรหัสผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เดียวกัน เพื่อจะสามารถติดตามการขยายตัวหรือการเติบโตของธุรกิจได้ อย่างไรก็ตาม สำหรับในกลุ่มผู้ประกอบการรายย่อย หรือวิสาหกิจชุมชน อาจจะต้องมีการกำหนดรหัสที่ชัดเจน เพื่อให้ติดตามถึงความสำเร็จของโครงการได้ เช่น ในส่วนของมาตรฐานอาหารและยานั้น การลงทะเบียน อย. จะใช้รหัสนิติบุคคล กรณีบริษัทหรือ รหัสของผู้ดำเนินกิจกรรมกรณีเป็นบุคคล ดังนั้นวิสาหกิจชุมชน อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงของผู้ดำเนินกิจการ จึงไม่สามารถติดตามได้

13) การพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมควรมีการระบุมิติที่ชัดเจน สอดคล้องต่อเนื่องและเป็นทิศทางเดียวกัน

หากสามารถประเมินก่อนหรือหลังเพื่อวัดความสำเร็จของโครงการ หรือการติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จะทำให้การติดตามและประเมินผลเป็นระบบที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

14) ในประเด็นความสนใจในการใช้ระบบนั้น ตัวแทนของหน่วยงานเห็นว่าหากระบบมีการลดความซ้ำซ้อน หรือเป็นระบบที่ใช้ได้ง่าย ข้อมูลแสดงผลลัพธ์ในรูปรายงานแบบ Real Time จะส่งเสริมแรงจูงใจในการใช้ระบบมากยิ่งขึ้น

15) สำหรับการพัฒนาระบบให้ทางผู้ประกอบการเป็นผู้กรอกนั้น จะต้องให้ผู้ประกอบการมีความเข้าใจกับคำจำกัดความของคำถามการติดตามประเมิน และอาจจะมีรายงานการเปรียบเทียบธุรกิจของผู้ประกอบการ กับผู้ประกอบการอื่น ๆ หรือมีการได้รับสิทธิประโยชน์หรือข้อสนับสนุนที่มากกว่าหากเข้าร่วมระบบติดตามและประเมิน จะเป็นแรงจูงใจในการเข้าร่วมมากยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสำหรับโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเก็บข้อมูลและแสดงผลอย่างชัดเจน และใช้ตัวชี้วัดที่เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะของอุตสาหกรรมและขนาดของธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และประเภทธุรกิจที่แตกต่างกัน โดยมีช่วงระยะเวลาในการติดตามเป็นรายไตรมาส และมีการประเมินทั้งหลังเสร็จสิ้นโครงการ และในระยะยาว เพื่อสามารถประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโครงการอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4.6 การรวบรวมผลการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2565 และ ปี 2566

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (MSME) เพื่อขอความอนุเคราะห์ข้อมูล จำนวน 117 หน่วยงาน สามารถสรุปรายชื่อได้ ดังนี้

ตารางที่ 4-1 รายชื่อหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
1	สำนักนายกรัฐมนตรี	1	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
		2	สำนักงานส่งเสริมการจัดประชุมและนิทรรศการ (องค์การมหาชน)
2	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	3	กรมการข้าว
		4	กรมประมง
		5	กรมปศุสัตว์
		6	กรมวิชาการเกษตร
		7	กรมส่งเสริมการเกษตร
		8	กรมส่งเสริมสหกรณ์
		9	กรมหม่อนไหม
		10	สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
		11	สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
		12	สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ
		13	สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
3	กระทรวงการท่องเที่ยวและการกีฬา	14	กรมการท่องเที่ยว
4	กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์	15	กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว
5	กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	16	สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
		17	สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
6	กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	18	สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน)
7	กระทรวงพาณิชย์	19	กรมการค้าภายใน
		20	กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ
		21	กรมพัฒนาธุรกิจการค้า
		22	กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ
		23	สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
		24	องค์การคลังสินค้า

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
8	กระทรวงวัฒนธรรม	25	สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
		26	สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย
9	กระทรวงสาธารณสุข	27	กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
		28	กรมอนามัย
		29	สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
10	กระทรวงอุตสาหกรรม	30	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
		31	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย
		32	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
		33	สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม
11	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (อว.)	34	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี
		35	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
		36	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
		37	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
		38	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
		39	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
		40	มหาวิทยาลัยทักษิณ
		41	มหาวิทยาลัยนเรศวร
		42	มหาวิทยาลัยบูรพา
		43	มหาวิทยาลัยพะเยา
		44	มหาวิทยาลัยมหิดล
		45	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
		46	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
		47	มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
		48	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
		49	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
		50	มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
		51	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
		52	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
		53	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
		54	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
		55	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
		56	มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
		57	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
		58	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

รายงานฉบับสมบูรณ์ (Final Report)

งานศึกษาพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ของประเทศ

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
11	กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และ นวัตกรรม (อว.) (ต่อ)	59	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
		60	มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
		61	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
		62	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
		63	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
		64	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
		65	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
12	สถาบันการเงิน	66	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แห่งประเทศไทย
		67	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
		68	ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย
		69	ธนาคารออมสิน
		70	ธนาคารอาคารสงเคราะห์
		71	ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย
		72	บริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม
		73	ธนาคารแห่งประเทศไทย
13	รัฐวิสาหกิจ	74	สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน)
		75	การกีฬาแห่งประเทศไทย
		76	การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
		77	การยางแห่งประเทศไทย
		78	องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร
		79	สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
14	ภาคเอกชน	80	บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด
		81	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
		82	สถาบันไทยเยอรมัน
		83	สถาบันพลาสติก
		84	สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
		85	สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
		86	สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ
		87	สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์
		88	สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย
		89	สถาบันยานยนต์

ลำดับ	กระทรวง/สังกัด	ลำดับ	หน่วยงาน
14	ภาคเอกชน (ต่อ)	90	สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ
		91	สถาบันวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม อุตสาหกรรมการผลิต (SMI)
		92	สถาบันเหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย
		93	สถาบันอาหาร
		94	สภาวิชาชีพบัญชี
		95	สภาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย (สภาเอสเอ็มอี)
		96	สภาองค์การนายจ้างแห่งประเทศไทย
		97	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
		98	สมาคมการค้าปุ๋ยและธุรกิจการเกษตรไทย
		99	สมาคมการค้าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
		100	สมาคมธนาคารไทย
		101	สมาคมธุรกิจท่องเที่ยวภายในประเทศ (สทท.)
		102	สมาคมผู้ค้าและส่งออกผลไม้ไทย
		103	สมาคมผู้ประกอบการข้าวถุงไทย
		104	สมาคมผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและ ขนาดย่อมไทย
		105	สมาคมผู้ผลิตชิ้นส่วนยานยนต์ไทย
		106	สมาคมผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าฮาลาลไทย
		107	สมาคมผู้ผลิตอาหารสำเร็จรูป
		108	สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยีไทยญี่ปุ่น
		109	สมาคมอาหารแช่เยือกแข็งไทย
110	สมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย		
111	หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย		
15	หน่วยงานอื่น ๆ	112	กองทุนพัฒนาผู้ประกอบการเทคโนโลยีและ นวัตกรรม
		113	กองทุนพัฒนาฝีมือแรงงาน
		114	กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย
		115	กองทุนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงาน
		116	กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
		117	หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.)

นอกเหนือจากการประสานงานขอข้อมูลจากหน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว การศึกษานี้ยังมีการรวบรวมโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ จำแนกตามยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

โครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถแบ่งตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้องได้ ดังนี้

ตารางที่ 4-2 จำนวนโครงการที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง จำแนกรายกระทรวง

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	จำนวนโครงการ
การต่างประเทศ	10
การเกษตร	76
อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	55
การท่องเที่ยว	305
พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ	1
ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางยุคใหม่	233
เขตเศรษฐกิจพิเศษ	6
ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต	2
เศรษฐกิจฐานราก	63
การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	3
การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม	11
รวม	765

นอกจากนี้การศึกษานี้ยังติดตามผลการดำเนินโครงการภายใต้ ยุทธศาสตร์ที่ 4: ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งครอบคลุมเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน สนับสนุนการพัฒนาตลาด การตลาด โดยครอบคลุมถึงโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติที่เกี่ยวข้อง คือ เศรษฐกิจฐานราก จำนวน 247 โครงการ โดยมีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 55 โครงการ

4.7 การแสดงผลข้อมูลจากระบบ eMENSCR

จากโครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ ซึ่งจะมุ่งเน้นที่การส่งเสริมผู้ประกอบการและขนาดย่อมโดยเฉพาะ โดยจะมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4-3 งบประมาณตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

เป้าหมายของแผนแม่บทย่อย	งบประมาณ (บาท)
การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	141,325,668
การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	341,680,500
ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น	-
ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น	-
มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	4,830,500
มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น	106,630,950
สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น	4,336,297,500
อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น	693,502,850
รวมงบประมาณทั้งหมด	7,292,223,668

หมายเหตุ : ผู้ตอบไม่สามารถระบุงบประมาณ ตามเป้าหมายความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น และด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น

ตารางที่ 4-4 สัดส่วนของโครงการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย

เป้าหมายของแผนแม่บทย่อย	จำนวนโครงการ	สัดส่วน (%)
การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	49	21.03
การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น	30	12.87
ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น	26	11.16
ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น	45	19.31
มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น	4	1.72
มูลค่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเพิ่มขึ้น	10	4.29
สินค้าหรือบริการรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น	6	2.58
อันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น	63	27.04
รวม	233	100.00

ตารางที่ 4-5 สัดส่วนของโครงการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามกระทรวงและหน่วยงานที่ดำเนินการ

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ	สัดส่วน (%)
กระทรวงกลาโหม	1	0.43
กระทรวงการคลัง	8	3.43
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	1	0.43
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	39	16.74
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1	0.43
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม	2	0.86
กระทรวงพาณิชย์	90	38.63
กระทรวงมหาดไทย	2	0.86
กระทรวงยุติธรรม	1	0.43
กระทรวงแรงงาน	1	0.43

ตารางที่ 4-5 สัดส่วนของโครงการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามกระทรวงและหน่วยงานที่ดำเนินการ (ต่อ)

หน่วยงาน	จำนวนโครงการ	สัดส่วน (%)
กระทรวงสาธารณสุข	5	2.14
กระทรวงอุตสาหกรรม	36	15.45
จังหวัดและกลุ่มจังหวัด	5	2.14
สำนักนายกรัฐมนตรี	41	17.60
รวม	233	100.00

ตารางที่ 4-6 สัดส่วนของโครงการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามภูมิภาคที่ดำเนินการ

ภูมิภาค	จำนวนโครงการ	สัดส่วน (%)
กรุงเทพฯ และปริมณฑล	7	3.00
ต่างประเทศ	1	0.43
ทั่วประเทศ	158	67.81
ภาคกลาง	10	4.29
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	14	6.01
ภาคใต้	4	1.72
ภาคเหนือ	6	2.58
ไม่ระบุ	33	14.16
รวม	233	100.00

ตารางที่ 4-7 สัดส่วนของโครงการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จำแนกตามมิติในการส่งเสริม

มิติด้านการพัฒนา	จำนวนโครงการ	สัดส่วน (%)
การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา	5	2.14
การตลาด/การเข้าถึงตลาด	58	24.89
การทำงานร่วมกันและการสร้างเครือข่าย (คลัสเตอร์)	14	6.01
การลดต้นทุน	5	2.15
การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพ เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา	131	56.22
การสนับสนุนทางการเงิน	1	0.43
การสร้างมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์	2	0.86
ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	0	0
ความรู้ทางการเงิน	1	0.43
นวัตกรรมและเทคโนโลยี	14	6.01
มาตรฐาน	2	0.86
รวม	233	100.00

เมื่อพิจารณาผลความสำเร็จจากการดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ แบ่งตามเป้าหมายของแผนแม่บทย่อยนั้น สามารถสรุปผลความสำเร็จตามแต่ละเป้าหมายของแผนแม่บทย่อย ดังนี้

1. การขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยการขยายตัวการส่งออกของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้นนั้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการพัฒนาศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันการประกอบธุรกิจระหว่างประเทศ มูลค่าการส่งออกที่สูงขึ้น มูลค่าการจับคู่ทางการค้าที่สูงขึ้น คู่เจรจาทางการค้าที่สูงขึ้น การมีข้อมูลเชิงลึกและเชิงกว้างเกี่ยวกับการเจรจาการค้าสิทธิประโยชน์ และผลกระทบจากความแตกต่างทางการค้าที่เผยแพร่มากขึ้น

2. การขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยเพิ่มขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยการขยายตัวของวิสาหกิจเริ่มต้นในประเทศไทยนั้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น จำนวนวิสาหกิจที่เพิ่มขึ้น มูลค่าการลงทุนของภาคเอกชน รายงานแนวโน้มอุตสาหกรรม จำนวนผู้ประกอบการ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่ได้รับการพัฒนาและยกระดับความสามารถในการแข่งขัน ในส่วนนี้ รวมถึงจำนวนผู้ประกอบการที่ได้รับความรู้ที่เพิ่มขึ้น การมีผลิตภัณฑ์ใหม่ และยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่สูงขึ้น

3. ความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยความสามารถในการแข่งขันด้านการค้าระหว่างประเทศของประเทศไทยดีขึ้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น การเพิ่มขีดความสามารถการแข่งขันในภาคเอกชน มูลค่าการเจรจาการค้ารวมสูงขึ้น มูลค่าการสั่งซื้อสินค้าผ่านกิจกรรมเพิ่มขึ้น จำนวนผู้ประกอบการได้รับการพัฒนา จำนวนการรับรู้การประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์สินค้าและบริการไทยทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบการได้รับการส่งเสริมในด้านการตลาด

4. ความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลดีขึ้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น ผู้ประกอบการได้รับการพัฒนายกระดับศักยภาพ มูลค่าการลงทุนจากการสร้างโอกาสทางธุรกิจสูงขึ้นผู้ประกอบการมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก มีต้นแบบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของวิสาหกิจชุมชน จำนวนสถานประกอบการ/ผู้ประกอบการอาชีพอิสระได้รับการพัฒนาฝีมือแรงงานสูงขึ้น ผู้ประกอบการได้รับการยกระดับ และมีความเชื่อมโยงกับธุรกิจรายอื่น

5. มูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยมูลค่าการระดมทุนผ่านตลาดทุนของกิจการที่เริ่มตั้งต้นและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพิ่มขึ้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น มีเครื่องมือเพื่อรองรับการระดมทุนที่หลากหลายปรับปรุงหลักเกณฑ์ PP-SME (โดยเปิดให้บริษัทจำกัดที่มีขนาดเกินกว่า SME สามารถเสนอขายหลักทรัพย์ตามหลักเกณฑ์ได้) มีกิจการที่สามารถระดมทุนและเข้าจดทะเบียน

6. สินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น

ความสำเร็จของการดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยสินเชื่อธุรกิจรายใหม่ที่ไม่ใช่รายใหญ่เฉลี่ยต่อปีเพิ่มขึ้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น มีจำนวนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการวิเคราะห์ปรับปรุงหรือเปลี่ยนเครื่องจักรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีโรงงานได้รับโอกาสการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

7. วัตถุประสงค์ของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น

ความสำเร็จของดำเนินการภายใต้เป้าหมายของแผนแม่บทย่อยอันดับนโยบายของภาครัฐที่มีต่อวิสาหกิจและผู้ประกอบการด้านการสนับสนุนและความสอดคล้องของนโยบายดีขึ้น มีความหลากหลายโดยสามารถแสดงถึงความสำเร็จในหลายมิติ เช่น มีการสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาแพลตฟอร์ม Super Application มีผู้ประกอบการเข้าร่วมแพลตฟอร์ม และมีฐานข้อมูล Big Data

4.8 ผลที่ได้จากการรวบรวมผลการส่งเสริม MSME ปีงบประมาณ 2565-2566

1. ผลกระทบต่อความสามารถในการเข้าถึงสินเชื่อ

โครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของบริษัทประกันสินเชื่ออุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.) ในระหว่าง 1 มกราคม – 31 ตุลาคม 2565 นั้นสามารถช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเข้าถึงสินเชื่อต่อเนื่อง อนุมัติค่าประกัน จำนวน 128,581 ล้านบาท ได้สินเชื่อจำนวน 78,510 ราย อนุมัติหนังสือค้ำประกัน (LG) 82,461 ฉบับ ก่อให้เกิดสินเชื่อในระบบ 140,958 ล้านบาท รักษาการจ้างงาน 893,073 ตำแหน่ง และสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ 531,039 ล้านบาท (ที่มา: https://www.tcg.or.th/news_inside.php?news_id=6224)

สำหรับมาตรการทางการเงินสินเชื่อฟื้นฟู ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือด้านสภาพคล่องแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่มีศักยภาพที่ได้รับผลกระทบจากการระบาดโควิด-19 ซึ่งธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ได้ให้กู้ยืมเงินแก่สถาบันการเงิน เพื่อนำไปให้กู้ยืมแก่ผู้ประกอบการต่อและให้ธุรกิจสามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ รักษาระดับการจ้างงาน และช่วยเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีเงื่อนไขไม่ให้นำเงินสินเชื่อดังกล่าวมาชำระหนี้เดิมที่มีอยู่กับสถาบันการเงินที่ให้ผู้ประกอบการกู้ยืมเงิน มีการอนุมัติสินเชื่อรวมทั้งสิ้น 206,715 ล้านบาท จำนวน 59,064 ราย (ข้อมูล ณ วันที่ 9 มกราคม 2566) (ที่มา: <https://www.bot.or.th/th/our-roles/special-measures/fin-rehab.html>)

นอกจากนี้ในส่วนของโครงการมธรรมร่วมใจแก้หนี้ : มีหนี้ต้องแก้ไข เริ่มต้นใหม่อย่างยั่งยืน โดยกระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 1 (4-6 พ.ย.) กรุงเทพฯ และ ครั้งที่ 2 (18-20 พ.ย.) จังหวัดขอนแก่น พบว่ามี ผู้ประกอบการขอรับคำปรึกษาแก้หนี้ที่บูธ บสย. จำนวน 945 ราย ประกอบด้วย ขอสินเชื่อธุรกิจ 164 ราย แก้ไขหนี้ ปรับปรุงโครงสร้างหนี้ 119 ราย และปรึกษาธุรกิจ 18 ราย และสอบถามและรับบริการทั่วไป 644 ราย

ในปี 2565 ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ธสน.) สามารถสนับสนุนผู้ประกอบการไทยด้วยผลิตภัณฑ์ทางการเงินและไม่ใช่การเงินได้อย่างครบวงจร โดยมีวงเงินอนุมัติสินเชื่อใหม่ของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวน 12,961 ล้านบาท (ที่มา: <https://moneyandbanking.co.th/2022/6636/>)

2. ผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลขั้น

โครงการส่งเสริมการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีดิจิทัลขั้นสูง ของสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ปี 2565 ก่อให้เกิดผลกระทบดังนี้

- 1) ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับการพัฒนาเทคโนโลยีเชิงลึก จำนวน 290 ราย
- 2) ผู้ประกอบการเทคโนโลยีได้รับการบ่มเพาะ จำนวน 40 คน
- 3) โครงการวิจัยและพัฒนาได้รับการรับรองเพื่อยกเว้นภาษี จำนวน 450 โครงการ มูลค่าโครงการ 1,350 ล้านบาท
- 4) ผลิตภัณฑ์และบริการนวัตกรรมที่ได้รับการประกาศขึ้นทะเบียนในบัญชีนวัตกรรมไทย จำนวน 65 ผลงาน
- 5) บุคลากรในชุมชนที่นำผลงานวิจัยและองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในภาคเกษตรกรรมและสังคม จำนวน 9,500 คน
- 6) พัฒนาบุคลากรเกษตรอัจฉริยะ Young Smart Farmer จำนวน 260 คน
- 7) ถ่ายทอดเทคโนโลยีให้แก่เกษตรกร จำนวน 1,000 คน เพื่อยกระดับมาตรฐานและเพิ่มประสิทธิภาพเกษตรปลอดภัย

บทที่ 6 กลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME

6.1 ที่มาของการพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

วัตถุประสงค์และขอบเขตการดำเนินงานการศึกษานี้ ประกอบด้วย พัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ซึ่งรวมถึงการดำเนินงานของหน่วยภาครัฐ (ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ สถาบันการเงิน) และภาคเอกชน โดยมีการศึกษางานศึกษาในอดีต การสัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดทำ การประชุมกลุ่มย่อย โดยจากการศึกษาและทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่ากลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME ในปัจจุบันจะอยู่ในรูปแบบต่างคนต่างทำ โดยแต่ละหน่วยงานจะมีการจัดเก็บในรูปแบบเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน โดยเน้นที่ภารกิจของหน่วยงานเป็นหลัก โดยหากเป็นงบประมาณจากภาครัฐ จะมีการรายงานผ่านระบบ eMENSQR ซึ่งเป็นการรายงานโครงการที่เป็นแผนปฏิบัติการของหน่วยงาน โดยรายละเอียดหลักของ eMENSQR คือ การเชื่อมโยงของโครงการกับแผน 3 ระดับ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดของ eMENSQR ยังคงมีอยู่ในส่วนของระบุผลกระทบของโครงการ ซึ่งจะมีความหลากหลาย รวมถึง โครงการในระบบ eMENSQR เป็นโครงการตามแผนปฏิบัติการของหน่วยงานซึ่ง หน่วยงานดังกล่าวอาจจะไม่ได้มีภารกิจเฉพาะในการส่งเสริม MSME จึงไม่ได้มีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสาขา หรือขนาดของ MSME จึงไม่สามารถแบ่งแยกสัดส่วนที่ชัดเจนได้ ด้วยข้อจำกัดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการพัฒนากลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME

6.2 การทบทวนกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

จากการทบทวนวรรณกรรม สัมภาษณ์เชิงลึก และการจัดทำประชุมกลุ่มย่อยเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในปัจจุบันและกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่ควรจะเป็น สามารถสรุปกรอบแนวคิดที่เป็นแบบอย่างที่ดีได้ ดังตารางที่ 6-1

ตารางที่ 6-1 สรุประบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ

หน่วยงาน	คุณสมบัติเด่นที่มี/ควรจะเป็น
บริษัทประกันสินเชื่อ อุตสาหกรรมขนาดย่อม (บสย.)	คุณสมบัติเด่นที่มี <ul style="list-style-type: none"> - ระบบ Line และแพลตฟอร์มที่ผู้ประกอบการสามารถให้ข้อมูลและแสดงผลสถานะแบบ Real Time คุณสมบัติที่ควรจะเป็น <ul style="list-style-type: none"> - สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานพันธมิตรเพื่อเป็น Big Data โดยอาจจะมีการเชื่อมโยงโดยใช้ ระบบ SME One ID

ตารางที่ 6-1 สรุปรบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ (ต่อ)

หน่วยงาน	คุณสมบัติเด่นที่มี/ควรจะเป็น
สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA)	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการติดตามประเมินผลโดยใช้แบบสอบถาม สำหรับโครงการที่ได้รับทุนจากสำนักงานโดยมีการรายงานผลลัพธ์ในรูปแบบของการลดต้นทุน และรายรับเพิ่ม <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการเชื่อมโยงข้อมูลเป็น Open Data ที่กว้างขึ้นโดยใช้ข้อมูลเกษตรกร ข้อมูลกรมการปกครอง
สำนักงานกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบติดตามเป็นรายโครงการ และมีการรวบรวมประมวลผลเป็นประจำทุกปี <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีหน่วยงานกลาง (Third party) ในการทำหน้าที่ติดตามประเมินผล - สสว. ควรทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพเพื่อสร้างกรอบทางการจัดทำข้อมูลของหน่วยงานต่าง ๆ และเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน
สมาคมธนาคารไทย	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดที่น่าสนใจ คือ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน เช่น อัตราการได้รับพิจารณาสินเชื่อต่อมูลค่าสินเชื่อที่ขอทั้งหมด
สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน)	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการติดตามประเมินผลโครงการ จัดทำรายงานสรุปและประเมินผลการดำเนินงานทุกปี โดยมีระบบที่สามารถมอนิเตอร์ได้เป็นรายโครงการ <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการบางประเภทจะต้องมีการเก็บในระยะยาว 3-5 ปี หลังการเกิดโครงการ
ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.)	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบติดตามผู้ประกอบการเป็นรายเดือน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ
สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบติดตามผู้ประกอบการผ่านระบบออนไลน์ iSingleForm โดยเป็นระบบที่ให้ผู้ประกอบการบังคับต้องให้ข้อมูลเพื่อดำเนินการฯ ดัชนีอุตสาหกรรม

ตารางที่ 6-1 สรุบบรรยากาศการติดตามและประเมินผลโครงการ (ต่อ)

หน่วยงาน	คุณสมบัติเด่นที่มี/ควรจะเป็น
สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบบการติดตามประเมินผลโครงการที่ให้ทุนสนับสนุนเป็นระบบฐานข้อมูลรายโครงการ <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สสว. ควรมีการกำหนดว่าหน่วยงานใดมีความเกี่ยวข้องกับ MSME ด้านใด และนำมาเชื่อมโยงอย่างครอบคลุมทุกหน่วยงาน
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีการเชื่อมโยงแผน 3 ระดับ เพื่อให้วิเคราะห์ว่าแต่ละโครงการสามารถตอบสนองต่อตัวชี้วัดในระดับแผนระดับชาติหรือไม่ <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สสว. ควรทำหน้าที่เป็นผู้นำในการบูรณาการข้อมูล โดยกำหนดขอบเขตตามวัตถุประสงค์ของ สสว. ที่จะนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานได้รับทราบว่าควรจะทำหนดทิศทางข้อมูลไปในทิศทางใด
ธนาคารออมสิน	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบการติดตามการให้สินเชื่อในกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย รวมถึงกลุ่มฐานราก และกลุ่มเป้าหมายเช่น เกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจ <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีหน่วยงานกลาง ผู้กำหนดนโยบาย และกำหนดหน่วยงานผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ - ควรส่งเสริมให้มีการติดตามและประเมินผลในระยะเวลาที่เหมาะสมตามลักษณะเฉพาะของโครงการ - ควรมีตัวชี้วัดเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ เวลา/สถานที่ และงบประมาณ
กระทรวงพาณิชย์	<p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีระบบจัดเก็บข้อมูลให้ทันสมัยเป็น Real Time และสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้
สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)	<p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ระบบติดตามและประเมินผลที่เข้าถึงได้ง่าย และควรที่จะเพิ่มคำอธิบายในการใช้ระบบให้มีความละเอียดและชัดเจน

ตารางที่ 6-1 สรุประบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ (ต่อ)

หน่วยงาน	คุณสมบัติเด่นที่มี/ควรจะเป็น
กรมส่งเสริมการเกษตร	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบฐานข้อมูลเกษตรกร - ในบางโครงการ เช่น โครงการส่งเสริมการเกษตร (Resource Base Management: RBM) มีการจัดทำตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ โดยจะใช้วัดความรู้ทางการเกษตรทั้งก่อนและหลังการเข้าร่วมในแต่ละโครงการประมาณ 1 เดือน
บริษัท ข้อมูลเครดิตแห่งชาติ จำกัด	<p>คุณสมบัติเด่นที่มี</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีระบบฐานข้อมูลที่แสดงถึงสถานะทางการเงินของบริษัทด้านหนี้สิน และพฤติกรรมการชำระหนี้ ที่เชื่อมโยงกับสถาบันการเงิน <p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - สามารถเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานพันธมิตรเพื่อเป็น Big Data โดยอาจจะมีการเชื่อมโยงโดยใช้ ระบบ SME One ID และมีมาตรการจูงใจและประชาสัมพันธ์ให้ MSME ลงทะเบียนให้มากที่สุด
หอการค้าไทยและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย	<p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความสอดคล้องกับแผนทั้ง 3 ระดับ มีการตรวจสอบจากผู้ให้งบประมาณ หน่วยงานปฏิบัติงาน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
สถาบันมาตรฐานฮาลาลแห่งประเทศไทย	<p>คุณสมบัติที่ควรจะเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรมีการเริ่มจากการพัฒนาลำดับขั้นของแผน และมีการขยายผลสู่ผลลัพธ์ของโครงการ รวมถึงการเติบโตของ GDP ของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

จากตารางที่ 6-1 สามารถสรุปคุณสมบัติที่ควรจะเป็นของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่ควรจะเป็น มีการวางแผนที่ครอบคลุม แบบบูรณาการ เพื่อสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้ โดยมีมิติการติดตามและประเมินผลที่ครอบคลุมทุกบริบท ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งในเชิงสาขาของอุตสาหกรรม เชิงพื้นที่ และเชิงมิติการส่งเสริมที่สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน นอกจากนี้ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลควรครอบคลุมถึงประสิทธิภาพของโครงการ โดยมีการวัดผลผลิต ผลลัพธ์ รวมถึงผลกระทบของโครงการ

6.3 ภาพรวมเกี่ยวกับกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

ระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME เป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญของผู้บริหารทุกหน่วยงาน ในการบริหารจัดการ และพัฒนา แผนงาน/โครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงาน ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว รวมทั้งสอดคล้องตามตัวชี้วัดผลสำเร็จของการดำเนินงานในแต่ละระดับที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีของหน่วยงาน การติดตามประเมินผลเป็นเงื่อนไขสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานของแผนปฏิบัติงาน ประจำปีหรือแผนพัฒนาต่าง ๆ ของหน่วยงาน ให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ตรงตามความต้องการของผู้ประกอบการ MSME และเป้าหมายการส่งเสริม MSME อีกทั้งยังเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการส่งเสริม MSME ในอนาคต

ทั้งนี้ การดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องรับรู้ข้อมูลของแผนงาน/โครงการ ข้อมูลพื้นฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีความสำคัญต่อการกำกับดูแล ซึ่งรวมถึงตัวชี้วัดด้านผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของการดำเนินโครงการ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินการตามเป้าหมาย ตั้งแต่เริ่มต้น จนถึงสิ้นสุดกระบวนการตามแผน การรายงานความก้าวหน้า ผลการดำเนินงาน และการใช้งบประมาณ

นอกจากนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ควรจะมีการระบุความสอดคล้องร่วมกับแผนในแต่ละระดับตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายภาครัฐ แผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่นอกเหนือจากแผนของหน่วยงาน ดังนั้นระบบติดตามและประเมินผลโครงการจึงเป็นเครื่องมือ/กลไกที่จะสามารถบริหารจัดการ และประเมินผลของการดำเนินโครงการส่งเสริม MSME ได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบวงจร

6.4 ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME คือ ระบบที่ช่วยในการเก็บข้อมูลติดตาม วิเคราะห์ ผลเบื้องต้นและรายงานสรุปภาพรวมของโครงการต่าง ๆ และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การบริหารโครงการมีประสิทธิภาพสูงสุดตามยุทธศาสตร์/เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยในการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของโครงการนั้นจะต้องมีการจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จที่เหมาะสม ซึ่งมีรายละเอียดในการกำหนดตัวชี้วัดของโครงการ มีดังต่อไปนี้

- Lead Indicator คือ ตัวชี้วัดผลนำ/สาเหตุ ในบริบทของโครงการส่งเสริม MSME หมายถึงตัวชี้วัดประสิทธิภาพประเภทหนึ่งที่ทำให้ข้อมูลเชิงลึกเบื้องต้นเกี่ยวกับความคืบหน้าของโครงการ เป็นการวัดเชิงรุกที่ช่วยคาดการณ์ผลลัพธ์และแนวโน้มในอนาคต โดย Lead Indicator เสมือน "ตัวทำนาย" หรือ "ตัวขับเคลื่อน" ที่เพื่อให้โครงการเป็นยังเป้าหมาย
- Lagging Indicator คือ ตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ประเมินผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของโครงการ ในบริบทของโครงการส่งเสริม SMEs นั้น หมายถึงตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ประเมินผลลัพธ์ขั้นสุดท้ายของโครงการ โดย Lagging Indicator จะสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นจริงอันเป็นผลมาจากการดำเนินโครงการ เน้นการประเมินความสำเร็จและประสิทธิผลโดยรวมของโครงการ

ทั้งนี้ลักษณะตัวชี้วัดที่ดีควรจะเป็นไปตามหลัก SMART อันประกอบด้วย

- **S -Specific** มีความเฉพาะเจาะจง
การวัดผล KPI ที่ดีนั้นควรมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการวัดที่ชัดเจนและมีความเฉพาะเจาะจง บอกชัดเจนว่าต้องทำอะไร ต้องการอะไร
- **M -Measureable** สามารถวัดผลได้
การวัดผล KPI ควรจะสามารถวัดได้ในทางสถิติ (มีการวัดผลเป็นตัวเลข) ได้ ซึ่งจะนำเอาข้อมูลนั้นมาเป็นเกณฑ์ได้ชัดเจนกว่า
- **A -Achievable** สามารถบรรลุผลสำเร็จได้
เป้าหมายที่ตั้งจะต้องสามารถบรรลุผลได้จริง ไม่ตั้งจนเกินพอดี ไม่สมเหตุสมผล หรือไม่มีทางเป็นไปได้
- **R -Realistic** มีความสมจริง
การตั้งเกณฑ์ในการวัด KPI นั้นจำเป็นจะต้องดูตามสถานการณ์ ตั้งให้สมเหตุสมผล และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง
- **T -Timely** ปฏิบัติได้ภายในเวลาที่กำหนดและคำนึงถึงทรัพยากร
การวัดผล KPI ควรจะมีการกำหนดกรอบเวลาที่ชัดเจน มีระยะเวลาในการดำเนินงานในกระบวนการต่างๆ เพื่อนำมาวัดผล

หน่วยของค่าของตัวชี้วัดนั้นส่วนใหญ่แสดงออกในรูปของตัวเลข เช่น จำนวน (Number) ร้อยละ (Percentage) อัตราส่วน (Ratio) สัดส่วน (Proportion) อัตรา (Rate) และค่าเฉลี่ย (Average Mean)

ขั้นตอนการกำหนด KPI ที่เหมาะสมสำหรับโครงการส่งเสริม MSME นั้นประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1: กำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

ขั้นตอนที่ 2: ระบุกลุ่มเป้าหมาย

ขั้นตอนที่ 3: เชื่อมวัตถุประสงค์กับ KPI

ขั้นตอนที่ 4: ตั้งค่าการวัดเชิงปริมาณ กำหนดหน่วยเมตริกที่สามารถวัดได้เป็นตัวเลข

ขั้นตอนที่ 5: ใช้เกณฑ์ SMART ในการวัดที่มีความเฉพาะเจาะจง วัดผลได้ บรรลุผลได้ มีความเกี่ยวข้อง และมีกำหนดเวลา

ขั้นตอนที่ 6: พิจารณาเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อเทียบเคียง

ขั้นตอนที่ 7: ติดตามและประเมินผล

ทั้งนี้ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลนี้จะเอื้อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้รับออกมานำเสนอ มิติความสัมพันธ์ของข้อมูลในรูปแบบกราฟในอนาคต ที่จะสามารถเชื่อมโยงข้อมูลแต่ละมิติ กับ ผลการดำเนินงาน และรูปภาพ โดยใช้ข้อมูล 6 มิติซึ่งจะเป็นผลลัพธ์รายงานของโครงการในภาพกว้าง ที่ครอบคลุมทุกบริษัทที่มีความจำเป็นต้องการวิเคราะห์ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการส่งเสริม MSME

- มิติที่ 1 หน่วยงานที่ดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME ประเภทหน่วยงานที่ดำเนินงาน ภารกิจของหน่วยงาน
- มิติที่ 2 ประเภทของโครงการส่งเสริม MSME การแบ่งหมวดหมู่ของประเภทโครงการ ส่งเสริม MSME ในมิติต่าง ๆ
- มิติที่ 3 งบประมาณที่มาของงบประมาณ ประเภทของงบประมาณ
- มิติที่ 4 ระยะเวลาของโครงการ
- มิติที่ 5 ความสอดคล้องของโครงการกับแผนระดับต่าง ๆ
- มิติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้

ทั้งนี้ในแต่ละมิติจะมีรายละเอียด ดังนี้

- มิติที่ 1 หน่วยงานที่ดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME ประเภทหน่วยงาน ที่ดำเนินงาน ภารกิจของหน่วยงาน

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) ชื่อหน่วยงาน
- 2) ประเภทหน่วยงาน ซึ่งจะแบ่งรายละเอียดออกเป็น
  - 2.1) หน่วยงานภาครัฐ
    - ก. ส่วนราชการ
    - ข. หน่วยงานรัฐ (องค์กรมหาชน หน่วยงานอิสระ)
    - ค. รัฐวิสาหกิจ
  - 2.2) หน่วยงานภาคเอกชน
    - ก. สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
    - ข. หอการค้าจังหวัด
    - ค. สภาหอการค้า
    - ง. สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
    - จ. สมาคม/สมาคม
    - ฉ. สถาบันอิสระ
  - 2.3) สถาบันการเงิน
    - ก. สถาบันการเงินเฉพาะกิจของภาครัฐ
    - ข. สถาบันการเงินเอกชน
    - ค. กองทุนหมู่บ้าน
    - ง. กองทุนต่าง ๆ

2.4) สถาบันการศึกษา

- ก. มหาวิทยาลัย
- ข. หน่วยงานวิจัย
- ค. วิทยาลัยเทคนิค
- ง. วิทยาลัยเพาะช่าง
- จ. อื่น ๆ (ระบุ.....)

3) ภารกิจของหน่วยงาน

● **มติที่ 2 ประเภทของโครงการส่งเสริม MSME การแบ่งหมวดหมู่ของประเภทโครงการส่งเสริม MSME ในมิติต่าง ๆ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) กลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลประโยชน์ ตามนิยาม SME โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) วิสาหกิจชุมชน
  - ข) วิสาหกิจรายย่อย (Micro)
  - ค) วิสาหกิจขนาดย่อม (S)
  - ง) วิสาหกิจขนาดกลาง (M)
  - จ) ขนาดใหญ่ (L)
- 2) กลุ่มเป้าหมายผู้ได้รับผลประโยชน์ ตามสาขาอุตสาหกรรม โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) กลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีและนวัตกรรม
  - ข) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์
  - ค) กลุ่มอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูป
  - ง) กลุ่มธุรกิจการค้า
  - จ) กลุ่มธุรกิจบริการ
  - ฉ) อื่น ๆ
- 3) พื้นที่การดำเนินงาน โดยเก็บทั้งจำนวนราย และสัดส่วน
  - ก) กรุงเทพฯ และปริมณฑล
  - ข) ภาคเหนือ
  - ค) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - ง) ภาคกลาง
  - จ) ภาคตะวันออก
  - ฉ) ภาคตะวันตก
  - ช) ภาคใต้
  - ซ) ทั่วประเทศ

มติการส่งเสริม MSME

- 1) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน
  - 1.1) มาตรฐานผลิตภัณฑ์/การบริการ
  - 1.2) การสนับสนุนทางการเงินและทรัพยากรที่จำเป็น
  - 1.3) ความรู้และทักษะทางการเงิน
  - 1.4) การส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันและผลิตภาพ เช่น การฝึกอบรม การให้คำปรึกษา
  - 1.5) การประยุกต์ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี
  - 1.6) การทำการตลาดดิจิทัลและธุรกิจออนไลน์
  - 1.7) การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา
  - 1.8) การสร้างแบรนด์และมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์
  - 1.9) การลดต้นทุนการผลิตและการดำเนินงาน
  - 1.10) การทำงานร่วมกันและการสร้างเครือข่าย (คลัสเตอร์)
  - 1.11) การตลาดและการขยายตลาดใหม่
  - 1.12) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
  - 1.13) อื่น ๆ
- 2) การสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการดำเนินธุรกิจ
  - 2.1) การปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวข้อง
  - 2.2) การเข้าถึงการจัดซื้อจัดจ้างโดยภาครัฐ
  - 2.3) โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการผ่านระบบ Business Development Service/ การใช้เงินอุดหนุน
  - 2.4) พัฒนาสภาพแวดล้อม ด้านตลาดทุนตลาดเงิน
  - 2.5) การพัฒนาฐานข้อมูลสนับสนุนการทำธุรกิจ

● มติที่ 3 งบประมาณ ที่มาของงบประมาณ

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) งบประมาณการดำเนินงาน
- 2) แหล่งประมาณ
- 3) ประเภทของงบประมาณ
  - ก. งบประมาณใหม่
  - ข. งบประมาณต่อเนื่อง
- 4) หมวดงบประมาณ
  - ก. งบดำเนินงาน
  - ข. งบลงทุน
  - ค. งบบุคลากร
  - ง. งบเงินอุดหนุน

- จ. งบรายจ่ายอื่น ๆ
- ฉ. อื่น ๆ
- 5) การเบิกจ่ายงบประมาณ
  - ก. แผนการเบิกจ่าย
  - ข. ผลการเบิกจ่าย

● **มิตินี้ 4 ระยะเวลาของโครงการ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

- 1) ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ
- 2) ช่วงเวลาในการดำเนินโครงการ
- 3) สถานะของการดำเนินงานในช่วงที่ติดตาม
  - ก) เป็นไปตามแผนงาน
  - ข) ล่าช้ากว่าแผนงาน

● **มิตินี้ 5 ความสอดคล้องของโครงการกับแผนระดับต่าง ๆ กรณีหน่วยงานรัฐ**

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูล

1) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 1 เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

- ก) ประเด็นแผนแม่บท
- ข) รหัสเป้าหมายแผนย่อย
- ค) เป้าหมายแผนย่อย
- ง) ความเกี่ยวข้องสำหรับเป้าหมายย่อย (หลัก, สนับสนุน)
- จ) องค์ประกอบ
- ฉ) ปัจจัย
- ช) ความเกี่ยวข้องสำหรับปัจจัย (หลัก, สนับสนุน)

2) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 2

- ก) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- ข) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13
- ค) แผนการปฏิรูปประเทศ
- ง) นโยบายและแผนระดับชาติ

3) ความสอดคล้องกับแผนระดับที่ 3

- ก) แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานตนเอง
- ข) แผนงานยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ทั้งนี้เพื่อใช้สามารถพัฒนาการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ตามลำดับชั้นของความสัมพันธ์ตั้งแต่ระดับเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติลงมาจนถึงระดับโครงการย่อย เพื่อให้สามารถติดตามได้ว่าโครงการส่งเสริม MSME นั้น ตอบสนองเป้าหมายใดบ้าง ตั้งแต่ในระดับหน่วยงานตนเอง ตามลำดับชั้นไปถึงเป้าหมายของหน่วยงานที่ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม แผนระดับประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติตามลำดับ ซึ่งประโยชน์ของการศึกษาความสอดคล้องในส่วนนี้จะช่วยให้เห็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์

โดยเริ่มจากเป้าหมายยุทธศาสตร์ระดับชาติและไล่ระดับลงมาถึงการจัดทำโครงการย่อย แล้วสะท้อนกลับไปยัง ตัวชี้วัดที่ใช้ที่เกี่ยวข้องกับสำหรับโครงการ แผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการติดตาม และการวางแผนสำหรับการส่งเสริม MSME ต่อไปในอนาคต รวมถึงการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริม MSME อย่างบูรณาการ

● มติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้

ในส่วนนี้จะเป็นการรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของโครงการส่งเสริม MSME ซึ่งเป็นหัวใจหลักของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วนนี้จะเปรียบเทียบกับตัวชี้วัดสำหรับการวัดผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งในมุมมองของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact)

ตัวอย่างผลผลิต และผลลัพธ์ของโครงการส่งเสริม MSME มีดังนี้

1) ด้านการเข้าถึงสินเชื่อในระบบ

ผลผลิต

- จำนวนวงเงินสินเชื่อและเงินช่วยเหลือที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสำหรับ MSME
- จำนวนขั้นตอนการขอสินเชื่อและการอนุมัติที่คล่องตัว/ได้รับการพัฒนา
- จำนวนโครงการอบรมความรู้ทางการเงินสำหรับเจ้าของกิจการ MSME
- จำนวนโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการสร้างความพร้อมด้านการลงทุนเพื่อช่วย MSME ดึงดูดแหล่งเงินทุน/นักลงทุน
- จำนวนโครงการรูปแบบการค้ำประกันสินเชื่อเพื่อส่งเสริมให้ธนาคารปล่อยกู้ให้กับ MSME
- จำนวน SME ที่เข้าร่วมโครงการความรู้ทางการเงินและการอบรมเชิงปฏิบัติการ
- จำนวน SME ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการค้ำประกันสินเชื่อ

ผลลัพธ์

- เปอร์เซ็นต์ที่สูงขึ้นของ MSME ที่ประสบความสำเร็จในการขอสินเชื่อหรือเงินช่วยเหลือ
- การเข้าถึงสินเชื่อที่ดีขึ้นสำหรับ MSME นำไปสู่การขยายธุรกิจ
- MSME สามารถลดการพึ่งพาการเงินนอกระบบ
- เพิ่มจำนวนธุรกิจ MSME ที่มีกระแสเงินสดและเงินทุนหมุนเวียนที่มั่นคง
- เจ้าของธุรกิจ MSME มีทักษะการจัดการทางการเงินมากขึ้น

2) ด้านประสิทธิภาพการกำกับดูแล

ผลผลิต

- มีขั้นตอนการจดทะเบียน MSME ที่ง่ายและเป็นดิจิทัล

- มี One Stop Service สำหรับการให้ความช่วยเหลือ MSME
- มีแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการยื่นภาษีและการส่งเอกสารตามกฎหมาย
- มีการพัฒนามาตรฐานสำหรับกฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบกฎระเบียบเพื่อประเมินและแก้ไขกฎระเบียบที่ล้าสมัย
- จำนวน MSME ที่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการดำเนินงานจดทะเบียน
- จำนวน MSME ที่ได้รับประโยชน์จากการจดทะเบียน MSME ที่คล่องตัว

ผลลัพธ์

- สามารถลดเวลาในการจดทะเบียนธุรกิจและการขอใบอนุญาต
- ต้นทุนของ MSME ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการการกำกับดูแลลดลง
- MSME มีการปฏิบัติตามมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย
- MSME มีความมั่นใจทางธุรกิจและความเต็มใจที่จะจดทะเบียนบริษัทเข้าสู่ภาคธุรกิจที่เป็นทางการ

3) ด้านการเสริมสร้างศักยภาพและการฝึกอบรม

ผลผลิต

- จำนวนโปรแกรมการฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการแบบครบวงจร
- จำนวนการอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาทักษะเฉพาะ
- จำนวนการจัดสัมมนาการจัดการด้านธุรกิจต่าง ๆ
- จำนวนเครือข่ายพี่เลี้ยงและการฝึกสอนสำหรับ MSME
- จำนวนการอบรมด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้และความรู้ด้านดิจิทัล
- จำนวนเจ้าของธุรกิจ MSME ที่เข้าร่วมอบรมการเป็นผู้ประกอบการ
- จำนวน SME ที่เข้าร่วมในโปรแกรมการให้คำปรึกษาและการอบรม

ผลลัพธ์

- เจ้าของธุรกิจมีทักษะและความรู้ในการจัดการธุรกิจที่สูงขึ้น
- MSME มีการนำเทคโนโลยีและแนวปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมมาปรับปรุงให้ดีขึ้น
- MSME เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายของตลาด
- MSME เข้าร่วมเครือข่ายที่เข้มแข็งสำหรับการแบ่งปันความรู้และการทำงานร่วมกัน
- อัตราการเริ่มต้นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จสูงขึ้น

4) การเข้าถึงตลาดและความเป็นสากล

ผลผลิต

- จำนวน MSME ที่เข้าร่วมแสดงสินค้าและนิทรรศการ
- จำนวนโครงการประเมินความพร้อมในการส่งออก
- จำนวนแหล่งข้อมูลการวิจัยตลาดเพื่อระบุโอกาสในการส่งออก
- จำนวนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซสำหรับ MSME เพื่อเข้าถึงฐานลูกค้าที่กว้างขึ้น
- จำนวน MSME ที่ได้รับการประเมินความพร้อมในการส่งออก

ผลลัพธ์

- เปอร์เซนต์ที่เพิ่มขึ้นของ MSME ที่มีส่วนร่วมในการค้าข้ามพรมแดน
- MSME มีฐานลูกค้าที่หลากหลายและลดการพึ่งพาตลาดในประเทศ
- MSME มีความเข้าใจในกฎระเบียบและแนวปฏิบัติทางธุรกิจระหว่างประเทศเพิ่มขึ้น
- MSME มีการปรับปรุงกลยุทธ์การสร้างแบรนด์และการตลาดเพื่อความสามารถในการแข่งขันระดับโลก
- MSME มีรายได้จากการส่งออก

นอกจากนี้ตัวชี้วัดทางด้านผลลัพธ์ต่อ MSME ยังสามารถเป็นภาพรวมของกิจการ เช่น

- ยอดขายที่เพิ่มขึ้น
- รายรับที่เพิ่มขึ้น
- กำไรที่เพิ่มขึ้น
- ต้นทุนที่ลดได้
- การจ้างงานที่เพิ่มขึ้น
- ประสิทธิภาพการผลิตที่ดีขึ้น
- การเติบโตของส่วนแบ่งตลาดที่ดีขึ้น
- สถานะการเงินที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ในส่วนสุดท้ายจะเป็นเรื่องผลกระทบ (Impact) ของโครงการส่งเสริม MSME โดยคำจำกัดความของคำว่าผลกระทบคือ ผลกระทบที่กว้างขึ้น ว่าผลลัพธ์ หรือเป็นการรวมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในส่วนนี้หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและความยั่งยืนจากการเกิดโครงการส่งเสริม MSME นำมาสู่เศรษฐกิจสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เช่น

- ผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ
- การเติบโตทางเศรษฐกิจ
- การจ้างงาน
- ความยั่งยืนของธุรกิจ
- การพัฒนาเครือข่าย MSME ที่เข้มแข็ง

- การส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีขั้นสูงใน MSME
- การลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ
- การส่งเสริมกลุ่มตัวอย่างโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ
- การลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาค
- การเสริมสร้างความเชื่อมั่นของนักลงทุน

6.5 แนวทางการพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

รูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่เหมาะสมคือการพัฒนากระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME ในรูปแบบออนไลน์ โดยมีแพลตฟอร์ม ซึ่งหากเป็นแพลตฟอร์มจะต้องมีการจัดระเบียบของผู้ใช้ระบบ ดังนี้

6.5.1 ประเภทของผู้ใช้งานระบบ

- ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ของ สสว.
- ผู้ดูแลระบบ (Admin) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ผู้ปฏิบัติงาน (User) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ผู้ดูแลด้าน IT
- ผู้ดูแลโครงการในภาพรวม

วัตถุประสงค์ของการแบ่งประเภทผู้ใช้งานของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ออกเป็นระดับต่าง ๆ เพื่อให้ง่ายต่อการกำหนดสิทธิ์ของผู้ใช้งานในแต่ละประเภท และเพื่อให้การดำเนินงานระบบเป็นไปอย่างสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน

6.5.2 หน้าที่ของผู้ใช้งานในระบบ

- ก) ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ของ สสว.

ผู้ดูแลระบบของ สสว. จะทำหน้าที่จัดระบบข้อมูลในแต่ละมิติ เช่น เพิ่มหน่วยงาน เพิ่มมิติที่เกี่ยวข้อง เพิ่มหัวข้อยุทธศาสตร์ หรือแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม MSME เพิ่มประเภทตัวชี้วัด เพิ่มพื้นที่ดำเนินงาน เพิ่มประเภทรูปแบบ MSME ที่สนใจ เพิ่มผู้ใช้งานและสิทธิ์ รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ตาม

- ข) ผู้ดูแลระบบ (Admin) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม MSME อาจจะมีโครงการส่งเสริม MSME ที่จัดทำโดยหลายฝ่าย ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่กำหนดผู้ปฏิบัติงาน หรือทีมงานรับผิดชอบโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นฝ่ายต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และเป็นการจัดกลุ่ม ผู้รับผิดชอบประเภทต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับโครงการส่งเสริม MSME ที่ดำเนินการ โดยในส่วนนี้อาจจะรวมถึงการกำหนดขอบเขตของโครงการส่งเสริม MSME ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงาน เป้าหมาย

ผลผลิต ผลลัพธ์ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ รวมถึงที่สำคัญที่สุดคือจัดการมอบหมายผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงาน

ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้ดูแลระบบของหน่วยงานจะสามารถมองเห็นรายงานผลการดำเนินงานของโครงการ หรือรายงานความก้าวหน้าของโครงการ ซึ่งรวมถึงงบประมาณ ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องของทั้งหน่วยงาน

ค) ผู้ปฏิบัติงาน (User) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผู้ปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยจะปรับปรุงข้อมูลของโครงการในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโครงการ ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ พื้นที่ดำเนินการงบประมาณ การใช้งบประมาณ รวมถึงผลผลิต ผลลัพธ์ ความเชื่อมโยงของยุทธศาสตร์ โดยกำหนดให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถอัปเดตข้อมูลได้เป็นรายเดือน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของผลการดำเนินงาน งบประมาณ และสามารถดูรายงานความก้าวหน้าเฉพาะโครงการที่ตนเองเป็นผู้กรอกบนระบบเท่านั้น

ง) ผู้ดูแลด้าน IT ของ สสว.

ทำหน้าที่ดูแลการทำงานของระบบให้ราบรื่นและ Back Up ระบบ

จ) ผู้ดูแลโครงการในภาพรวมของ สสว.

ทำหน้าที่ติดตามและดูความก้าวหน้าให้มีหน่วยงานส่งเสริม MSME ได้ใช้ระบบอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงติดตามผลการโครงการส่งเสริม MSME ทุกไตรมาส เพื่อจัดทำรายงานสรุปผลการประเมินโครงการส่งเสริม MSME ของทุกหน่วยงานที่เข้าร่วม เพื่อจัดทำกลยุทธ์หรือแนวทางการส่งเสริม MSME ในระดับประเทศที่มีประสิทธิภาพต่อไป

6.6 แนวทางการใช้ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐ

แนวทางการใช้ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐนั้น จะคล้ายกับกรณีศึกษาเมื่อประเทศไทยเริ่มใช้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSOCR) ซึ่งเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานของรัฐใช้รายงานผลการดำเนินการตามแผนระดับต่าง ๆ ของประเทศ โดยทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามระเบียบ ว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2562 โดยที่พระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผน และขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 และกำหนดให้คณะรัฐมนตรีวางระเบียบเกี่ยวกับ หลักเกณฑ์ และวิธีการการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ

โดยกระบวนการดังกล่าวอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 23 แห่งพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ ซึ่งเป็นข้อบังคับตามราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 120 ประกาศ ณ วันที่ 13 พฤษภาคม 2562

โดยถือเป็นคำสั่งให้หัวหน้าหน่วยงานของรัฐทุกแห่งดำเนินการให้มีการรายงานผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศในระบบตามรายการและภายในระยะเวลาที่กำหนด

ทั้งนี้ นอกเหนือจากคำสั่งแล้ว ในระหว่างการนำระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) ใช้ในทุกหน่วยงาน ยังมีการจัดทำคู่มือ ซึ่งมีองค์ประกอบ

- คู่มือบัญชีผู้ใช้เฉพาะ (Admin Account)
- เอกสารชี้แจงการรายงานผลสัมฤทธิ์แผนปฏิบัติการราชการและการสรุปผลแผนปฏิบัติการ และการนำเข้าแผนระดับที่
- คู่มือการใช้งานระบบ eMENSCR (สำหรับผู้นำเข้าข้อมูลโครงการ)
- คู่มือการใช้งานระบบ eMENSCR (สำหรับผู้อนุมัติ)
- คู่มือการใช้งานระบบ eMENSCR (สำหรับผู้ตรวจสอบ ติดตามฯ)
- การปรับปรุงรายละเอียดโครงการ/การดำเนินงานให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563
- วัสดุไอการการใช้งานระบบ eMENSCR
- หลักการในการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล
- แบบฟอร์มการขอ Username สำหรับผู้ใ้รายใหม่
- ตารางแบบฟอร์มการขอ Username สำหรับผู้ใ้รายใหม่
- ระเบียบว่าด้วยการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลฯ พ.ศ. 2562
- ข้อมูลโครงการที่ส่วนราชการบันทึกเข้าในระบบ eMENSCR

รวมถึงมีการจัดอบรมเพื่อสร้างความตระหนัก และความรู้ความเข้าใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดทำโครงการที่มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และแผนทั้ง 3 ระดับ

6.7 แนวทางการใช้ระบบกลไกติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของภาคเอกชน

จากการทบทวนวรรณกรรมและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรการส่งเสริม MSME ที่ดำเนินการโดยภาคเอกชน ไม่ว่าจะเป็นธนาคารพาณิชย์ บริษัท สมาคมและองค์กรวิชาชีพ พบว่าการให้การส่งเสริมและสนับสนุนแก่ MSME ส่วนใหญ่เป็นมาตรการตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานเอกชนนั้น ๆ โดยที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐแต่อย่างใด ทำให้เป็นการยากสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยที่สำคัญคือ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม MSME โดยหน่วยงานเอกชน เนื่องจากภาคเอกชนไม่มีข้อผูกมัดในการรายงานผลต่อหน่วยงานภาครัฐ กล่าวคือ การรายงานผลการดำเนินงานเพื่อส่งเสริม MSME ต่อหน่วยงานภาครัฐเป็นไปตามความสมัครใจ โดยอาศัยการให้ความเต็มใจร่วมมือของหน่วยงานเอกชนเป็นหลัก ทำให้การควบคุมความถูกต้องสมบูรณ์ของรายงานผลการดำเนินงานเป็นไปได้ยากมาก

ดังนั้น แนวทางที่เหมาะสมในการดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการติดตามและประเมินผลมาตรการส่งเสริม MSME ได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผลคือ การให้สิทธิประโยชน์แก่หน่วยงานเอกชนที่มีบทบาทในการส่งเสริม MSME ตามทิศทางของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม (สสว.) จากการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการให้สิทธิประโยชน์แก่หน่วยงานเอกชนในการให้ความร่วมมือใด ๆ กับทางภาครัฐ พบว่า สิทธิประโยชน์ทางภาษีคือมาตรการที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในหลายประเทศ โดยมักเป็นการให้สิทธิแก่หน่วยงานเอกชนในการนำเอาค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องมาลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคล อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรม ไม่พบมาตรการการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่หน่วยงานเอกชนที่มีบทบาทในการส่งเสริม MSME ในประเทศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องอาศัยเทียบเคียงมาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่หน่วยงานเอกชนในประเทศอื่น ๆ โดยมาตรการที่ใกล้เคียงและเป็นไปได้ในการปรับใช้กับหน่วยงานเอกชนในประเทศไทย เพื่อให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการส่งเสริม SME คือ การให้สิทธิประโยชน์แก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise) รายละเอียดมีดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1: ประเทศไทย

ประเทศไทย โดยกรมสรรพากร มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคม โดยให้สิทธิในการนำเอาเงินลงทุนหรือเงินบริจาคหรือทรัพย์สินที่ให้แก่วิสาหกิจเพื่อสังคมมาหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 100 แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 2 ของกำไรสุทธิ เมื่อรวมกับรายจ่ายเพื่อการกุศลสาธารณะหรือเพื่อการสาธารณประโยชน์ ทั้งนี้ มีเงื่อนไขว่าวิสาหกิจเพื่อสังคมต้องจ่ายเงินปันผลหรือมีส่วนแบ่งกำไรไม่เกินร้อยละ 30 โดยอาศัยกระบวนการยื่นภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีเป็นกระบวนการตรวจสอบ เนื่องจากนิติบุคคลที่ขอใช้สิทธิ์ต้องนำส่งข้อมูลให้แก่กรมสรรพากร.

กรณีศึกษาที่ 2: ประเทศมาเลเซีย

ประเทศมาเลเซีย โดย Malaysian Global Innovation and Creativity Centre (MaGIC) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ดูแลกองทุน Social Impact Matching (SIM) Grant มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุนเงินทุนแก่วิสาหกิจเพื่อสังคมผ่าน Crowdfunding โดยจะมีการให้คืนภาษีสูงสุดร้อยละ 10 ของรายได้ ทั้งนี้ มีเงื่อนไขว่าต้องเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคมที่รับรองโดยกองทุน Social Impact Matching (SIM) Grant โดยนิติบุคคลที่ขอใช้สิทธิ์จะถูกตรวจสอบโดยกองทุน Social Impact Matching (SIM) Grant

จากกรณีศึกษาของประเทศไทยและประเทศมาเลเซียในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่สนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมซึ่งได้รับการรับรองจากหน่วยงานภาครัฐ อาจนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างสิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุน SME ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างกลไกการติดตามและประเมินผลการส่งเสริม SME ที่มีประสิทธิภาพได้ต่อไป

นอกจากสิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคมแล้ว จากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า มาตรการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลที่มีการจัดการฝึกอบรมพัฒนายังเป็นอีกหนึ่งมาตรการที่สามารถปรับใช้กับกรณีของการสนับสนุน SME ได้ รายละเอียดดังนี้

กรณีศึกษาที่ 1: ประเทศไทย

ประเทศไทย โดยกรมสรรพากร มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลในการนำเอารายจ่ายตามที่จ่ายจริงสำหรับการอบรม สัมมนา ห้องพัก ค่าขนส่ง หรือรายจ่ายอื่นที่เกี่ยวข้องกับการอบรมสัมมนาภายในประเทศ มาหักค่าใช้จ่ายได้ 2 เท่าของรายจ่ายจริง โดยอาศัยกระบวนการยื่นภาษีเงินได้นิติบุคคลประจำปีเป็นกระบวนการตรวจสอบ เนื่องจากนิติบุคคลที่ขอใช้สิทธิ์ต้องนำส่งข้อมูลให้แก่กรมสรรพากร

กรณีศึกษาที่ 2: ประเทศโครเอเชีย

ประเทศโครเอเชีย มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลในการนำเอารายจ่ายตามที่จ่ายจริงสำหรับการศึกษา การฝึกอบรม และโครงการพัฒนาต่าง ๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้สูงสุดร้อยละ 80 ของรายจ่ายจริง

กรณีศึกษาที่ 3: ประเทศสโลวีเนีย

ประเทศสโลวีเนีย มีการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลในการนำเอารายจ่ายตามที่จ่ายจริงสำหรับการศึกษา การฝึกอบรม และโครงการพัฒนาต่าง ๆ มาหักค่าใช้จ่ายได้สูงสุดร้อยละ 100 ของรายจ่ายจริง

ทั้งนี้ จากแนวปฏิบัติในการให้สิทธิประโยชน์แก่นิติบุคคล ทั้งจากการสนับสนุนวิสาหกิจเพื่อสังคม และการจัดการฝึกอบรมพัฒนาดังกล่าว สามารถสร้างเป็นข้อเสนอในการให้สิทธิประโยชน์แก่นิติบุคคลที่ให้การสนับสนุน SME พร้อมกลไกการกำกับดูแลและติดตามได้ดังนี้

1. เพิ่มเติมการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่นิติบุคคลในการให้การสนับสนุนแก่ MSME ในประเด็นดังนี้

1.1 การให้การสนับสนุนเงินทุนและทรัพยากรแก่ MSME สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 100 (เทียบเคียงการบริจาคเงินหรือทรัพย์สินให้แก่วิสาหกิจเพื่อสังคม) ทั้งนี้ เพดานสูงสุดให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากร

1.2 การจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นให้แก่ MSME สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 200 (เทียบเคียงการจัดอบรมสัมมนา) ทั้งนี้ เพดานสูงสุดให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากร

1.3 การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ MSME เช่น ให้คำปรึกษา งานวิจัย นวัตกรรม งานสร้างสรรค์ ฯลฯ สามารถหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 200 (เทียบเคียงการจัดอบรมสัมมนา) ทั้งนี้ เพดานสูงสุดให้เป็นไปตามเกณฑ์ของกรมสรรพากร

2. เพื่อให้ได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี นิติบุคคลต้องนำเสนอโครงการให้การสนับสนุน MSME ต่อ สสว. เพื่อให้ความเห็นชอบ และบันทึกในฐานข้อมูลของ สสว.

3. ก่อนยื่นภาษีเงินได้นิติบุคคล นิติบุคคลที่จะใช้สิทธิหักค่าใช้จ่ายในการสนับสนุน MSME ตามข้อ 1 ต้องทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งระบุผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของ โครงการตามแบบฟอร์มที่ สสว. กำหนด ก่อนยื่นภาษีเงินได้นิติบุคคลต่อกรมสรรพากรต่อไป

6.8 การประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่ดีของกลไกการติดตามและประเมินผล MSME จากหน่วยงานต่าง ๆ และต่างประเทศ

จากการทบทวนวรรณกรรมและรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบกลไกการติดตามและประเมินผล MSME จากหน่วยงานต่าง ๆ และต่างประเทศ สามารถประยุกต์ใช้แนวปฏิบัติที่ดีของกลไกการติดตามและประเมินผล MSME ในการพัฒนาการติดตามและประเมินผล MSME ดังนี้

- **ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย**

ในการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญลำดับแรก คือ การกำหนดกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีภารกิจด้านการส่งเสริม MSME ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ดังหัวข้อที่ 6.10 นอกจากนี้ควรมีการสื่อสารอย่างชัดเจนถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินกลไกการติดตามและประเมินผล MSME โดยระบบกลไกการติดตามและประเมินผล MSME นอกเหนือจะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมโครงการส่งเสริม MSME ในภาพรวมแล้ว ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการติดตาม และประเมินผลโครงการ ดังนั้น ทาง สสว. ในฐานะหน่วยงานหลักควรมีการสื่อสารอย่างชัดเจนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการติดตามโครงการส่งเสริม MSME ที่เพิ่มขึ้น

- **ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพสำหรับโครงการส่งเสริม MSME**

ในการพัฒนาระบบการติดตามและประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญลำดับถัดไป คือ การกำหนดตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพสำหรับโครงการส่งเสริม MSME ดังรายละเอียดในมิติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งในมุมมองของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ซึ่งโครงการส่งเสริม MSME แต่ละประเภทจะมีการวัดผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่แตกต่างกัน

- **ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

แม้ว่าหัวใจหลักของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME คือการกำหนดตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพสำหรับโครงการ MSME รวมถึง ผลลัพธ์ของโครงการในมิติต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ดี การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยการออกแบบวิธีการรวบรวมข้อมูลควรมีการผสมรวมเครื่องมือสำรวจออนไลน์ที่ใช้งานง่าย เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถป้อนข้อมูลได้อย่างสะดวก เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ ที่การจัดระเบียบของผู้ใช้งานระบบในลำดับขั้นต่าง ๆ ดังหัวข้อ 6.5 เพื่อให้เกิดความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลและติดตามการรายงานจากหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากนี้ระบบออนไลน์ยังสามารถช่วยเหลือในการตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น (Data Validation)

- **ขั้นตอนที่ 4 การกำหนดให้มีระเบียบว่าด้วยการติดตามและประเมินผลโครงการ MSME ของหน่วยงานรัฐ**

นอกเหนือจากการจัดทำระบบกลไกติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME นั้น การส่งเสริมให้หน่วยงานมีภารกิจโครงการที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม MSME รายงานข้อมูลอย่างสม่ำเสมอควรมีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานรัฐ เพื่อเป็นเครื่องมือให้หน่วยงานของรัฐในการรายงานผลการดำเนินงาน เหมือนในกรณีของระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSUR)

- **ขั้นตอนที่ 5 การกำหนดสิ่งจูงใจ (Incentive) แก่หน่วยงานภาคเอกชนในการรายงานผล**

จากการทบทวนวรรณกรรมกลไกติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในต่างประเทศ โดยเฉพาะทางด้านการสร้างสิ่งจูงใจในกลุ่มของภาคเอกชนในการรายงาน

ผลการดำเนินงาน เช่น การสิ่งจูงใจทางภาษีแก่หน่วยงานที่รายงานข้อมูลผ่านระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจะอนุญาตให้หน่วยงานสามารถหักค่าลดหย่อนเพิ่มเติม รวมถึงใช้แนวทางของประเทศมาเลเซียที่เน้นมีการให้รางวัลยกย่องที่ให้รางวัลหน่วยงานที่มีการรายงานข้อมูลผ่านระบบการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง โดยเกณฑ์การให้รางวัลจะครอบคลุมถึงหน่วยงานที่มีความสม่ำเสมอในการให้ข้อมูล รวมถึงให้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีประโยชน์ต่อกระบวนการติดตามและประเมินผล

นอกจากนี้ การให้สิ่งจูงใจแก่หน่วยงานภาคเอกชนสามารถอยู่ในรูปการให้การสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถแก่หน่วยงานที่รายงานข้อมูลผ่านระบบการติดตามและประเมินผลในรูปของ โครงการส่งเสริมผู้ประกอบการในรูปของเวิร์กช็อปการฝึกอบรม เพื่อสร้างสิ่งจูงใจแก่หน่วยงานในการมีส่วนร่วมในการรวบรวมและส่งข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ

- **ขั้นตอนที่ 6 การสร้างความตระหนักและการรับรู้**

การประชาสัมพันธ์ระบบกลไกติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะหน่วยงานที่มีโครงการส่งเสริม MSME ขนาดใหญ่จำนวนมาก โดยมีการสร้างความเข้าใจถึงคำจำกัดความด้านตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม SME

นอกจากนี้การสร้างความตระหนักและการรับรู้ถึงระบบกลไกติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME สามารถประชาสัมพันธ์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย เว็บไซต์โครงการ และรายงานโครงการ โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของข้อมูลในการขับเคลื่อนความสำเร็จของการพัฒนาระบบกลไกติดตามและประเมินผลโครงการ

- **ขั้นตอนที่ 7 การทบทวนและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง**

การทบทวนและปรับปรุงกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อพัฒนาความมีประสิทธิภาพของกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME อย่างต่อเนื่อง ในส่วนนี้จึงครอบคลุมถึงการสำรวจ วิเคราะห์ กลไกการติดตามและประเมินผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงกลไกผลลัพธ์ของโครงการที่ดีขึ้น

6.9 การพัฒนาการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว. ในปัจจุบัน

6.9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว. ในปัจจุบันนั้นอยู่ระบบ Data SME ซึ่งมีการติดตามโครงการส่งเสริม MSME ภายใต้กองทุน สสว. และงบบูรณาการที่มีส่วนร่วมกับ สสว. โดยในส่วนนี้ยังไม่ได้ครอบคลุมถึงโครงการส่งเสริม MSME ที่อยู่นอกเหนือกองทุน สสว. และงบบูรณาการ อีกจำนวนมาก ทั้งนี้ระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว. ในปัจจุบันนั้นมุ่งเน้นการติดตามด้านการเบิกจ่ายงบประมาณ ความคืบหน้าในการดำเนินงาน โดยแบ่งเป็นล่าช้ากว่าแผน ใกล้เคียงแผน และตามแผน โดยหน่วยรับงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณภายใต้กองทุน สสว. นำเข้าข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลที่มีรายชื่อผู้รับบริการ และ

รายงานมูลค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีรายละเอียดครอบคลุมถึงมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจริง เมื่อสิ้นสุดโครงการ (มูลค่าเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา) และมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจประมาณการที่จะเกิดขึ้นใน 1 ปีข้างหน้า (มูลค่าเปรียบเทียบก่อนและหลังการพัฒนา)

สำหรับในรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการนั้น จะมีการแบ่งจำแนกตามภูมิภาค ตามประเภทผู้เข้าร่วมโครงการตามประเภทมาตรฐานอุตสาหกรรม (TSIC) 1 จำนวนกิจการ จำนวนผู้เข้าร่วม จำนวนโครงการและงบรวมโครงการ โดยแต่ละโครงการมีการระบุ ผลผลิต ผลลัพธ์ อย่างไรก็ตาม ผลผลิต ผลลัพธ์ที่เป็นระบบในปัจจุบันยังหน่วยงานสามารถกำหนดเอง ทั้งในส่วนของตัวชี้วัด และหน่วยนับ จึงอาจจะมีผลรายงานจากหลากหลายหน่วยงานที่มีความหลากหลาย และแตกต่างกัน

ข้อจำกัดของระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของ สสว. ในปัจจุบันนั้นจะที่ครอบคลุมเฉพาะโครงการภายใต้กองทุน สสว. และงบบูรณาการ ดังนั้นข้อเสนอแนะในการพัฒนาระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ลำดับแรกนั้นคือ การขยายขอบเขตของการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วนนอกเหนือจากกองทุน สสว. และงบบูรณาการ โดยจัดทำเป็นระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่นอกเหนือโครงการภายใต้กองทุน สสว. และงบประมาณ ซึ่งปัจจุบันในส่วนนี้ยังมีการติดตามผ่านทางโทรและอีเมลสอบถาม ยังไม่มีระบบกลไกการติดตามและประเมินในรูปแบบของแพลตฟอร์ม นอกจากนี้ข้อจำกัดของการระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่สำคัญ คือ ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการรายงานตัวชี้วัด ไม่ว่าจะเป็นการรายงานผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการส่งเสริม MSME ในหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำแนะนำในการพัฒนาการติดตามและประเมินผลเพื่อต่อยอดระบบ Data SME มีดังนี้

6.9.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ในส่วนที่นอกเหนือจากกองทุน สสว. และงบบูรณาการ

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME เพิ่มเติม เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถบันทึกข้อมูลติดตามและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ผู้ใช้สามารถรายงานผลและอัปเดตข้อมูลได้ง่าย โดยมีผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ผู้ดูแลระบบ (Administrator) ของ สสว. ที่สามารถจัดระบบข้อมูลในมิติต่าง ๆ เพิ่มผู้ใช้งานและสิทธิ์
- ผู้ดูแลระบบ (Admin) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะทำหน้าที่กำหนดผู้ปฏิบัติงานหรือทีมงานรับผิดชอบโครงการภายในหน่วยงาน
- ผู้ปฏิบัติงาน (User) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักของโครงการที่รับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน
- ผู้ดูแลด้าน IT ทำหน้าที่ดูแลการทำงานของระบบให้ราบรื่นและ Back Up ระบบ
- ผู้ดูแลโครงการในภาพรวม ทำหน้าที่ติดตามและดูความก้าวหน้าให้มีหน่วยงานส่งเสริม MSME ในภาพรวม

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกรอบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ที่เพิ่มเติมตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับโครงการส่งเสริม MSME ทั้งส่วนของผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ โดยจะมีการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ทั้งหมด 6 มิติ

- มิติที่ 1 หน่วยงานที่ดำเนินงาน/โครงการส่งเสริม MSME ประเภทหน่วยงานที่ดำเนินงาน ภารกิจของหน่วยงาน
- มิติที่ 2 ประเภทของโครงการส่งเสริม MSME การแบ่งหมวดหมู่ของประเภทโครงการส่งเสริม MSME ในมิติต่างๆ
- มิติที่ 3 งบประมาณ ที่มาของงบประมาณ ประเภทของงบประมาณ
- มิติที่ 4 ระยะเวลาของโครงการ
- มิติที่ 5 ความสอดคล้องของโครงการกับแผนระดับต่างๆ
- มิติที่ 6 ผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการตามเป้าหมายที่วางไว้

มิติที่ 6 เปรียบเหมือนตัวชี้วัดสำหรับการวัดผลการดำเนินงานและประสิทธิภาพของโครงการ ทั้งในมุมของผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลกระทบ (Impact) ซึ่งมีการระบุตัวชี้วัดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการส่งเสริม SME อย่างชัดเจน และใช้เกณฑ์ที่มีความน่าเชื่อถือในการวัดผล ดังตัวอย่างในหัวข้อ 6.4

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders)

ในส่วนนี้รวมถึงการรวบรวมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีส่วนร่วมในโครงการส่งเสริม MSME ที่นอกเหนือจากที่รับงบประมาณจากกองทุน สสว. และงบบูรณาการ เช่น หน่วยงานรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน สมาคมธุรกิจ ทาง สสว. ในฐานะหน่วยงานหลักควรจะมีการสื่อสารอย่างชัดเจนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงวัตถุประสงค์ของโครงการที่จะนำไปสู่ประสิทธิภาพของการติดตามโครงการส่งเสริม MSME ที่เพิ่มขึ้น รวมถึงการสร้างกระบวนการเชิญชวนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อร่วมรายงานผลและการประเมินผลของโครงการส่งเสริม MSME ในกระบวนการนี้ควรมีการสร้าง ความสนใจและความเข้าใจเกี่ยวกับประโยชน์ของการรายงานผล

ขั้นตอนที่ 4 การอบรม การสร้างความตระหนักและการรับรู้

ในส่วนนี้ครอบคลุมถึงให้การอบรมบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เกี่ยวกับการใช้แพลตฟอร์ม และกรอบการติดตามและประเมินผล เพื่อสร้างความเข้าใจถึงคำจำกัดความด้านตัวชี้วัดต่าง ๆ เช่น ผลผลิต ผลลัพธ์ ผลกระทบ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับระบบการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME รวมถึงการสร้าง ความตระหนักในการรายงานผลและการประเมินผลในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการสื่อสารความสำคัญของข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์และการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ

ขั้นตอนที่ 5 แนวทางการบังคับและการสร้างระบบจูงใจ (Incentive) เพื่อสนับสนุนการรายงานและการประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME

● การบังคับทางกฎหมาย

แนวทางการบังคับทางกฎหมายสำหรับระบบกลไกการติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME ของหน่วยงานภาครัฐนั้น จะคล้ายกับกรณีศึกษาเมื่อประเทศไทยเริ่มใช้ระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSUR) ซึ่งทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องรายงานตามยุทธศาสตร์ชาติตามข้อบังคับตามราชกิจจานุเบกษา การบังคับหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริม MSME ต้องรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME เข้าสู่ระบบการติดตามและประเมินผลโดยต้องยื่นข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

● การสร้างระบบจูงใจ (Incentive)

การกำหนดระบบจูงใจแก่หน่วยงานภาคเอกชนเพื่อรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME ด้วยความสมัครใจมีอยู่ในหลายรูปแบบดังนี้

1) การกำหนดสิ่งจูงใจทางภาษี

การกำหนดสิ่งจูงใจทางภาษีและสิทธิประโยชน์อื่น ๆ สำหรับผู้ประกอบการที่เป็นสมาชิกของหน่วยงานที่รายงานผลโครงการส่งเสริม MSME อย่างสม่ำเสมอ เช่น การนำเอาค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องมาลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลได้ การคืนภาษี การลดหรือยกเว้นการชำระภาษีตามกฎหมายเฉพาะกิจของสถานะตามความเหมาะสม

2) สิทธิพิเศษด้านการเข้าร่วมโครงการส่งเสริม

การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงาน และสมาชิกของหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการรายงานผลโครงการส่งเสริม MSME โดยมีสิทธิพิเศษ เช่น การเข้าร่วมโครงการส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาธุรกิจ การขอรับเงินสนับสนุนโครงการ BDS การได้รับอัตราดอกเบี้ยในอัตราพิเศษ การพิจารณาให้สิทธิในโครงการอื่น ๆ

3) การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงานที่มีส่วนร่วมในการรายงานและประเมินผล

การมอบรางวัลสำหรับหน่วยงานที่มีผลการรายงานและการประเมินผลที่ดีที่สุด เช่น การยกย่องหน่วยงานยอดเยี่ยม

4) การอบรมและพัฒนา

การให้การอบรมและพัฒนาความรู้แก่หน่วยงานผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผู้ร่วมโครงการเพื่อเพิ่มความสามารถในการรายงานและการประเมินผล โดยให้ทราบถึงประโยชน์ที่ได้รับจากรายงานและประเมินผลที่ได้รับจากแพลตฟอร์มการติดตามและประเมินผลทางด้านการพัฒนากลยุทธ์และนโยบาย

ทั้งนี้ในอนาคต สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นแพลตฟอร์มที่หน่วยงานสามารถทำการสำรวจความพึงพอใจสำหรับผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการ และออกแบบรายงานตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานเพิ่มเติม เพื่อเป็นแรงจูงใจให้หน่วยงานใช้ระบบติดตามและประเมินผล รวมถึงเป็นประโยชน์ในการได้รับฐานข้อมูลผู้ประกอบการในรูปแบบ BIG Data

ด้วยการบังคับและระบบแรงจูงใจที่มีประสิทธิภาพนี้จะช่วยส่งเสริมให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดโครงการส่งเสริม MSMEs มีส่วนร่วมในการรายงานผลและการประเมินผลโครงการส่งเสริม MSME อย่างเต็มที่ และยังสามารถสร้างฐานข้อมูล Big Data ที่มีคุณค่าในการวางแผนกลยุทธ์และการพัฒนาธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สำเร็จได้